SANIKÊ VATEYÎ

Vate

Vate

Kitab: 40
Arêkerde: 6

Sanikê Vateyî
©Sanikê Kovara Vateyî
2009, Weşanxaneyê Vateyî, Îstanbul

Çape: Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi, C Blok.
No: 239 Topkapı/İstanbul Tel:(0212) 613 12 11

Edîtor: Deniz Gunduz
Redaktekerdox: M. Malmîsanij
Mîzanpaj: Deniz Gunduz
Xebata qapaxî: Minife Yıldızhan
Resmê qapaxî: Gule
ISBN: 978-975-6278-32-1

Adrese:
Weşanxaneyê Vateyî/Vate Yayınevi
Katip Mustafa Çelebi Mah.
Tel Sok. No: 18 Kat: 3 Beyoğlu/İstanbul
Tel: 0212-244 94 14
E-posta: wesanxaneyevateyi@hotmail.com

Ev weşan bi alîkarîya Fona Çandî ya Kurdî hatîye çapkirin.

SANIKÊ VATEYÎ

TEDEYÎ

I-AKSARAY RA.....7
WEYKI W HUWT BIRÎ.....9

II-KAYSERÎ RA.....17
ŞANIKA ŞÎNI.....19

III-LICÊ RA.....23
BÊMALE.....25
KANÇ Û PÎRE.....29
ELO DIZD.....39

IV-DÊRSIM Û GIMGIM RA.....43
DEWIJ Û DIZDÎ.....45
ŞUYANÎYA MORDEMÊ KOSEYÎ.....49
CÊRAYÎŞ.....65
ŞARTÊ PAŞAY.....71
SANIKA PASAY Û HÎRÊ LAZONÊ XO.....75
BIRAYÊNA HERÎ Û DEVÎ.....85
HIRÇ Û PIRÇ.....91

V-GÊL RA.....95
HEZO Û HEŞ.....97

VI-PÎRAN RA.....99
CANÊ Û LAJÊ LENGI.....101
VENGBÛREK.....105
ŞAH ÎSMAYÎL.....123
LUYE Û XALÊ XUNO (XUYO) PISÎNG.....141

VII-PALI RA.....145
ŞERATKERDIŞÎ KEYNEY QADÎ.....147
GÛLALA GULXATUN.....155
DARBANÎ Û HEŞ.....159
GÛLALA GULXATUN.....161

I-AKSARAY RA

WEYKI W HUWT BIRÎ

Arêkerdox: Memê HILKECIKÎ

Cêyki bîyo, cêyki şîyo. Riocêki çeer-pûnc kîynekî şîonê bindê darûn, bindarî kenê. Kîynekûn ra yiw, fisi kena. Kîynekî kiê di sîe'nd wuenê ki yê[1] fisi nîyêkerda[2]. Kîynekûn ra yiw zî[3] vina[4] ki:

–Ser bê golikê ma ya beşi ki mi fisi nîyêkerdi.

Havalê[5] yê zî vinê[6] ki:

–Huwt birêdê tîo[7] estê, ti çirê ser bê golika beşi sîe'nd wuena?

Kîyneki[8] fetelîyena yena kîye[9] w mardê xi[10] ra vina ki:

–Ayê! Ma îro çend havalûn a şîyê bindê darûn. Kîynekûn ra yiwêrî[11] fisi kerdi. Herkesî ser bê pî w biradê xi ser o sîe'nd wuerd ki yê fisi nîyêkerda. Mi zî va ki "Ser bê golikê ma ya beşi ki mi fisi nîyêkerdi". Havalûn zî va ki "Huwt birêdê tîo estê, ti çirê ser bê golikta beşi sî'end[12] wuena?" Heta nikê mi nîyêzûnêni ki huwt birêdê mi estê; tîo ino mi ra çirê nimna w mi ra nîyêva ki huwt birêdê mi estê?

Mey[13] vina ki:

–Huwt birêdê tîo hê y pîydê huwt koyûn di.

Kîyneki zî vina ki:

1-yê (m): o, onu, onun
2-nîyêkerda: yapmamış
3-zî: de
4-vina (m): söyler, der
5-haval: arkadaş
6-vinê: söylerler, derler
7-tîo: senin
8-kîyneki: kız
9-kîye: ev
10-xi: kendi
11-yiwêr: birisi
12-sî'end: yemin
13-mey: anne

–Mi rê herêki virazi, e şimî hetê birarûndê xi.

Mey kîyneki kîyneki rê herêki virazena, kîyneki nişena ra ci (heri) şîona[14]. Kîyneki rêy ra pellikîyêki vîyêna[15], woazena nî pellikî xi rê bîyêro[16], herdê xi ra vina "çûûûûş". Herê yê şe'tîyena. Kîyneki sene ra yena hetê mardê xi, ci ra vina:

–Ayê! Herê mi şe'tîyê, mi rê herêna virazi!

Ceneki[17] kîynadê xi ra vina:

–Kîynê mi! Eki[18] tîo rêy ra zern zî dî, mevinderi, şîo hetê birarûndê xi. Mey kîyneki ci rê herêna virazena.

Kîyneki "çîoh" kena şîona, verdê kîdê[19] birarûndê xi di vindena. Herdê xi ra war bena w şîona zerre ki birê xi zerredê kî di çin ê. Kîye di tenê arîweşî[20] estê. Kîyneki kift û baskûnê xi arê dûna w birarûndê xi rê çend arîweşûn pûcena. Be'dê sirfe hezir kena, şîona pîydê cîyûn (yataxûn) di xi nimnena ki birê yê wa yê nîyêvîyênê. Dima birê yê yenê kîye ki çi vîyênê[21]! Yiwêrî atî[22] hezir kerda. Feqat yê[23] nîaftûnê arîweşûn buorê. Sifte arîweşêki ra tîkê goşt ci ra kenê, dûnê te'ncîyêki. Ûnîyenê ki te'ncî[24] nîyêmerdi, nişenê ro xi zî atî ra wuenê.

Birî di riocî[25] piê dim a yenê kîyê ki atî hezir a, tenê kîye di yiw çin o. Vinê ki "Ma bipawi, kûnê yo[26] ki ma rê atî pûceno kim o". Biro pîl riocê sifteyênî paweno. Riocê pîyên birê bînî pawenê, yê zî çîyêki nîyêvîyênê. Dima herkesî biro qic paweno. Merse ki biro qic çeerçim o. Yo di

---

14-şîona: gider
15-vîyêna: görür
16-bîyêro: alsın
17-ceneki: kadın
18-eki: eger
19-kî: b. kîye
20-arîweş: tavşan
21-vîyênê: görsünler
22-atî: yemek (tenecerede pişirilen seneve ra (sene ra): yeniden yemek)
23-yê: onlar
24-te'ncî: tazı
25-rioci: gün
26-yo (n): o

çimûn a rakuweno û di çimûn a zî ûnîyeno. Rêy zî vîyêno ki pîydê cîyûn ra kîynekîyêki vecîyena, yena. Biro qic warzeno û kiftê kîyneki di bas keno, vino:

–Ti çi 'işn a, çi cisn a?

Ya[27] zî vina ki:

–Ez havalûndê xi ya şîyûn bindê darûn. Kîynekûn ra yiwêrî fisi kerdi. Kîynekûn kiê di sîe'nd wuerd ki yê fisi nîyêkerda. Mi zî va ki "Ser bê golika beşi ki mi fisi nîyêkerdi". Havalûnê mi zî mi ra va ki "Huwt birêdê tîo estê, ti çirê ser bê golika beşi sîe'nd wuena?" Ez fetelîyûn amîyûn kîye w mi mardê xi ra va ki "Ayê! Ma îro çend havalûn a şîyê bindê darûn. Kîynekûn ra yiwêrî fisi kerdi. Herkesî ser bê pî w biradê xi ser o sîe'nd wuerd ki yê fisi nîyêkerda. Mi zî va ki 'Ser bê golikê ma ya beşi ki mi fisi nîyêkerdi'. Havalûn zî va ki 'Huwt birêdê tîo estê, ti çirê ser bê golikta beşi sî'end wuena?' Ayê, tîo çirê mi ra nîyêva ki huwt birêdê mi estê? Heta nikê mi nîyêzûnêni ki huwt birêdê mi estê; tîo ino mi ra çirê nimna w mi ra nîyêva ki huwt birêdê mi estê?" Mey mi va ki "Huwt birê tîo hê y pîydê huwt koyûn di". Mi zî mardê xi ra va ki "Mi rê herêki virazi, e şimî hetê birarûndê xi." Ayi[28] ki mi rê herêki viraşti, e nîştûn ra ci amîyûn kîdê şima. Şima birê min ê. Ez amîyûn ki şima vîyênî.

Dima nîni, wêy[29] şîona birûndê xi rê atî hezir kena. Na rê biro qic wêy xi nimneno. Eki birê bînî sîyd ra amî, yo qic yîni[30] ra vino ki:

–Eki ez çîyêki şirna mûznî, şîma yê ci rê çi bîyêrê?

Yiw vino "Ezê ci rê mûrûn bîyêrî", yiw vino "Ezê ci rê zernêki bîyêrî". Hergiv yiw ci rê çîyêki giêno. Be'dê, kîyneki

---

27-ya (m): o
28-ayi (m): o
29-wêy: kızkardeş
30-yîni: onlara, onları

co ki xi nimito ci ra vecîyena, yena hetê birûnde xi. Yê zî şa benê ki wêy yîni amîya hetê yîni.

Riocêki kîyneki vecîyena dîyardê bûnî, mûrûnê xi kena pa. Kîyneki pisiktê kî ra vina ki:

–Wextê birarûndê mi tên mendo. Rê şîo bûnî, kûnê ocaxi di adir esto, çin o.

Pisiki kîyneki ra mûrada[31] sûri tirawnena û şîona adiro ki esto zî mîzî verdûna ra ci, adir hûna kena. Mûra zî giêna[32] kena mûndê[33] wueli[34]. Pisiki dima nî şîona kîyneki ra vina ki:

–Ocaxi di adir esto.

Tikê be'dê, kîyneki warzena şîona ki birarûndê xi rê atîyêki pûco. Rêy zî ûnîyena[35] ki ocaxi di adir çin o. Pisiki ra vina:

–Pisê, kûnê adir?

Ya zî vina:

–Korê bivva!

Pisiki mûra mûznena ra kîyneki. Kîyneki vecîyena tewer ki cêydê dûrî ra dumûnêki vecîyêno. Kîyneki hetûnî ûca vazena. Şîona ûca ki lîyêki di esti yê girîyênê, ver di zî huwt kîynekî estê. Kîynekûn ra vina ki:

–Tikê adir bidêni mi, ez berî. Birê mi kêy sîyd ra bîyê, ez yîni rê atîyêki pûcî.

Yê zî adir meqes kenê dûnê kîyneki. Kîynekî vinê ki:

–Hama ki mey ma nîamîya adirê xi bîyêri[36] şîo.

Na ara di îpegê kîyneki ki verdê mûndi di wi, kuyeno qûlptê lîyê ya. Kîyneki warzena şîona kîdê birarûndê xi.

31-mûra: boncuk
32-giêna: alır
33-mûn: iç
34-wueli: kül
35-ûnîyena: bakar
36-bîyêri: al

Dima yê ra mey huwt kîynekûn yena, kîynûndê xi ra vina ki:

–Îro kîdê ma ra buoyê xerîwûn yena.

Yê vinê ki:

–Îro yiw nîame kîdê ma.

Mey zî vina ki:

–No îpegê kimi yo?

Îpeg arê dûna, şîona verdê kîdê huwt birûn. Ceneki (he'wti) veng dûna vina:

–Ez hûm kenûn, gûm kenûn, verdê kîdê şima di tirri kenûn. Ezê qapi[37] bişiknî! Qapi aki!

Kîyneki qapi nîakena. He'wti kîyneki ra vina ki:

–Quldê[38] qapî ra qalûçê xi bidi!

Kîyneki zî quldê qapî ra qalûçê xi vecena. He'wti qalûçê kîyneki simena, simena, kîyneki xi di şîona, kuyena. He'wti zî ce verdûna şîona.

Dima He'wti ra, birê kîyneki yenê kîye, vinê:

–Wêy ma, îro gwonê ti yo çirê ana bîya?

Kîyneki vina:

–Ez îro vecîyûn dîyardê bûnî, mi mûrê xi kerdêni pa. Mi pisiki ra va ki "Wextê birarûndê mi tên mendo, rê şîo bûnî, kûnê ocaxi di adir esto ki çin o". Pisiki mi ra mûrada sûri tirawnena û şîona adiro ki esto, mîzî verdûna ra ci, adir hûna kena. Mûra zî giêna kena mûndê wueli. Pisiki dima nî, amî mi ra va ki "Ocaxi di adir esto". Tikê be'dê ez warîstûn, şîyûn şima rê atîyêki pûcî. E ûnîyûn[39] ki ocaxi di adir çin o. Mi pisiki ra va "Kûnê adir?" Yê zî va "Korê bivva!" Pisiki mûra sûri mûti ra mi. Çaxo ki e vecîyûn

---

37-qapi: kapı

38-qul: delik

39-ûnîyûn: bakar

tewer, cêydê dûrî ra dumûnêki vecîyêni. E hetûnî ûca vaştûn. Ez şîyûn ûca ki lîyêki di esti yê girîyênê, ver di zî huwt kîynekî estê. Mi kîynekûn ra va ki "Tikê adir bidêni mi, ez berî. Birê mi kêy sîyd ra bîyê, ez yîni rê atîyêki pûcî." Yîni zî adir meqes kerd da mi. Kîynekûn va ki "Hama ki mey ma nîamîya adirê xi bîyêri şîo". Min zî adir girowt, e şîyûn. Be'dê, mey huwt kîynekûn amî verdê kî w venda mi da, va "Ez hûm kenûn, gûm kenûn, verdê kîdê şima di tirri kenûn. Ezê qapi bişiknî. Qapi aki!" Mi qapi nîakerd. He'wti mi ra va ki "Quldê qapî ra qalûçê xi bidi". Mi zî quldê qapî ra qalûçê xi veti. He'wti qalûçê mi simiti. Ez xi di şîyûn, kuwtûn.

Birê kîyneki warzenê zeredê kî di, verdê qapî di bîrêki adûnê. He'wti riocê pîyên rêyna yena. Kîyneki ra vina ki:

–Ez hûm kenûn, gûm kenûn, verdê kî di tirri kenûn. Qapi aki! Kîyneki qapi akena. He'wti kuyena zerre, be'dê zî kuyena di bîr.

Birî yenê He'wti kişenê. Kîyneki birûndê xi ra vina ki:

–Birê min! Huwt kîynadê na he'wti estê, bîyêrêni ma şimi, şima rê îyûn[40] kîynekûn bîyêri.

Huwt birî şîonê îyûn kîynekûn xi rê giênê.

Riocêki kîynê He'wti warzenê me'ynê birûndê kîyneki veradûnê. Kîyneki vîyêna ki me'ynê remenê, kuyena dima me'ynûn û ni seneve ra ûna kîye. Çirê ki kîyneki dima me'ynûn ze'f vaştivî, bî tîyşûni. Eki amî kîye, kîynûndê He'wti ra va ki:

–Ez bîyûn tîyşûn, awkêki bidêni mi!

Çaxo ki kîyneki dima me'ynûn vaştêni, kîynûnê He'wti me'rêki kerbi meridê awki.

40-îyûn: onları

Yê kîyneki rê awki nîyûnê, ya zî xi warzena şîyona meri ra awki wuena w me'r kuyeno di qiriktê kîyneki. Dima çend riocûn, me'r pîzzedê kîyneki di beno pîl. Huwt wêy huwt birûn ra vinê ki:

–Wêy şima zacilûn a.

Huwt birî wêy xi gienê şîyonê serdê koyêki. Ûca wardê xi ra vinê ki:

–Wêy ma, ti batalîya, xi rê tikê rakû. Ma ki zî qûdûmi piro di.

Eki wêy şî di hûn a, birêki mîyêsêki keno zerredê qûdûmi. Mîyêsi zerredê qûdûmi di nata w bata firrena. Kîyneki zî qey vina ki birê yê yê qûdûmi dûnê piro. Be'dê kîyneki hûn ra warzena ki birê xi çin ê, şîyê. Kîyneki vina ki:

–Mala birê mi, ti şîo kiştê kî, wa estê me'rî şîoro di ningdê tîo ra. Wa xêy ca destê mi, tîo rê destê yiwêrî dermûn nîyêwo.

Kîyneki serdê yî[41] koyî ra warzena şîona. Rêy di rastê citarêkiyena w hetê yî di mûna.

Hetê kîdê citêrî[42] di borûqi[43] esta. Mûndê borûqi di zî me'rêki esto. Me'r vino ki:

–Ez herûndê citêrî dî wî, ezê sirkîyê huwt serrûn na kîyneki dî w me'rê pîzzedê yê parçe-parçe kî.

Me'rê pîzzedê kîyneki zî vino ki:

–Ezê adir verdî na borûqi w me'ro ki mûndê yê di zî bikşî. Citêr şîono sirkîyê huwt serûn ûno dûno kîyneki w me'rê pîzedê yê parçe-parçe keno. Be'dê zî kîynek a zewecîyeno.

41-yî (n): o

42-citêr: çiftçi

43-borûqi: süpürge otu

Kîyneki riocêki ûnîyena ki kîynê He'wti birê nê, no ra herêki, hê y şîonê. Kîyneki nîni sinasena w venda yîni dûna. Kîynê He'wti ûnîyenê, yê zî nê sinasenê. Vinê ki:

–Keçolekî[44] ma ûndê doxtorî gîyrê, tikê na ningi rind kîyê?

Be'dê zî yenê hetê kîyneki. Kîyneki derzenîyêki kena destê xi, fîna di verdê estî, este[45] ningi ra vecîyeno. Kîyneki vina:

–Bira! Ez wêy tîo yûn. Wexto ki tîo ez ko ya verdûn, mi tîo rê ziwtî kerbi. Mi va ki "Ti şîo kiştê kî, wa estê me'rî ningdê tîo ya kuw, xêy ca destê mi yiw tîo rê dermûn nîyêwo!"

Çime: Vate, Nr. 7, r. 40

44-keçoleki: kel kız
45-este: kemik

II-KAYSERÎ RA

ŞANIKA ŞÎNI[46]

Arêkerdox: Huseyîn KAHRAMAN

Şanika şîni, gola bêbini, axura silini, mereka simerini, firna çilmini...

Jû bîyo jû nebîyo. Jû dewi di jû pîri bi jû luyi bîya. Luyi hergi roj şitê Pîri tirto. Pîri vato ki ez se bikerî ki luyi ra heyfê xu bicêrî. Xu bi xu plan kerdo. Rocê onca luyi ama ki şitê Pîri bitiro. Luyi kota çê Pîri, şit gureto, kerdo ki biremo. Pîri çêber do ca, dimê luyi alarxê çêberî di mendo. Luyi zor kerdo ki biremo, dimê xu visiyo. Pîri dimê luyi gureto bi morekan xemelno, serê şemiga xo di dar di kerdo. Luyi hergi roc ama dime xu vayşto. Vato ki:

–Pîrê Pîrê, dimê mi bidi; dimê xu bicêrî, şêrî çalp-çulpê xu bikerî. Pîri vato ki:

–Şû şitê mi bîya, dimê to to dî. Luyi şîya loy (lewê) biza koli, vato ki:

–Kolê Kolê, şit bidi mi. Şit berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

Biza koli vato ki:

–Şû mi ra velg bîya, ez velgî borî, velg bibo şit. Şitî beri Pîri di, Pîri dime to bido.

Luyi şîya loy vali (vîyali), vato ki:

–Valê valê, velg bidi mi. Velg berî Koli dî, Koli şit bido mi. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

46-Mi na estaneke (sanike) dewa Söbeçîmenî de arêkerde. (Söbeçîmen dewa Sarızî, Sarız zî qezaya wîlayetê Kayserî ya.

Vali vato ki:

–Şû ênî ra awi bîya. Awi koka mi ver di, velgê mi derg bo. Ez velg to dî, tu kî beri Koli di; Koli velg boro, şit to do.

Luyi şîya loy enî, vato ki:

–Ênî ênî, awi bidi mi. Awi berî vali dî, vali velg bido mi. Velgî berî Koli dî, Koli şit bido mi. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

Ênî vato ki:

–Şû çêna padîşayî bîya, serê mi di bireqesîyo, ez kî awi to dî.

Luyi şîya loy çêna padîşayî, vato ki:

–Çênek çênek, bê serê ênî di kay biki, ênî awi bido mi. Awi berî vali dî, vali velg bido mi. Velg berî Koli dî, Koli şit bido mi. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

Çêna padîşay vato ki:

–Şû mi ra solmestan (solan) bîya. Solmestan linga xu kerî (pay kerî), şêrî serê ênî di kay kerî, ênî awi to do. Awi berî vali dî, vali velg to do. Velgî berî Koli dî, Koli şit to do. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê to bido.

Luyi şîya loy goşkarî, vato ki:

–Goşkar goşkar, solmestan bidi mi, solmestan berî çêna padîşayî dî. Çêna padîşayî solmestan pay kero, şêro serê ênî di bireqesîyo, ênî awi bido mi. Awi berî vali dî, vali velg bido mi. Velgî berî Koli dî, Koli şit bido mi. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalpçulpê xu bikerî.

Goşkarî vato ki:

–Şû mi ra hakan bîya, ez hakan borî, to ra solmestan virazî. Solmestan beri çêna padîşayî di, çêna padîşâyî şêro serê ênî di kay kero, ênî awi to do. Awi beri vali di, vali velg to

do. Velgî berî Koli di, Koli şit to do. Şitî beri Pîri di, Pîri dimê to bido.

Luyi şîya loy kergi, vato ki:

–Kergê kergê, hak bidi mi, hakî beri goşkarî dî. Goşkar solmestan virazo, solmestan berî çêna padîşayî dî. Çêna padîşayî solmestan pay kero, şêro serê ênî di kay kero, ênî awi bido mi. Awi berî vali dî, vali velg bido mi. Velgî berî Koli dî, Koli şit bido mi. Şitî beri Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

Kergi vato ki:

–Şû mi ra genim bîya, ez genimî borî, to ra hak bikî. Hakî beri goşkarî di, goşkar to ra solmestan virazo. Solmestan beri çêna padîşayî di, çêna padîşayî bêro serê ênî di bireqesîyo, ênî awi to do. Awi beri vali di, vali velg to do. Velgî beri Koli di, Koli şit bido to. Şitî beri Pîri di, Pîri dimê to bido.

Luyi şîya hêga, vato ki:

–Hêga hêga, genim bidi mi, genimî berî kergi dî, kergi hak bido mi. Hakî berî goşkarî dî, goşkar solmestan bido mi. Solmestan berî çêna padîşayî dî, çêna padîşayî bêro serê ênî di kay bikero, ênî awi bido mi. Awi berî vali dî, vali velg bido mi. Velgî berî koli dî, Koli şit bido mi. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

Hêgayî vato ki:

–Şû venga Heqî di, Heq şilî bivorno, genim bibo. Genimî to dî, tu genimî beri kergi di. Kergi hak to do, hakî beri goşkarî di. Goşkar to ra solmestan virazo. Solmestan beri çêna padîşayî di, çêna padîşayî bêro serê ênî di bireqesîyo, ênî awi to do. Awi beri vali di, vali velg bido to. Velgî beri Koli di, Koli şit to do. Şitî beri Pîri di, Pîri dimê to bido.

Luyi şîya vengê Heqî da, vato ki:

–Heqo Heqo, şilî bivorni, hêga di genim bibo. Ez genimî bicêrî berî kergi dî, kergi hak bido mi. Hakî berî goşkari dî, goşkar mi ra solmestan virazo. Solmestan berî çêna padîşayî dî, çêna padîşayî bêro serê ênî di kay bikero, ênî awi bido mi. Awi berî vali dî, vali velg bido mi. Velgî berî koli dî, Koli şit bido mi. Şitî berî Pîri dî, Pîri dimê mi bido. Dimê xu bicêrî şêrî çalp-çulpê xu bikerî.

Heqî vengê luyi eşno, vato ki:

–Luyê, ez şilî vornono, hêga di genim beno. Tu genimî bicî beri kergi ra, kergi boro, hak bikero. Hakî beri goşkarî ra, goşkar solmestan virazo. Solmestan berî çêna padîşayî ra, çêna padîşayî bêro serê ênî di kay bikero, ênî awi to do. Awi berî vali di, vali velg to do. Velgî berî koli di, Koli şit bido to. Şitî beri Pîri di, Pîri dimê to bido. Tu kî reydi bîni dizdî meki.

Heqî şilî varna, hêga di genim bîyo. Luyi şîya hêga ra genim gureto, berdo kergi ra. Kergi hak do luyi. Luyi hak gureto, berdo do goşkarî. Goşkarî solmestî deştê, dê luyi. Luyi solmestî guretê, berdê dê çêna padîşayî. Çêna padîşayî ama serê ênî di kay kerdo, ênî awi da luyi. Luyi awi berda, ver da koka vali, vali velg do luyi. Luyi velg berdo do Koli. Koli velg werdo, şit do luyi. Luyi şit gureto, berdo do Pîri. Pîri dimê luyi peyser do ci. Luyi reydi bîni dizdî nikerda, şîya çalp-çulpê xu kerdo[47].

Çime: Vate, Nr. 5, r. 62

47-Miletî mîyan de gama ke mordemê (merdimê) qisa zaf derg keno, vanê "zê şanika şîni".

III-LICÊ RA

BÊMALE

Arêkerdox: Seleh PAK

Rocêke hebêke keyna û xortêke jobînan ra zaf hes kenê. Badû cû ra jobînan dir zewecênê. Namey keyneke Bêmale bena. Hefteyêke qedêno, lacek şino cayêke. Wexta yeno keye Bêmale nêeysena. Day xu û bay xu ra vano:

–Bêmale ça wa?

Yê vanê:

–Bêmale merda.

Lacek nan û awe xu gêno şino serê mezelê Bêmale. Hefteyêke, şewe û roc, ûca nimac keno û dian keno. Rocêke melay serê sibay veyn deno, hanêno vengêke yeno yê. Aw veng vano:

–Emrê ya xura endeke bi, emrê to zî heştay serre wo. Eger ti çewres serre emrê xu ra danê ya, ya go bibo rehet û mezel ra vecîyo.

O vano:

–Erê, ez dana.

Hanêno, ya mezel ra vecîya. Zeke ya kerde bûke, eynî anakî, vecîya. Di aw wext de melay serê sibay veyn deno. Lacek vano:

–Bêmal, ti etya vinde, ez nimacê xu bikerî, ma şêrê.

O vindeno nimacî ser. Yew esparêke wet a yeno. Gava hanêno ke keyneyêka zaf rind û ciwane hanîk a ûca, verê ya de vindeno. Gava hanêno aw ûca esta, vano:

–Hela tasêke aw bide min.

Keyneke gêna tasêke aw dana yê. Yo destê xu dano tase ro, rişneno; kuftê keyneke gêno, erzeno pey xu û şino.

Lacek zî nimacê xu nêterekneno. Nimacê yê qedêno. Gava hanêno keyneke çin ya, vano ez se kerî, fikirêno. Vano welle ez go şîrî.

Zaf şino, tay şino, des serrî mîyan ra qedênê. Rocêke zaf beno rincan, perîşan beno; herdîşe yê yena, cilê yê dirênê. Ne herdîşe xu teraşneno ne zî cilan dano xu ra. Porê yê, herdîşe yê zaf benê dergî. Rocêke mîyanê mezelan de ronişeno, fikirêno. Vano: Ya Rebbî, ez go se kerî, ez go se ra şîrî? Hanêno kalêke hame barê yê, va:

–Se bîyo, ti çira anakî yê?

Meselay xu sere ra heta peynî yê ra va. Ê va:

–Eger ti li ya gêyrenê, hanîk a enî şehrî de, barê hebêke axay de. Axay ya berda. Şore kê axay, ûca ya bivîne. Tedir xeberî bide. Hela banî ya to dir xeberî dana ya nê. Eger ya to dir xeberî nêda, xu to rê nêkerd wahîr, ti hancî bêre tîya.

Lacek wirzeno we şino. Perseno, kêy îne vîneno. Şino dano berya ro, qerwaşe ya berya akena, vana:

–Çi yo, ti vanê çi?

Lacek pirya perîşan bîyo, a qerwaşe vana qey yew feqîr o, gêyreno. Şina Bêmale ra vana:

–Yew hanîk o ûca, feqîr o.

Ya vana:

–Çîke bide ci wa şêro.

Qerwaşe yena vana:

–Ti çi gênê ez bidî to?

Vano:

–Ez feqîr nîya, ez çîke nêgîna. Veyn de Bêmale, wa bêro, ez tedir xeberî dana.

Ya şina veyn dena Bêmale. Bêmale yena. Lacek te ra vano:

–Bêmal, ti min nas nêkena? Ez aw merdim a ke ti mezel ra veta.

Ya vana:

–Haydê şore! Ez to nas nêkena!

Lacek vano:

–Ana meke, bê ma şêrê.

Ya tehnêke verdena yê, nordane (nêrdîwane) ra kono war, serey yê şikêno.

Lacek wirzeno we, serey xu girê dano, şino cayo ke o kalek dî. Ûca ronişeno, hanêno kalek hame. Kal vano: To se kerd?

Lacek vano:

–Welle ez şîya, ya xu li min nêkerd wahîr, va ez to nas nêkena. Min va ez a, min ti mezel ra veta, ya ez tehne dawa. Ez ginawa erd ro, serey min zî şikya. Ti vanê ez se kerî?

Kal te ra vano:

–Hancî şore. Vace banî min ti mezel ra veta. Ti min dir nêrê ti go hancî bimrê. Şore ya ra vace, eger nîyamî vace ay emanetê min bide.

Lacek hancî wirzeno we şino kê îne. Veyn deno ya, ya yena. Vano:

–Bêmal, bêbextî meke, bêre ma şêrê.

Ya vana:

–Ez nîna.

Lacek a çaxî vano:

–Emanetê min bide.

Ya ca de kona war, mirena. Kefen zî bena, zeke ya kerdê mezel. Qerwaşe ya tersena, qîjena, şina axay ra vana:

–Hebêke feqîrik hame, ê cînîye to kişte!

Axa yeno. Hanêno, eger nêkişta, kefenkerdî ya, hanîk a ûca.

Axa te ra vano:

–Eno çi yo, to çirê ana kerd?

Lacek vano:
–Min çîke nêkerdo, min tenî emanetê xu ya ra giroto.

Xeberoşka ma dîyaran
Rehme li day û bayê goştaran[48].

Çime: Vate, Nr. 30, r. 41

48-Na sanike (xeberoşke) dewanê Licê de vajîyêna.

KANÇ Û PÎRE

Arêkerdox: Seleh PAK

Hewt hebî biray benê, day îne çîni ya la bay îne esto. Bay îne zî extîyar o. Cayêke de, serê hebêke koy de benê. Roc ay hewt birayan ra hebêke keye de beno, ay bînî şinê seyd. Yo (o) ke keye de beno, yo îne rê nan keno hadire.

Birayan ra namey hebêke Kanç o. Rocêke bena dore Kançî. Kanç ay rocî keye de beno. Îne zerecî ardê, ay zerecan keno hadire, yano ke pewco hanêno agir çinî yo. Vano wele ez şîrî cayêke ra agir bîyarî. Şino serê banî hanêno dorê xu ra ke cayêko dûr de piçêke agir roşin keno. Vano ez leze kerî şîrî ûca ra agir bîyarî, zerecan pewcî heta ke yê ko ra bêrê.

Zehf ca şino, şino barê ay agirî. Hanêno hebêke lên nanîk o ser o. Hewt hebî keynekî zî nanîk ê ver de. Îne ra vano:

–Hîçêke (piçêke) agir bidê min ez xu rê bena.

Yê vanê:

–Wele day ma tîya nîya, ma nêftarenê agir bidê to. Ya heme kolî mardî û kerdê binê agirî. Ma bidê to, ya go bizano.

O vano:

–Min rê piçêke serê hebêke kolî ra tera bikerê.

Yê zî serê kolî tera kenê, danê ci. Dima cû day îne yena.

Ya vana:

–Yew hamew tîya! Boy yewî yena min!

Yê vanê:

–Yew nîyamew.

Ya vana:

–Nê, hamew!

Kona dima yê, şina. O riseno keye, ya zî yê dima risena keye, xu dana berya ro; vana:

–Ti akenê abike, yaxanê (nêke) ez go berya bişiknî.

Ya hût a. Ana hûtêke pîl a ke însanan wena. Însanan biqefelno, wena. O berya keno a, ya yena zere. Vana:

–Ti hamey ûca çi?

O vano:

–Ez hamîya agir, agirê min çînî bi, ez hamîya min agir ard.

O ya ra vano:

–Ma nêdê pêro, ti bîlesebe vana çi? Şo keynanê xu bîya tîya, ma hewt hebî bira yê, bay ma zî esto. Ti bay ma bigîre, keynanê xu zî bide ma, her yewî rê hebêke. Ma têdir bizewicê. Ma têbar de bê.

Ya vana:

–Wa bo.

Şina keynanê xu ana. Ya bay îne gêna. Namey hebêke keyna ya Xecîca wa. Xecîca dana Kanç î, ay keynan zî her gu hebe dana birayêke.

Yê rocêke serê sibay wirzenê ke a hûte bay îne werdo. Vanê:

–Wî! Ena tehlûke wa, ya go çîke bîyaro serey ma zî. Ma çîke bikerê.

Kanç vano:

–Temam, ma go çîke bikerê.

Rocêke ya îne ra vana:

–Cay xu û keynanê min têra bikerê. Yê xu rêzêke de rafînê, yê keynanê min rêzêke de. Mekoy têbar.

Yê anê cayan anakî fînenê ra. Yê xu rêzêke de fînenê ra,

yê keynan rêzêke de. Heme konê ra, Kanç tenî nêkono ra. Kanç vano:

–Wirzê we, şima her gu yew cînîye xu bikerê cay xu, şima zî bikoy cay cînîye xu.

Bişewe Kanç hanêno ke ya şî hebêke şimşêr ard, serey keynanê xu heme tera kerdî. Ya ra qey yê yê.

Serê sibay vana:

–Xecîca!

Kanç hêdîka vano:

–Hiii!

Ya vana:

–Wirze we, ez nanîk a şina. Hînîke bulxur pewce, zere û gurçikanê Kançî zî bike ver û min rê bîya. Ez şina ko de cite kena.

Kanç wirzeno we, veyn deno biranê xu, vano:

–Wirzê we, şima heme tîya ra şêrê xu bifeletnê, ez zî nanîka dimay şima ra yena.

Yê şinê. Kanç ano bulxur pewceno, cicikanê Xecîca zî tera keno, ano keno ver û ya rê beno. Şino hema nêriseno ya, veyn deno vano:

–Dada, perey ma ça yê? Qançûlcî hamey. Zerd û perey ma ça yê? Ez şina peran dana îne.

Ya cay îne te ra vana. Hema Kanç ay nanî ûca nano ro, vazdano yeno. Yeno ay peran û zerdan gêno û vazdano dimay biranê xu.

Pîre yena ke nan boro, gava hanêna ke cicikê keynay ya tede yê, bermena, qîjena, vazdana yena. Xu rê vana wele min çîke kerdo. Yena hanêna ke heme keyney xu kiştê û bermena, pey ra kona dima îne; vana ez îne biqefelnî pêrine bikişî.

Yena cayêke, ûca çemêke beno, ya tobe kerdo çi rey nêşina wetê ay çemî; hanêna îne o çem derbas kerdo.

Agêrena, yena keye. Keye de bermena. Keynanê xu gêna bena kena mezel. Serê mezelî de pirya (hende) bermena, wirdî çimê ya benê korî. Û ya hendî ûca manena.

Kanç û biray xu zî yenê şehr. Şinê kê paşay, xu rê ûca kar kenê.

Rocêke kê paşay nan kenê hadire, Kanç vano:

–Wî! Çira koçikê şima anakî yê? Pîre min esta, koçikê ya heme zerdîn ê.

Ê vanê:

–Pîre to ça wa?

We vano:

–Wele pîre min zehf zengîn a, enî perey pêro ê ya yê. Ez şîrî koçikanê ya bîyarî, koçikê ya zerdîn ê.

Ê vanê:

–Çi rey koçikê zerdînî estê? Şo bîya.

Kanç şino kê pîre, nêşka ve ra vano:

–Pîrê!

Pîre vana:

–Kanço!

Vano:

–Ha dada pîre.

Vana:

–Ti ça ra hamey? Hela bêre. Boy Xecîcay min to ra yena, ez to boy kerî.

We vano:

–Sûcê to wo. To ê kiştî, min çîke kerd?

Dima cû vano:

–Ez bîya vêşan. Min rê hînîke bulxur pewce, ez borî.

Pîre bulxur pewcena, vana:

–De bê bo.

Ya ra nêseno. Çimê ya kor ê. We vano:

–Xu ra ez hamîya, hendî ez nêşkena şîrî, ez barê to de bena. Hela ay koçikanê xu yê zerdînan bîya bide verê germî, ez xu rê hanêna te ra.

Ya şina heme ay koçikan ana dana verê germî. Vana xura we hendî nêşkeno şêro, go tîya bo. Kanç vano:

–Pîrê, hela piçêke aw bîya, ez bîya têşan.

Pîre vana:

–Çîke çin yo ez pê aw bîyarî.

Pirocine gêno dano destê pîre, vano:

–Ho, ena bîgîre bike pirrî aw û bîya.

Pîre zî gêna şina serê yenî, kena binê aw ro, kena-nêkena aw tede nêwindena. Vana:

–Wî! Wele yê ez xapênawa!

Yena ke ê heme koçikî girotê û ramaw şîyo. Ya kona dima ê, we hancî kono wetê çemî. Ya şina hanêna ke we şîyo, veyn dena, kena-nêkena we nîno. Ya hancî gêrena a, yena keye.

We zî ay koçikan gêno şino kê paşay, vano baytarê (biewnîrê, banîrê). Yê hanênê bira (rasta) zerdîn ê, vanê:

–Qey pîre to zehf zengîn a?

Vano:

–Erê. Qanzê ya estê, heme çî ya esto. Ez şîrî şima rê qanzanê ya bîyarî?

Yê vanê:

–Şo bîya.

Hancî kono reyîr şino. Şino axorê pîre, hanêno qanzî hanîk ê ûca. Qanzî vanê:

–Kix, kix! Kanço ma beno!

Ya şina war, destê xu çarnena. Nata-weta gêrena, çimê ya qeybê ke kor ê, nêvînena. Hancî qanzî kixenê, vanê:

–Kançî ma berdî, Kançî ma berdî!

Vana:

–Quzilqurt! Tersê Kançî kewto pîzey şima zî.

Pîre hendî nêşna. Kanç ay qanzan gêno, beno kê paşay. Yê vanê:

–Pîre to seyîn a? Ça wa?

Kanç vano:

–Ez şîrî şima rê bîyarî?

Vanê:

–Wele baş o, şo ya bîya.

Kanç vano:

–Anakî ez nêftarena ya bîyarî. Hebêke dolabe min rê virazê, ez berî, ya bixapênî, bikerî zerey aye û bîyarî.

Yê dolabe virazenê, danê Kançî. Kanç gêno şino barê pîre. Vano:

–Dada pîre, ez hancî hamîya.

Ya vana:

–Bê, bê ez xurê to piçêke boy bikerî. Boy Xecîcay min to ra yena.

Kanç vano:

–Dada pîre, ez to ra çîke vana. Ti xebere min bikerê ez hendî barê to de bena. Şo hebêke dolabe nanîk a ûca, biko (bikewe) zerey ya. Hebêke kîlît zerey ya de esto, biqefelne, ay kîlîtî zî berze teber.

Pîre şina kona zerey a dolabe, berya qefelnena, kîlîtî zî erzena teber. Kanç şino a dolabe gêno û şino. Pîre vana:

–Kanço, ti se kenê? Ti min benê ça?

Kanç vano:

–Ez çîke nêkena, ez barê to de bena.

Û ya beno. Ya beno verê çemî, ûca ya vana:

–Kanço, min mebe wetê çemî! Min tobe kerdo.

Kena-nêkena Kanç ya beno. Zerey dolabe de wa. Nêşkena vecîyo. Ya beno kê paşay û îne ra vano:

–Ya veramedê. Ya ma naskena, go ma bikişo. Ez û biray xu ma xu cayêke de bilimnê hema.

Kanç û biray xu şinê konê pey hewt beryanê asinînan. Ê ya veradanê.

Ya kona pa îne hemine wena, di-hîrê hebî tûtî tenî manenê. Ay tûtî vanê:

–Pîrê, ma mewe ma to ra vacê Kanç û biray xu ça yê?

Ya vana:

–Wa bo. De bêrê min ra vacê.

Ê mocnenê pîre, vanê:

–Nanîk ê tîya, kewtê pey enî beryan.

Ya ay beryan hemine şiknena. Kanç te ra vecêno.

Şimşêr Kançî dir beno. Hebêke dano ya ro, ya vana:

–Wele xu ra ti go min bikişê. Min bikişe, bivêşne, wele min bişane enî bajarî ro; wa pêro bibê rehetî. Hînîke wele min bere bişane keynanê min zî.

We ya kişeno, vêşneno, wele ya şaneno heme bajarî ro; pêro hancî benê rehetî. La wele ya nêşaneno keynanê ya ro, vano ê zî go zey ya bê.

Xeberoşke ma dîyaran,
Rehme li day û bayê goştaran.

Çime: Vate, Nr. 31, r. 113

ELO DIZD

Arêkerdox: Seleh PAK

Dewêke bena, merdimêke zaf tembel tede beno, karêke nêkeno. Namey yê El beno. Xu rê vano ez se kerî, vano "Wele ez şîrî dizdî bikerî". Di-hîri rey a dewe de dizdî keno, şar hendî ê nas keno, te ra vanê Elo Dizd.

El nata gêreno, weta gêreno, di hebî hevalan xu rê vîneno, îne ra vano, "Ma şêrê dizdî".

Zaf şinê, tay şinê, şinê bajarêke. Bena şewe, gêrenê nêgêrenê yew îne nêhewêneno. Şinê cayêke hanênê embarêke pirrî sole wa, vanê "Wele ma emşo xu rê etya bê". Yo embar zî verê dengizî de wo. Xeberî danê heta nîmey şewe. Wir dî hevalê yê rakonê, El ranêkono. Hanêno ke qîrîyêke dengiz ra şî, çîke te ra vecîya, hame hebêke hevalê yê berd û kewt dengiz, bi vinî. Piçêke vindeno, hanêno hancî zî veng dengiz ra vecîya, yo hevalê yê bîn zî berd û xu eşt dengiz. El vano, "Wele ena rey min beno, ez se kerî?" Ûca, gava ay doran gêreno, hanêno zerey embarî de tenekeyêke rûn esto. Ay rûnî keno sole ro û agir nano pa. Kile kona ci û beno şeqe-şeqa sole. El xu dano hetê peynî. Hanêno hancî veng dengiz ra vecîya, hew ke dî hebêke dêwêke kewt mîyanê beryay, çîyêkew zeke torzîn mîyanê çimanê ê wa. Dêw hame, -yê agir nêdîyo, nêzano- yo hame xu li agir qelebna, agir kewt pûrtikê yê; bî zarîye yê, şi kewt zerey aw. El ya şewe ûca beno, serê sibay kono reyîr yeno keye.

Nata gêreno, weta gêreno, hancî di hebî hevalan vîneno, vano, "Bêrê ma şêrê dizdî".

El û ay wir dî hevalê xu şinê. Zaf şinê, tay şinê, raştê

hebêke şikeftî yenê. Beno şewe, şinê zerey ay şikeftî. Hanênê ke bi şan, bizî hamey zerey şikeftî. Hamey û hamey, zerey şikeftî bi pirrî bizî. Hanênê ke hebêke hûtêke zî dima îne hame. Sîyêke ûca wa, çewres merdim nêşkeno ya sî berz kero. Yê ya sî eşte zerey beryay şikeftî, hame agir kerd we, hebêke şîşêke eşte zerey agirî, kerde sûre. El hanîya ke hame, hame verê hevalê yê; şîşe kerde hevalê yê de, berd da serê agirî, we pewt werd. Hancî şîşe eşte agir, ena rey arde kerde hevalê bînî de; yo zî berd da serê agirî, pewt. Nîme werd nîme ûca verda û şîşe eşte agir, va:

–Elo, eno nîme û ti zî reyêke bîne!

Û kewt ra.

El hanîya ke bî xire-xire yê, we rakewt. Hebêke çimê yê kor o, çimêke tenî yo. El şi, a şîşe agir ra vete, berde kerde ay çimê saxî de û vazda şi kewt mîyanê bizan. Dêwî ya şîşe çimê xu ra vete, bî zare-zare yê; ûca gêra nêgêra yê El nêdî. Va:

–Hero ti go se ra şêrê? Qey serê sibay ez to nêqefelnî?

Hebêke tûşkê yê w' zaf rind beno, name yê zî Mecîd o. El ano ay tûşkî sere birneno. Poste yê te ra veceno. Xu keno zerey a postî.

Beno serê sibay. Dêwê to wirzeno we, a sî zerey beryay ra veceno. Nîngêke xu erzeno natê beryay nîngêke erzeno wetê beryay. Û ay bizan hemine sehneno, hemine heb bi heb dest keno ke pê El mîyanê îne de nêşêro teber. Bizî nîme benê, El zî yeno, dêw destê xu dano serê paşte yê û vano:

–Mecîd, eyro heywanî miqatey to, heta ez Elî biqefelnî.

Elê to şino teber. Bizî zere ra qedênê, dêw vano:

–Hero ti go se ra şêrê min rê?

El teber ra vano:

–Ez nanîka tîya, ez hamîya teber.

–Elo, ti seyîn şîyê teber? To xu kerd zerey postey Mecîdî?

–Min çimê to vet, min xu kerdo postey Mecîdî. Ti hevalanê mi kişenê!

Dêw zaf kerebêno. Vano:

–Elo!. . .

–Ha!

–Giştaneyêkê mino zaf rind esto. Bê tîya, ez bidî to, wa to rê bo.

–Nê, ti go min biqefelnê.

–Hon, ez berzî.

Gêno erzeno. Elê to ay giştanî gêno keno giştе xu.

Dêw vano:

–Elo, to giştane kerd giştе xu?

–E!

–Hero ti min rê ûca vinde, heta ez bêrî!

El gava hanêno ke nêşkeno nînge berzo, erd yê pêgêno. Giştane zî nêvecêno. Gêno giştе xu tera keno.

Dêw hînke ca şino, vano:

–Elo, ti ça y?

–Ez nanîka tîya!

–Elo, qey to giştе xu tera kerda?

–E wele, min giştе xu tera kerda.

Dêw kerebêno, guneno erd ro. Maseno, beno zeke def, vano şîrq û cêra şino. Pirya El yê kerebneno.

Elê to ay bizan pêrine gêno û yeno keye. Di-hîri serrî bi ay bizan îdare keno, ay bizî zî qedênê. Dizdî karêke pîs o, peynîye dizdî çinîk a. Elê to hancî nata gêreno, weta gêreno, di hebî hevalan vîneno. Vano, "Haydê ma şêrê dizdî".

Zaf şinê, tay şinê, şinê hebêke merge. Hanênê hebêke

estorêke weta vecîya, dêwêke hanîko serê paşte yê de, hame. Hebêke kutike zî dima yê wa. Dêw hame verê îne de vindert. Estorê xu ra hame war, estorê xu girê da. Yê her hîri zî qefelnay, destê îne pey îne de girê day; erd ada, yê kerdî binê erdî; serey îne tenî teber ra verda.

Namey kutike yê zî Fîne beno. Vano:

–Fînê, enî teslîmê to, heta ez bêrî.

Û nişeno estorê xu, şino.

El hanêno ke a Fîne erd ada, ada û bî vinî. Hinî ke vîneno hevalê yê kişte yê de va qîj, milê yê kişte ser qelebîya. Gava hanêno, Fîne vecîya, heme bîya gunîne; xu daw pîzey yê ro, yo kişto. Hanêno hancî Fîne erd da a, da a, bî vinî. Hanêno hevalê yê w' bîn zî, va qîj, milê yê kişte ser qelebîya. Hanêno Fîne vecîya, hancî bîya gunîne. Vano, "Ez se kerî? Wele ena rey dore min a". Xu têdano, leqneno, destanê xu feletneno. Wir dî destanê xu verê xu de pêgêno, vano, "Ya bêro ez milê ya bigîrî, ya bixeneqnî, bikişî". Hanêno ya erd da a, bî vinî. Hew ke vîneno verê yê de vecêna. Milîçike ya gêno, ya xeneqneno. Xu têdano, xu leqneno, leqneno, xu erd ra veceno. Vano, "Wele enka dêw go bêro, ez se kerî?" Hanêno ke hebêke dehlêke zehf derge hanîka ûca. Hebêke darî zî ûca beno. Ay darî gêno, şino serê dehle. Henkî vindeno, hanêno dêw vecîya. Dêw hame, hanîya ke hebêke tede nîyo. Yê ay wir dî û Fîne vetî teber, va:

–Hero ez enka to qefelnena, ti go se ra şêrê?

Nişeno estorê xu, şino. Ay doran çiqa reyîrî estê ke kiçî bi nîngan saetêke şêro, dêw bi estor şino. Zaf beno rincan, yeno binê a dehle de vezelêno. Vano:

–Wey limino! Min însan ana nêdî. Eno perra, se bi? Hanêno ke hanîko serê dehle de. Dehle ro kono dîyar, vano:

–Hero ti go se ra şêrê?

Şino nizdîkê Elî.

El darî dano destanê yê ro, tera keno. Dêw dîyarê a dehle ro kono war, mireno. El hînkî serê a dare de vindeno, vano belkî qesta ana keno. Hanêno xu tênedano, serê dehle ra yeno war ke merdo.

Cilanê yê, yê ra veceno, dano xu ra û nişeno estorê yê. Vano, "Estorê yê şêro ça, ez go şîrî ûca". Hanêno estorê yê şi verê hebêke koşke de vindert. El sere û çimê xu gêno, hanêno hîri hebî cînî ûca ra vecîyay hamey, jobînan ra va:

–Wîîî, dêw eyro çirê anakî yo? Çirê estor ra nîno war? Kuftê yê gênê, estore ra anê war û destê yê gênê, benê dîyar. Jobînan ra vanê:

–Wele qey nêweş o, vengê xu nêkeno.

Persenê:

–Ti çira xeberî nêdanê?

El sere û çimê xu keno a, meselay xu îne ra vano. Vano:

–Wele Fîne di hebî hevalê min kiştê, min zî dêw û Fîne kiştê.

Yê vanê:

–De ti bibe mêrdey ma, ma xu rê etya bê, heme çî ma esto.

El hanêno di hebî bîyê extîyarî, hebêke ciwan a. Te ra vano:

–Enî wir dî nê, ez to bena. Zerdê to, çî to esto şo bîyare, ez to bena.

Ya vana:

–Wa bo.

Ya hînkî zerdanê xu û peranê xu gêna. El yeno nişeno estore, ya nano pey xu ro. Yeno dewe xu.

Hebêke erdê yê beno, şino serê yê erdê xu de hebêke gûme virazeno. Vano, "Wele peynîye dizdî çinîk a, ez xu rê

tîya nişena ro, kar kena". Ay zerdan û peran dano bi heywanan, ûca maneno. Tûtê yê benê û benê pîlî.

Şewêke bi şewe, El şino teber. Gava hanêno, hîri hebî dizdî nanîkê teber ra. Dizdî şinê serê banî. Şinê serê locine de vindenê, vanê key bikoy ra, ma şêrê heywanan berê. El şino lacanê xu ra vano:

–Bêrê tîya, ez şima ra meselay xu vacî.

Meselay xu vernî ra heya peynî vano. Vera zî vano:

–Law, wesîye mi şima bo, şima dizdî nêkerê! Peynîye dizdî çinîk a. Banî ene day şima zî min mêrdey ya kişto, min arda, şima tûtê ya y'.

Ay dizdî serê banî de goştarîye yê kenê, vanê:

–Wele law bira zî dizdî pîs a. Haydê ma xu rê şêrê keye.

Û şinê key xu. Yê zî hendî tobe kenê, dizdî nêkenê.

Xeberoşka ma dîyaran,

Rehme li day û bayê goştaran.

Çime: Vate, Nr. 32, r. 138

IV-DÊRSIM Û GIMGIM RA

DEWIJ Û DIZDÎ

Akman GEDÎK

Beno, nêbeno yew (jû) dewij beno. Yew hera xo yew kî (zî) biza xo bena. Dewij nişeno hera xo, leyê xo de bize gêno (cêno) şono şaristan (bajar). Vilê bize de yew zengil (zingil) beno. Dewij lak erzeno ro vilê (milê) bizê, xo dime ra anceno. Zengilê bize ke hejîya, o vengê zengilî ra bawerîya xo ano ke bize ey (dê) dime ra ya. No şaristan de şono cayê bazarî. Hîrê dizdî nîyadanê ke yew dewijo pejmurde ame. Weşa dizdan ra şono. Dizdo yew vano:

–Ez biza nê dewijî tirena (tirawena).

O bîn vano:

–Ez hera ey tirena.

Ê hîrine kî vano:

–Ez kincanê (cilanê) ey tirena, ey rût û şilt verdana.

Dizdo verên xo şevekneno, hebê bi dîqet şono nêzdîyê (nezdîyê) bize, zengilê bize gêno, bi doçikê here ra girê dano; bize gêno, rayîrê (raya) bînî ra şono.

Ti nêvana here ke xo lewna, zengilî ra veng vecîno, dewij bawer keno ke bize nêzdîyê ey de ya.

Dizdê dîyine (didine) şono leyê dewijî, vano:

–Ti bîya xex çi (çik) yo? No çi yo to wina (nîya) kerdo? Însanê bînî zengil erzenê vilê heywanî, to berdo eşto re doçikê here. No senê qayde (qeyde) yo? Mi ra vaje (vace).

Dewij xo pey de wina qayît keno ke bize çin a. Dano bi xo ra (ro) û qîrreno. Dizd vano:

–Mi yew mêrik teba yew bize dî, no rayîr ra şîyêne. Ti hebê ecele bikerê, ti xo resnenê ey (ci).

Û yew rayîro bîn misneno dewijî. Dewij vano:

–Ti bi Heqî (Hûma) kena hay re hera mi be, ez şorî biza xo bigêrî bîyarî.

Dizd vano.

–Çimanê mi ser. Ti şo biza xo bîya. Qe meraq meke.

Rayîro ke dizdî musnayo dewijî dewij o rayîr ra şono. Dizd kî here gêno rayîro bîn ra şono.

Dewij şono o sere, êno no sere, biza xo nêvîneno. Bêçare maneno, gêreno ya (agêreno) êno. Nîyadano ke here kî çîn a, dano bi xo ra. Xo-xo de qisey (qesî) keno, hetano ke rastê yew merdimî (mordemî) êno. Ti nêvana o merdim kî dizdo hîrêyin o. No dizd verê yew qûye (bîr) de yo. Dano xo ra û berbeno (bermeno). Dewij xo-xo de vano "Herhalde derdê nê merdimî ê mi ra zafêr o", vano:

–Bira, ti qeyî berbena?

Dizd cewab dano vano:

–Kîsikê mi de des hezarî bî, mi kîsikê xo da bi na qûye ra. Dewij xo-xo de vano "Halê nê merdimî halê mi ra berbat o. Herê min û biza mi hona (hima) nêkenê çend sey panqnote (panote), ey des hezarî kerdê vîndî".

Dizd dewijî ra vano:

–Eke ti bikewê (bukê) zerê qûye û mi rê kîsikê mi bîyarê, ez panc sey (pon se) panqnote dana to.

Zaf weşa dewijî ra şono. Yew bi di nêkeno, kincanê xo veceno, dizdî ra vano:

–Hay re kincanê mi vinde, ez kewena (kuna) bi binê qûye, kîsikê to vecena, to rê ana.

Dewij keweno zerê qûye, kîsikî gêreno (cêreno). Dizd kî beno kincanê ey ra û uca (uza) ra durî keweno.

Dewij binê qûye de çîyê nêvîneno, vecîno. Veng dano, kes cewab nêdano. Qayît keno ke kincê xo çin ê, dizd kî

şîyo; sade yew çogana xo uca ca verdaya. Dewij beno çogane ra (ro), henî rût û şilt şono bi zerê bazarî. Însanan ke vîneno, qîrreno, vano:

–Va (wa) kes mêro nêzdîyê mi! Kam bêro nêzdîyê mi, ez dana piro!

Uca yew merdim vano:

–Ti bîya xex (xêx)? No çi yo ti wina kena?

Dewij vano:

–Ez nêbîya xex, ez tersena. Ez tersena ke peynîya peynîyan de însanî mi kî bitirê![49]

Çime: Vate, Nr. 14, r. 97

49-Na sanike hûmara 14. a Vateyî de bi nameyê Firat Çelkerî amebî weşanayîş. Firat Çelker, naznameyê Akman Gedîkî yo.

ŞUYANÎYA MORDEMÊ KOSEYÎ

Arêkerdox: Alî Riza BÎLGÎLÎ

Ju mordemek beno. Feqîr û bêmal û bêmilk beno. Şuyaneyîne (şiwaneyî) keno. Xeylê waxt vêreno ra, mordemek beno kal û beno nêweş. Reseno ferq ke endî merdene nezdî ya. Hîrê lacê mordemekî benê. Mordemek zano ke merdena ey dime ê kî şuyaneyîne kenê. Xo de xo fikir keno "Mîrasê mi çînê yo ke ez bidî domananê xo. Mi xeylê zehmet ont û xeylê feqîrîye dîye. Ez nînan domananê xo rê qesey bikerî ke ê kî sey mî şuyane mebê". Naye ser o veng dano domananê xo, hîrêmîna lacî yênê leyê ey de nişenê ro, vano:

–Mi rind goşdar bikerê. Mal û milkê mi çînê yo ke ez şima rê ca verdî. Şima zanê, mi heta ewro şuyanîye kerde û mi ebi şuyanî ya şima kerdî pîl. Ez zana ke şima kî mi dime şuyaneyîne kenê. Weşîya (wesîyeta) mi şima rê a ya ke leyê mordemê kosey (koseyî) de şuyaneyîne mekerê. Şuyaneyîna mordemê kosey zaf çetin a.

Domanî pîyê xo bêveng goşdar kenê. Dewam keno vano:

–Hala mi cile de mîyanî ser rast bikerê.

Kenê rast ke mîyanê kokumî pêro dirbetin o. Vanê:

–Babo, no çik o, to heta nika çayê ma ra nêvat?

Vano:

–Mi bivatêne kî çi destbera şima amêne? Waştena mi a ya ke, çîyo ke amo sereyê (sarê) mi ser mêro sereyê şima ser. Marîfetê mordemê kosey no yo, adet û toreyê koseyan no yo: To ke şartê înan nêard hurind, ti ke qarîya û heredîya (miradîya) mîyanê to ro zole oncenê.

Waxtê ra tepîya pî mireno. Pîlîna (pîlîya) keyî kewna destê birayê pîlî. Birayo pîl rozê veng dano birayanê xo, vano:

–Bêrê ronîşê, ma zumîn de qesey bikîme. Halê ma qe rind nîyo. Ez şona şuyaneyîne. Ez birayo pîl a û sire yê min a.

Biray qesanê xo kenê ju, birayo pîl îhtîyacanê raye temam keno, birayanê xo ra xatir wazeno. Biray vanê:

–Weşîya pîyê ma xo vîr ra meke bira. To rê oxir bo.

Birayo pîl rozê raye şono, rastê ju mordemekî beno. Zumînî selam kenê, lacek nîyadano ke mordemek kose yo. Mordemeko kose perseno:

–Ti kotî ra yena, kata şona?

Weşîya pî yêna lacekî vîr, cewabê Kosey rast nêdano, vano:

–Ez tucar a, mal hernena.

Kose seyîrê (şêrê) sertenê (kinc û kol) lacekî keno, lacek nêmaneno tucaran. Kose kewno şubhe, vano:

–Oxir bo.

Lacek raya xo ro Kose kî raya xo ro şono. Zumîn ra ke kewnê durî, Kose raya xo vurneno, çerexîno û ver bi lacekî şono; defeyêna zumînî selam kenê. Onca her ju raya xo ro şono. Reya hîrêyîn de Kose fêlê xo keno ya, vano:

–Ez zana ke ti tucar nîya û şuyaneyîne fetelîna.

Lacek vano:

–Heya, rast a. Weşîya pîyê min a, ey vatêne "Leyê mordemê kosey de şuyaneyîne meke"; coka mi rast nêvat.

Kose vano:

–Mi rê şuyane lazim o, ez kî coka fetelîna. Ti na het ser kata şona şo, pêro kose yê.

Lacek seyîr keno ke rast o, waxt kî çînê yo ke hetê bînî

ser şêro; bêçare maneno, şuyaneyîna Kosey qebul keno. Kose lacekî cêno (gêno) beno key xo. Dano keyber ro û vano:

–Xanim, keyberî yake, mi şuyane ard!

Xanime keyberî kena ya û bena şad. Lacek seyîr keno ke cenîke rîhuyayî ya û rind a. Şan de pîya şama xo wenê, Axa (Kose) vano:

–Xanim, cayê Şuyaney ci musne; hona newe yo, qefelîyo, va (wa) hewn a şêro. Şodir ma hemû çîyê xo pîya qesey kenîme.

Şuyane şono odeya xo, beno viran û kewno cile. Xo de xo fikirîno vano "Mi weşîya pîyê xo nêarde hurind" û muteessîr beno, bado hewn a şono.

Şefeq ra rew Axa û Xanime hîşyar benê, Axa vano "Ti ara ma hazir bike, ez kî karê bînî kena. Nezdîyê Şuyaney mebe. Karê şodirî biqedîyo ma ey hîşyar kenîme".

Kar û barê xo ke qedîno Axa şono dano keyber ro. Şuyane xîlê (tîlê) xo ser beno, vano:

–Kam o?

Seyîr keno ke kewto herey, tîjî eşto pencere. Vano "Roza sifteyine de ez kewta xeletîye" û muteessîr beno. Axa vano:

–Şuyane wurze, ara hazir a.

Şuyane sertenê xo cêno pira, herbî-herbî vejînô teber, vano:

–Qusur de seyîr meke Axa, ez qefelîyaye bîya û nêheşîya xo (xo nêhesîyaya).

Axa vano:

–Ma venga to nêda. Ti newe ya, sebirê xo teng meke. Arawerdene dime Axa Şuyaney cêno, pîya şertanê xo birnenê. Axa hemû şertanê xo musneno ci û vano:

–Xo vîr ra meke, oyo ke şertanê xo nêano hurind, mîyanê

ey ra zole oncenîme. Mi vaş da gayan, mird ê. Gayan raverde, ma şîme hêga. Hacetî kî oca der ê.

Şuyane axure ra gayan verdano ra, hacetan bar keno, vano "Ez hazir a Axa". Axa nişeno mayîne, pîya şonê hêga. Ju tazîya Axay bena, a kî şona hêga. Axa vano:

–Mi rind goşdar bike Şuyane! Tazîye kotî de mexel (mêle) bîyê, oca birame. Perozîya to ke amê serê şitî (xavik) melewne, mast biwere (bore). Serê biçike meşikne, zerre biwere. Haydê, karê to rast bêro.

Û şono. Weswese kewno zerrey ci. Aqilê xo nêkewno, vano "No karo şaş o". Bado "Ya xizir" vano û dest pêkeno. Seyîr keno ke tazîye şîya çengeyê (guçê) hêgay de mexel bîya. Oca kerre yo, hangazî (alete) tey nêxebetîna, cite nêbena feqet şert o yo ke Şuyane hêgay biramo. Heta peroz şenik ca rameno. Nanê perozî yêno, Şuyane mola dano ci ke nanê xo biwero. Serê biroşî dano ya ke mast o. Tûrikî keno ya ke biçika teze ya û germ a. Zaf fikirîno feqet raye nêveyneno. Çayê ke lazim o ke serê şitî melewîyo û serê biçike meşikîyo. Netîce de Şuyane taba (çîyekî) nêweno, vêşanvêşan heta şan cite keno. Şan de yêno keye. Axa perseno:

–Şuyane, roza to çitur vêrde ra?

O waxt Xanime yêna zerre, vana:

–Şuyaney qet taba nêwerdo.

Axa vano:

–Se bi Şuyane, çayê ti qesey nêkena? Ti heredîya?

Şuyane vano:

–Ma ez çi meheredî? Tazîye şîya wertê kemer û kuç de mexel bîya, nêramîno. Ti vana "Serê şitî melewne, mast biwere; qirtikê biçike meşikne, zerre biwere". Nîya nêbeno, ez zaf qarîya.

Axa vano:

–Ti şertanê ma zana. Juyo ke qarîya û heredîya mîyanê ci ra zole oncenîme. Sertenê xo veje, ez mîyanê to ra zole oncena.

Lacek wurzeno ra sertenê xo vejeno, Axa mîyanê ci ra hîrê surî zole onceno. Lacek zano ke endî oca de şuyaneyîne nîyêna kerdene. Per û perîşan şono key xo.

Birayê xo kom benê û persenê:

–Bira, se bi?

Birayo pîl, çi ke amo ser hurdî-hurdî qesey keno. Dime birayo werten vano:

–Dore yê min a. Lazim o ke ez şêrî şuyaneyîne. Ez şona hurinda to, heyfê to û pîyê xo cêna (gêna).

Birayo pîl vano:

–Ti nêşikînê, zaf çetin o. O het pêro kose yê. Ma nêşîkînîme heqberê înan vejîme.

Birayo werten vano:

–Ti zaf rînerm a. Lazim o ke mordem tenê ebi hêrs bo. Ey ke çi vato, to henî kerdo. Ez ke şîya ez ebi waştena xo şuyaneyîne kena. Nişena ro, mastê xo kî biçika xo kî wena. ...na de çik û çikê ey, ez ey kişena.

Warzeno ra ebi nê hêrsê xo şono. Oyo pîl qickekî ra vano:

–Bira, ti çayê taba nêvana? Meverde şêro. Mi bese nêkerd, o çitur bese bikero?

Birayo qickek vano:

–Ma mecbur îme şuyaneyîne bikîme. Zobîna karê ma çînê yo. To dora xo vîyarnê ra, va o kî dora xo ravîyarno. Dore ke amê mi o çax ez se kena, ez zana. Ez dora xo ra raver qesey nêkena.

Birayo werten şono. O kî nêşîkîno şertanê Kosey bîyaro hurind. Qarîno, heredîno. Kose mîyanê ey ra kî zole onceno.

Vileçewt-vileçewt yêno keye. Verba birayanê xo beno mehçub. Çayê ke ebi hêrs a şîbî. Birayo pîl vano:

–Mi to ra vat ke "Meşo, ti nêşîkîna".

Birayo qickek hona nêzewejîyo. Veyva xoya wertene ra vano, a ci rê nanê eyê raye kena hazir. Her dumîna birayê pîlî vane "Ti zaf qickek a, ti nêşîkîna; naya ke ama sere ma va mêro serê to". Feqet nêşîkînê birayê qickekî helge (egle) bikerê. Birayo pîl vano:

–Oyo ke ti nêvindena şona, bê ronişe, şertanê Kosey to rê hurdî-hurdî vazîme.

Birayo qickek vano:

–Luzum nêkeno, çîyo ke amo serê şima û pîyê mi, rind kewto aqilê mi. Xatirê xo wazeno, şono key Kosey.

–Ma bi xêr dî.

–Xêr bi selamet.

Kose şaş beno. No kam o, kotî ra vejîya. Perseno:

–Ti kam a? Xo bide naskerdene.

–Ez birayê şuyaneyanê to ya. Ez ama ke karo ke mendo biqedênî.

Axayo kose vano:

–Ti xêr ama, sere û çimanê ma ser ama. Ez zaf bîya şad. Kerem ke ma şîme zerre.

Şonê zerre, Axa birayê qickekî Xanime rê dano naskerdene. Şan de pîya şama xo wenê. Axa vano:

–Xanim, cayê Şuyaney ci musne, va Şuyane hewn a şêro, areşîyo (ariso). Şodir ma pîya qesey kenîme.

Şuyane şono cila xo. Canê xo zaf rehet o. Ebi xo emîn o ke heyfê xo cêno. Tenê fikir keno û hewn a şono. Ters kewno zerrey Axay, lacekî ra şubhe keno. Waxto ke kewnê cile, tersê zerrey xo cenîya xo rê vano:

–No şuyane çîyêde fena yo, ebi mi qe weş nêama.

Xanime vana:

–Ti bîla sebeb şubhe kena. Lacek hona xort o, teze yo, ebi can o; to rê henî yêno.

Axa vano:

–Xêre ser sey vatena to yo, xêr bo.

Lacek şewe ra rew wurzeno ra, çîyê mal û naxirî dano ci, malo ke şono teber verdeno ra. Hemû karê şodirî dano arê, gêrma şodirî pozeno. Karê xo qedêneno, roz şefeq ra erzeno. Şono pêt-pêt dano keyberê Axay ro. Axa perreno we, wurzeno xo ser, vano:

–O kam o?

Şuyane vano:

–Ez o Axa. Wurze, mi kar do arê, ara kerda hazirê.

Axa yeno û keyberî keno ya, vano:

–To ez vişna pero. O çi hîddet bi to da keyber ro!

–Qusur de seyîr meke, xuya min a. Ti heredîya Axa?

–Nê ... Ez nêheredîya. Şo sifre hazir bike, ma yenîme.

Axa cêreno û şono zerre, vano:

–Xanim, wurze, no şuyane çîyode ebi tehlîke yo.

Xanime vana:

–Bîla sebeb ters kewto zerrey to. Mi to rê vat "Xort o, teze yo". Henî keno ke çimê ma kuyo. Şonê zerre ke Şuyaney ara xo kerda, gay verdê ra, hacetî bar kerdî.

Axa vano:

–Çayê honde (hende) lez kena? Ma hona qeseyê xo nêkerdê.

Şuyane vano:

–Her dumîna birayanê mi mi rê vat. Ez şertanê to zana. Ez amo karo ke nêmcet mendo ey biqedênî. Waxtê mi çînê yo.

–Ebi na hal (qeyde) linga ma nîyêna zumînî.

–Ez mordemo çapik o, nîya muso. Gamê ti yêna gamê kî ez. Rew xo danîme zumîn.

Axa vano:

–Fekê to keder nêveyno. To qeseyode hewl vat. Ez kî xeylê waxt o ke bîya tembel, ezo ke na ximbilîna xo ra vejî.

Şuyane vano:

–Kamecin hêga ramîno?

Ti ey mi musne Axa. Axa raya hêgay musneno ci, vano:

–To vat ke "Ez şertan zana". Tazîya ma kî to de yêna. To rê oxir bo, ez nanê perozîye to rê rusnena.

Şuyane hazirîya xo keno temam, şono hêga. Tazîye şona cayê de mexel bena. Lacek şono ke biramo, hengaze tey nêgurîna. Hêga zaf kemerin o. Xeylê cebelîno, se keno ke onca nêbeno. Veng dano tazîye, ano leyê xo; çi qeweta xo ke esta ebi a qewete moseye dano tîlîka tazîye ro, tazîye geber bena. Kotî ke canê xo wazeno ocay rameno. Xeylê cite keno. Perozîye yêna ke mast û biçika germ a.

Axa seyîr keno ke Şuyaney xeylê cite kerda. Dormeyê xo hîra-hîra seyîr keno feqet tazîye nêveyneno, perseno:

–Tazîya ma kotî der a Şuyane?

–Maya wayîre tazîye ... Şîye cayo kemerin de mexel bîye. Mi xeylê qeyret kerd, cite nêbî. Mi juye dê piro, geber bîye; mi kaş kerde peyê ê birrî. Ti qarîya Axa?

–Nê ... Canê to weş bo. Axirê tazîya boyin a. Ez şona. Qe ke nê berateyê (binateyê) aye bike binê herre.

Axa şono keye. Şuyane nîşeno ro mast, sere şitî û biçike weno; pîzeyê xo keno mird. Cita xo rameno, hêgay qedêneno. Şan de hacetan cêno û şono keye. Gayan kî beno gome de girê dano.

Axa herbî şono tûrik de seyîr keno ke Şuyaney mast kî biçike kî werda; qe diramê nêverdo. Şuyane gome ra yêno,

Axa perseno:

–To hacetî ardî, se bî?

Şuyane vano:

–Mi hêga qedêna. Şodir kamcîn hêga ramîno?

Axa ebi destê xo hêgayê boverê dewe musneno ci, vano:

–Şodir o hêga ramîno.

Beno şodir. Şuyane hemû îhtîyacanê xo cêno û şono hêga. Heta cemê şanî cite keno. Ju ga zaf qefelîno, nêşîkîno şêro; Şuyane dano piro, ga mireno. Vereşan yêno keye, vano:

–Ez ama gayê bînî bena, ju kî tey areba bena.

Axa vano.

–Se bî, ti areba se kena?

Şuyane vano:

–Malê gawurî gay nêşîkîya şêro, ez zaf bîya hêrsin; mi da piro, merd.

Axa veng nêkeno. Şuyane areba cêno û şono. Oca de gay sere birneno, bar keno areba, ano keye. Axa yêno seyîr keno, vano:

–Ti qarîya Axa?

–Nê Şuyane, ez nêqarîya. Waxtê ma hona zaf o, ti gayan meqefelnê rind beno. Gay çerme bike, ma leteyê ju bidîme cîranan.

Şuyane vatena Axay keno. Axay rê şenik goşt verdano, zêdir dano cîranan.

Axa yêno ke vazo "Ê bînî rind hurdî bike, qarme bikîme", seyîr keno ke goşt zaf şenik o; Şuyaney zaf do cîranan. Axa beno hêrsin, vano:

–Mi to rê vat ke leteyê ci de, to pêro do cîranan!

–Cîranî zaf feqîr bî. Têde dormeyê mi de bî kom. Mi seyîr kerd ke zaf feqîr ê, mi da ci. Ti heredîya Axa?

Axa vano:

–Nê... Ez nêheredîya feqet ez tenê bîya hêrsin. Goşto ke mendo ti se kena bike!

Û şono odeya xo de nişeno ro. Xanime yêna zerre ke Axa zaf pozxin (murixin) o, vana:

–Se bî to ro?

–Mi to rê vat "Xanim, no şuyane mordemo tekin nîyo". To tim û tim vat "Nê". Tazîya mi kîşte, gayê mi kîşt. Eke nîya şêro dore yêna mi kî.

–Ti zaf weswese kena. Tazîya toya boyine şona cayo henên de mexel bena ke nêramîno. Şuyane xort o, hêrsê xo nêgirewto, do piro. Gayê to zaf pîr bî, endî karê nêkerdêne.

–Xanim, ti boyna mi tesellî kena. Ez kî zaf wazena ke vatena to rast bo. Lacek zaf çêr o. Eke sey vatena to bo mîyanê ma nîyêno hard, Şuyane hemû karî keno. Haydê, cilan rafîye, ma hewn a şîme.

Şuyane wazeno ke plana xo gam be gam raver bero. Serba gama hîrêyîne xo keno hazir. Odeya ke tey kewno ra, dêsê ci ebi gomeyê malî ju yo. Dês ra ju kemere vejeno, dêsî keno lane (lone). Şewe şenik-şenik lane ra sole dano mîyan. O waxt zelmele (welwele) gineno mîyan, mî pêro qîrrenê. Şewê, di şewî nîya dewam keno. Şewa hîrêyîne Axa şono seyîr keno ke taba çînê yo, yêno kewno cila xo. Reyê, di reyî seyîr keno ke mî nêvindenê. O waxt veng dano Şuyaney. Şuyane hîşyar nêbeno. Axa vejîno, vano:

–Se b î to ro? Ti mordemo hîşyar bîya. Mal honde qîrreno ti hîşyar nêbena.

Şuyane vano:

–Ez zaf qefelîya, hewnê mi xorî bîyo; mi nêhesna. Ti şo cila xo, rehetê xo de nîyade. Ez heqberê înan yêna.

Şuyane şono çar-panc mîyan sere birneno, yêno kewno

cila xo. Beno şodir, Axa şono gome ke çar-panc mî sere birnê. Veng dano Şuyaney:

–Bê, no çik o?

–To vat "Vengê nînan bibirne". Ez seatê, di seatî wertê mîyan de nîşta ro, pêro nî qîrrenê, mîyê bînî veng nêkenê. Mi nêşîkîya vengê nînan bibirnî, mi kî sere birnay. Ti heredîya Axa?

–Nê... Ez nêheredîya. To ke pêro sere bibirnêne mi se bikerdêne? Naye ser o axa zaf beno tedîrgîn. Hêdî-hêdî derheqa Şuyaney de fikrê Xanime kî vurîno.

Di rozî kewnê werte, Şuyane gama bîne erzeno. Derguşe de pitik esto. Şuyane derzînê keno derguşa pitikî ra. Xanime pitikî kena derguşe, pitik berbeno; derguşe ra vejena, vindeno. Ju roze û ju şewe nîya dewam keno. Şewa didîyîne bena nême, pitik nêvindeno. Xanime bi Axay a bêzar benê, Axa vano:

–Şuyanê mayo xêx heqbera nî de yêno. Ez şona veng dana ey, va o qaytê ci bikero, ma rakewîme.

Şono veng dano:

–Şuyane, di şewî yo ke ma hewn nêkerdo. Bê qaytê nî pitikî be. Se kena bike, vengê nî bibirne.

Şuyane yêno qaytê derguşe beno, Axa û Xanime kewnê ra. Şuyane fekê pitikî pêt temneno. Derguşe ra derzîn vejeno, tenê şaneno, vengê pitikî birîno; Şuyane şono kewno cila xo. Pitik fek temetaye maneno û xenekîno.

Şodir her kes wurzeno ra û karê xo keno, vengê pitikî çînê yo. Axa vano:

–Xanim, şo nîyade, vengê pitikî çayê nêvejîno?

Xanime şona nîyadana ke pitik xenekîyo. Qîrrena, dana xo ro, vana:

–Axa, bê, bê! Pitikê ma xenekîyo!

Axa veng dano Şuyaney:

–No çik bî to ard ma ser?

–Mi pitik şana ra, hewn a şî. Mi ser temna û ez şîya. Ez çi zana ke xenekîno? O senê qese yo ti vana? Ti însanî fîna binê guna. Ti nika mi ra heredîya?

–Nê ... Ez nêheredîya.

Beno şan. Axa bi Xanim a şonê odeya xo, Axa vano:

–Kênê, bê ronîşe. Aya ke ti vana a nîya. Fêlê nî Şuyaney xirabe yo. Hendo ke qedayo bîn nêardo ma ser, ma yaxeyê xo nî dest raxelesnîme.

–Ti vana se bikîme?

–Va keye kî yê ey bo, hemû çî ey rê bimano. Ma canê xo bixelesnîme bes o. Ti ma rê nanê hîrê-çar rozan hazir bike, o ke kewt hewn, ma arebaya xo bar kenîme û şonîme.

Şuyane zano ke nî remenê. Pey keyberî de hemû çî goşdar keno. Derdê Şuyaney o yo ke pişta Axay ra zole bionco û heyfê xo bicêro. Çimê xo tim Axay ser o yo. A şewe Xanime hemû çî kena temam. Şuyane kî odeya xo der o û înan goşdar keno.

Axa Vano:

–Kênê, goşdar bike, Şuyane hewn der o?

Şuyane vengê ey hesneno û xurreno. Xanime yêna pey keyberî ke xurrayîşê Şuyaney yêno, vana:

–Heya, hewn der o. Vizêr mi kar pêro ebi ey da kerdene. Zaf qefelîya, hîşyar nêbeno.

–Ey fam nêkerd?

–Nê ... Mi ci rê vat "Ma cîranan şodir de kom kenîme û madaxê pitikî danîme. Aye ra ma na hazirîye veynenîme".

Çî-mîyê xo bar kenê, Şuyane dizdîn a şono serê areba de kewno wertê çuwalan, xo dano we.

Tekînê, şewe heta şodir raye şonê. Destê şodirî de, ju

deşte de çutê kutikanê malî vejînê yênê. Xanime kutikan veynena û zaf tersena, vana:

–Ax ke Şuyaney mayo xêx nika îtya bîyêne!

Naye ser ra Şuyane zerrey çuwalan ra veng fîno ra xo, vano:

–Axa, mi vejê, ez heqberê înan de yêna, ...na maya wayîrê înan! Axa areba helge keno. Şuyane vejîno, heqberê kutikan de yêno.

Şuyane vano:

–Şima bê mi kata şonê? Axa vano:

–Ma tepîya peyser amêne. Ti hewn de bîya, ma vat "Va rehetê xo nîyado".

Şuyane vano:

–Ez leyê şima der o, metersê. Kata şonê haydê pîya şîme. Axa vano:

–Ez peyser a dewe nêşona. Xêrê a dewe çînê yo. Hemû çîyê mi şî. Ti kî leyê ma der a, ma şonîme cayode rind de barê (goçê) xo nanîme ro.

A roze heta şan raye şonê, rastê ju çemê girsî yênê. Dormeyê çemî merg a, birr o û cayo rind o. Axa vano:

–Şuyane, ma barê xo îtya ronîme. Şodir ma wurzenîme ra, persenîme; eke wayîrê xo çînê yo, ma xo rê îtya kenîme ware. Awa xo zaf a, cayê xo rind o.

Cayo munasib de barê xo nanê ro. Axa Şuyaney rê vano:

–Ma rê tenê kolîyan (îziman) arê bide, ma adir wekîme. Şuyane ke kewno durî,

Axa vano:

–Xanim, ma emşo nî ra rareyîme. Eke nêbo, no ma kişeno.

Xanime vana:

–Axa, ma çitur ci ra rareyîme?

Axa vano:

–Ma cila xo kaleka çemî de fînîme ra, şewe ma ey ton danîme û erzenîme çem.

Şuyane dizdîn a goşdar keno û hemû çî hesneno. Kolîyan dano arê yêno, adir keno we. Nanê xo wenê, Axa vano:

–Waxtê rakewten o. Xanim, cila ma kaleka çemî de rafîye. Serd o, ma hîrêmîna têleye de rakewîme. Şuyane hetê çemî de, ez werte de, ti kî peyê mi de.

Kewnê ra. Şewe xeylê vêrena ra, Şuyane berqestî (berqaştî, mexsus) xurreno. Seyîr keno ke Axa bi Xanim a hewno xorî der ê, xebera xo dîna ra çînê ya. Şuyane Xanime beno hetê çemî, bi xo kî kewno peyê Axay. Dest kuno Axay ra, vano:

–Hadî Axa, hîşyar be! Linge pa kûye û ma ey bierzîme çem; ci ra rareyîme.

Axa çitur ke perreno we, pasqula dano piro, Xanime gindirê çemî keno û vano:

–Xanim, ma ci (gi) kerd fekê pîyê ey!

Şuyane vano:

–Axa, ma ...erna de Xanime! Ti kî reyîya ra ez kî reyîya ra! A

xa şaş beno, cayê xo de beno cemed. Şuyane vano:

–Axa ti heredîya?

Axa vano:

–Lawo, ma ez çitur meheredî!? To zîletê mi birna.

Şuyane vano:

–Ey Axa, şima mordemanê koseya şenik pê ma kerd? Pîyê mi ebi derdê şima şî. Birayê mi nêşîkînê vejîyê mîyanê şarî. Xo şilt bike, ez heqa xo to ra cêna! Mi karda xo serba na roze viraşta.

Û mîyanê Axay ra zola onceno, vano:

–Nî hîrê teney pîyê mi ver ra, nî hîrê teney birayê minê pîlî ver ra, nî hîrê teney serba eyê wertenî, hîrê teney kî serba mi! Ti xo rê, ez xo rê; endî karê mi to de çînê yo. Na areba, nî gayan û nî pesî pêro ez cêna. Ez şona dewa to, heqa pîyê xo, heqa birayanê xo, heqa xo cêna, şona key xo. Keye û dewe to rê.

Û vejîno şono.

Birayê bînî keye de meraq kenê, vanê "Biray mayo qickek se bî?"

Rozê seyîr kenê ke boverê dewe ra ju mordem mal û naxir ver der o, yêno. Tenê beno nezdî, nîyadanê ke birayê xo yo. Vera ci şonê, zaf şad benê, vanê:

–Ma zaf meraq kerd, ti tenêna ke herey bikewtêne, ma amênê.

Birayo qickek vano:

–Şima nêqerinde meraq kerdo. Karo ke mi girewt xo ser, ez heqbera ey de yêna. Şima hona ez rind nas nêkerda. Mi heyfê pîyê ma, heyfê şima Kosey ra girewt. No kî heqa ma yo, ma endî şuyaneyîne nêkenîme. Mal û naxirê ma esto, gayê ma estê. Ma endî şuyaney xo yîme. Vatena mi na ya.

Birayê pîlî vanê:

–Naca ra tepîya, pîlê ma ti ya. Ti ke se vana, ma yo aye bikîme.

Çime: Vate, Nr. 14, r. 73

CÊRAYÎŞ

Arêkerdox: Hîkmet ÇALAGAN

Beno, nêbeno, hîrê hevalî benê. Rozê nî hîrê hevalî nîşenê ro mabenê xo de qesêy kenê û qerar danê vanê "Ma şîme qederê xo ra bicêrême (bigêrîme)". Roza bîne urzenê ra, kunê raye şonê. Şonê, şonê, rastê hênîyê ênê. Zaf bîyê têşan. Şonê ke hênî ra awe bişimê. Qayît kenê serê hênî de kalêke herdîşsipî nîşto ro. Selam danê kalî, nîşenê ro û awe şimenê. Kal înan ra perseno:

–Şima kam ê, kotî ra ênê û şonê kotî?

Ê vanê:

–Ma hîrê heval îme. Qederê xo ra cêrenîme.

Kal vano:

–Şima çi ro cêrenê, çi wazenê?

Hevalo ju vano:

–Ez wazena ke hînî dewlemend bî, na welat de kes zê mi dewlemend çînê bo.

Hevalo bîn vano:

–Ez kî wazena bibî qadîyek, na welat de zê mi qadî çînê bo. Her kes çi karê xo bibo bêro hetê mi.

Hevalo ke peynîye de mendo vano:

–Ez tawa nêwazena, teyna cênîyede şithelale wazena.

Kal serê nî qesey înan urzeno ra, dest keno bêrîka (taneka) xo, kîsikek pera veceno dano eyê ke waştênê bibo dewlemend. Qelemek veceno dano ê ke waştenê bibo qadî. Ê ke cênîkek şithelale waştenê ra kî vano:

–Ti kî şo çê xo. Cênîka ke ti wazena bena nesîbê to.

Kal dima nî qisey xo beno vîndî. Wexto ke kal beno

vîndî, hîrê hevalî şaş manenê. Dime ra vanê "No kal Xizir bî". Endî nêşonê cayê, cêrenê ra şonê çê xo.

* * *

Waxt vereno ra, ê ke waştbî bibo dewlemend beno zaf dewlemend. O welat de kes qasê ey dewlemend çînê yo. Ê ke waştbî bibo qadîyek pîl beno qadîyek pîl. O welat de qasê ey qadîyo pîl çînê yo. Ê ke xo rê cênîya şithelale waştbî zewecîyêno. Cênîya ey zaf rind û şithelale bena. O gabantîye (gawantîye) keno û îdarê xo nîya keno.

Rozê kal vano ke "Ez rê (reyê) şorî nî mordemanê xo bibênî (bivînî), hela se kenê". Ver de şono hetê eyê ke zaf dewlemend bî. Wexto ke şono hetê ey kincanê xo vurneno. Kincanê dirîyaya û qilêrina dano xo ra. Şono verê çêwerê ey, vano:

–Ez sedeqê Heqî wazena.

Mêrik venga xulamanê xo dano û vano:

–Nî verê çêwerê mi ra berjê! Nêşono nêxebetîno, amo sedeqê wazeno! Xulamî kalî danê verê terpika û çêwer ra kenê durî. Waxto ke kalî kenê durî, mêrik qayît keno ke çi dewlemendîya xo estbî pêro bîye vîndî. Mêrik a waxt dano zanîyanê xo ro, vano "No kal o kal bî"; endî zaf herey beno.

Kal rêna kincanê xo vurneno û şono hetê qadî. Şono dano çêwerê qadî ro. Qadî çêwer keno ya û qayît keno ke ju kalo pasaqin verê çêwerî der o. Kal vano ke:

–Perê mi çîn o, ez ama ke ti mi rê dîlekçeyek binusnî. Qadî venga mordemanê xo dano û vano:

–Nî kalî berjê tewer! Hela qayîtê nî kalê mirdarî kerê, amo vano "Bê pera mi rê dîlekçe binusne!" Kalo mirdar, ti çi waxt dîyo bê pera dîlekçe amo nusnayîş?

Mordemê qadî kalî şanenê verê terpika û erjenê tewer. Waxto ke kalî erjenê tewer, qadî nîşeno ro ke çîyê binusno, qayît keno ke wendene û nusnayene kerda xo vîr a. A waxt dano zanîyanê xo ro, vano "No kal o kal bî"; endî zaf herey beno.

Pênîye de kal rêna kincanê xo vurneno û xo na fa (rey) nano nêweşîye ra, şono serê raya çê gabanî. Cênîya gabanî her roz mêrdê xo rê nan (non) bena.

Cênîke rêna kewte raye amê. Kal serê raya cênîke de meredîya ra. Cênîke amê nezdîyê kali, qayît kerd ke kalêke kokim serê raye de meredîyo ra. Her cayê ey kul o û ci ra bûye êna. Cênîke amê hetê kalî û va:

–Bira, bira, to rê se bîyo?

Kalî va:

–Ez zaf nêweş a. Nîşkîna raye de şorî. Xêrê xo alîkarîya mi bike.

Cênîke kewte binê çengê ey, o berd çê xo. Awe kerde germ û sarê ey şut. Dime ra kerd zerê cile û ci ra va ke:

–Mêrdê mi gaban o. Ez gere ey rê nan berî. Ti naca qayîtê rehetîya xo bike.

Kalî va:

–Waya mi, ti şo qayîtê karê xo bike. Cayê mi rind o, Heq to ra razî bo. Cênîke nanê mêrdê xo mêrdê xo rê berd. Gaban cênîya xo ra persa:

–Ti qey nîya herey kewta?

Cênîke va:

–Mêrik, ez amênê, sere raya mi de kalêke kokim û nêweş meredîyabî. Mi qayît kerd halê ey rind nîyo, mi berd çê, sarê ey şut, kerd cile û ez ama.

Gabanî va:

–To rind kerdo.

Endî bîbî şan. Cênîke, merdê xo û dawar pîya verba dewe şî. Dawar ard dewe û şî çêyê xo. Gabanî hal-xatirê meymanî pers kerd, qayît kerd ke meyman zaf nêweş o. Ci ra persa:

–Lo lo bira, nêweşîya to çik a? Dermanê xo çik o? Ma rê vace, ma kî bişîkîme birînanê to weş bikîme.

Kalî va:

–Bira, bira, tewr pers meke. Nêweşîya mi zaf giran a. Dermanê mi şima nîşîkînê pêda kerê.

Gabanî va:

–Hela vace, belkî dermanê to ma de esto. Eke çînê bo, ma bicêrîme bivênîme.

Kal tenê fikirîya, çimê ey gina lacê gabanî yê qiçkekî ra, cêra ra gabanî va ke:

–Doxtoran mi ra va ke "Ti gere domanêk qiçkek sarê bibirnê û gonîya ey bifînê kulanê xo" lê domanê mi çîn ê. Kam domananê xo dano mi?

Serê na qisa kalî, gaban fikirîya, şî cênîya xo ra va ke:

–Bê ma nî lacê xo sare bibirnîme û gonîya ey bifînîme kulanê meymanê xo. O ke lacê do ma, şîkîno juyo bîn kî bido.

Cênîke vatê merdê xo qebul kerd û uştî ra şî lacê xo sare birna, gonîya ey arde fîtî ra kulanê kalî ra. Kalî pers kerd:

–Şima na gonî kotî ra arde?

Gabanî va:

–Ma cayê ra arde, pers meke. Wa kulê to weş bê, zobîn muhîm nîyo.

Kalî endî zana ke înan lacê xo sare birno. Gaban û kalî a şewe xêlî qesey kerd, dime ra gabanî rehetîye kalî re waşte, o û cênîya xo şî kewtî ra. Şewe xêlî vêrde ra, cênîke

ebe vengê domanêk haşar bîye û mêrdê xo haşar kerd; ci ra va ke:

–Vengê domanî êno.

Gabanî va:

–Vengê domanî nîyo. Kulê meymanî bîyê rehet, herhal o zîbeno (naleno). Ti qisawatan ver vengê ey ze vengê domanî heşnena.

Serê na qesa gaban û cênîke rêna kewtî cile. Hina nêkewtbî hewn, rêna vengê domanêk ame. Gaban û cênîya xo çapik cile ra vecîyayî şî qayîtê bêşîga lacê xo kerd. Qayît kerd ke lacê înan zerrê bêşîge der o û weş o, lînganê xo hejneno (têşaneno), qayîtê maye û pîyê xo keno.

Kal şew uştbî ra, sare û cendekê lacekî ardbî tê lewe û kerdbî weş. Dime ra kerdbî bêşîge, şîbî. Gaban û cênîya xo çapik şî qayîtê cayê meymanî kerd ke meyman cayê xo de nîyo. Serê na ya gaban cêra ra cênîya xo va ke:

–No kal o kal bî!

Naye dime ra qadî û mordemo ke dewlemend bî bî feqîr, gaban bî zaf dewlemend; çend domanê xoyê bînî bî. Ê şî serê miradê xo, ma mendîme naca.

27.09.2000

Çime: Vate, Nr. 14, r. 92

ŞARTÊ PAŞAY

Arêkerdox: Huseyîn GUNDUZ

Ju (yew) mordemeko zaf feqîr beno. Bê kar û bê gure beno. Bese nêkeno ke kar bikero. Mordemek rozê xeberê hesneno: Paşa keynaya xo zewejneno, feqet şartê Paşay estê. Paşa hîrê persa (persan) perseno, kam ke cewabê persa raşt bido, Paşa keynaya xo dano ey. Feqet eke cewab nêda, serê ey dano piro.

Xeylê kes şono, feqet kes cewabanê Paşay nêdano. Paşa sereyê têdîne (pêrine) dano piro. Lese (leşe) erzeno ju quye (bîr, xempek), sere kî (zî) erzeno ju quye. Eke quya juye de juna sere, quya bîne de kî juna lese bibo, quyî benê pirr. Feqîr kewto raye, vato "Ez şona, va Paşa serê mi kî piro do, quyî pirr bê".

Feqîr şîyo verê qonaxê Paşay, xizmetkarî ci ra persayî:

–Ti çayê ama?

Feqîrî vato:

–Ez keynaya Paşay rê talib o, ez cewabanê persanê Paşay dana. Xizmetkarî şîyê mesele Paşay rê qesey kerdo, Paşay vato:

–Ey bîyarê huzurê mi!

Mordemek ardo. Paşa perso:

–Ti şartê mi zana?

Mordemekî vato:

–Heya, ez zana.

Hîrê mayînî ardê verê keyberî. Hîrêmîna hetê neqiş û les û rengî ra sey zumînî (yewbînî) bîyê. Paşa feqîrî ra perso:

–Nîna ra kamecîye ma ya, kamecîye keyna ya, kamecîye

torn a? Mordemekî hîrê rozî musade waşto. Emir do xizmetkara û vato "Nî (nê) mayîna gome kerê. Hîrê rozî simer. ci dê, sole ci dê feqet awe ci medê".

Hîrê roza ra tepîya mordemek şîyo, veng do Paşay, vato "Bê, ez cewabê persanê to dana". Waxto ke Paşa amo, mordemekî emir do û xizmetkara ê hîrê mayînî vetê teber. Hefsarê mayîna vile ra veto û raya ênî (înî, yenî) ro kerdê rast. Mayînî kotê raye. Mordemek cêro (agêro) hetê Paşay, vato.

–Paşayê mi, aya ke ver der a may a, aya ke werte der a keyna ya û aya peynîye torn a.

Paşay vato:

–Rast a.

Paşa persa didine perso:

–Na (ina) suke de bigeyre (bifetelîye), mi rê çewres zurkerî (zurekerî) kom bike.

Mordemekî rozê musade waşto, Paşay qebul kerdo. Mordemek şîyo suke ra çewres mordem kom kerdo û ardo verê qonaxê Paşay de kerdo sire. Ê çewresmîna kî wayîrê seate (saete) bîyê. Bazuyê her juyî (yewî) de ju seate eştbîya (estbîya). Mordemekî veng do Paşay, vato:

–Bê, ez cewabê persa to ya didine dana.

Paşa amo û vato:

–Mordemê to nî yê?

Feqîrî vato:

–Heya.

Vato:

–Ez çitur (se) bizanî ke nî zurker ê?

Mordemekî vato:

–Pêrine ra seate biperse.

Paşa ê verênî ra perso hetta ê peyênî. Seata kesî zumînî nêgirewto. Mordemeko feqîr cêro ra (agêrayo) vato:

–Hi Paşayê mi, to rê çewres zurker.

Paşay vato:

–Rast a.

Paşa persa hîrêyîne perso:

–Heq (Homa) cor ra çi kar keno?

Mordemekî di rozî musade waşto. Şîyo suke ra çewres mordemo bom (xînt, delu) kom kerdo. Ju kelezeyo (kelceyo) herdîşin, ju kî herode qir (boz) peyda kerdo. Nîşto herî û çewres mordemê bomî ebi kelezeyê herdîşinî ya girewtê berdê verê qonaxê Paşay. Emir do boma vato "Keyber û penceranê qonaxî bişikine!" Boma dest pêkerdo û her çî şikito. Paşa amo pencere ke mordemeko feqîr herî ser o yo û kenar de ju kelezeyo herdîşin esto. Bomî kî her ca ra vila bîyê, keyber û pencerey şikitê. Paşa perso:

–Mîyanê şima de qe mordemo kamil û rîsipî çînê yo? Mordemekî destê xo fîto (visto) tukê (muyê) herî ra û vato:

–Mordemo kamil no yo.

Paşa defayêna perso:

–Mîyanê şima de qe mordemo herdîşin û rozveynaye çînê yo? Mordemekî dest fîto herdîşa kelezî ra û vato:

–No yo.

Feqîrî boma ra vato "Vinderê", bomî vindetê. Feqîr cêro ra hetê Paşay, vato:

–Paşayê mi, ez ama cewabê persa to ya hîrêyine dana.

Paşay vato:

–Cewabê to çik o?

Vato:

–Ti bê herî ser o ronîşe, ez kî bêrî pencere, o waxt ez cewabê to dana.

Paşa amo cayê mordemekî, mordemek kî şîyo cayê Paşay; mordemekî vato:

–Persa xo tekrar bike!

Paşay vato:

–Heq cor ra çi kar keno?

Mordemekî vato:

–Paşayê mi, ti tukanê herî bimore (bihûmare), ez cewabê to dana.

Paşay destê xo nata fîto tukê herî ra bota fîto tukê herî ra, nêşîkîyo bimoro; vato:

–Nêyeno (nîno) mordene!

Mordemekî vato:

–Ti ju Paşa ya û pîlê suk a, ti nêşîkîna muyanê ju herî bimora, ezo feqîr çi zana ke Heq cor ra çi kar keno?

Paşay vato "Rast o", qebul kerdo û vato:

–Ez keynaya xo dana to.

Mordemeko feqîr keynaya Paşay de zewejîyo. Çewres roze û çewres şewe veyve kerdo. Mordemek reşto (resayo) miradê xo.

Çime: Vate, Nr. 13, r. 75

SANIKA PASAY Û HÎRÊ LAZONÊ XO

Arêkerdox: Kemal UNAL

Welatê de pasayê beno. No Pasa wayîrê hîrê lazû beno. Pasa rozê delal dano piro, hewar keno, vano:

–Na sûka mina girsa delale rê sarayîyêda newîye lazim a! Naye ser o sarê sûke beno top, têdest ra sarayîya newîye virazeno.

Sarayîye ke bas bena, tayê mordemê nonegermê fizilî sonê lewê Pasayî vanê:

–Ya Pasa, na sarayîya to rê bilbilê lazim o. Sarayîya nîya delale rê bêbilbilmendene tomet a.

Pasa naye ser o rêyna hewar keno, vano:

–Sarayîya mi rê gere bilbilê pêyda bone!

Sarê sûke tidarekê xo vîneno, kuno ra ra û welaxû, gaz û gêrîsû ra fetelîno. Çi esto ke bilbilê nêvîneno, hen kor posema terkneno êno çê.

Naye ra têpîya hîremêna lazê Pasayî ênê pêser, wertê xo de qesêy kenê, vanê:

–Kesî bese nêkerd pîyê ma rê bibilê bivêno bîyaro, gere ma ve xo bivênîme.

Eke hen qerar danê ci, terknenê sonê lewê pîyê xo; tey qesêy kenê, vanê:

–Bawo, ti Pasayê na welatî ya, name û hukmê to esto, ma gereke to rê bilbilê bivênîme bîyarîme.

Pasa dust de vêjîno, vano:

–Honde sarê sûke şî fetelîya, bese nêkerd bivêno, sima se bese kenê? No kar karêde zor o. Bêrê ne dewa ra ravêrê, destê xo ci ra bioncêne.

Çi esto ke lazê Pasayî qewul nêkenê, vanê:

–Bawo merdene ra qederî ma gere to rê bilbilê bîyarîme.

Tidarekê xo vînenê, nîsenê ro astoronê xo, kunê ra raye sonê. Zof sonê, tonkî (senik) sonê, eke çiqas sonê Heq zoneno; pênîye de cayê rastê çetê raye ênê, nîyadanê ke raye bena hîrê leteyî. Fikirînê vanê: Zu raye ra şîyayêne ma hîremîne rind nîya. Ma her zu rayê ra şîme, belkîya talîyê ma gureyeno, rastê bilbilê ême.

Uza xatir wazenê û zuvinî ra cê benê, her zu rayê ra sono. Eke çiqasî sonê têpîya Heq zoneno, pênîye de birawo qiz rastê mordemêde kalî êno. Sono lewe, silam dano ci, lewe de nîseno ro; qesêy kenê. Pênîye de mordemeko kal ci ra pers keno, vano:

–Birayê mi, ti nes a, senê kes a, nîya kata sona? Lazek hal-mesele ci rê qesêy keno, vano:

–Ez seva sarayîya pîyê xo ero bilbilê cêren. Kal cuwav dano, vano:

–Birayê mi, ez hurêndîya bilbilî zonen hama hêfê mi ve to êno. Ti bese nêkena şêrê ê bilbilî bîyarê.

–Kalê mi, zovîna çare çîno, ez gere talîyê xo bicerevnî. Ti cayê bilbilî mi rê salix de, vano lazek.

Kal vano:

–Ha wo falan ca de koyê, ko de lonê, lone de hot odeyî estê. Virenîya nê hot odû de dêvê vineto. Bilbil oda hotîne de, qefes der o. Hîrê çênêy estê, ê xizmetkarê ê bilbilî yê. Hama têsîrê dêvî ra, qars û teyr bîle nêzdîyê uzay nêbeno. Uza welatê dêv û lewendûn o.

Lazek vano:

–Kalê mi, Haq to ra rajî bo. Tu mi ra hurendî vate, na ra têpîya endî Haqî ra ve xêre. Na qesî ra dima lew nano

kokimî dest a, beno ra rast sono. Zof sono, senik sono, pênîye de birawonê xo ra rastê juyî êno. Birawo qiz, hurêndîya bilbilî ser o çîyo ke kokimî ra hesno, ci rê vano. Na ra kî pîya kunê ra raye, terknenê sonê, pênîye de rastê birayê xo yê bînî kî ênê.

Hîremêna birayî kunê ra raye, cawo ke mordemekê kalî ci rê salix do ê hetî ser sonê ke bilbilî bîyarêne. Koyo ke kalî tarîf kerdo sivte ê koyî vînenê, o ra dima kî lone dos kenê. Çiturî ke sonê lone ser, birawo pîl vano ke: Şîrit berzê binê çengûnê mi, mi rover dê, ez şêrî zerrê lone.

Birayî qesê dêy pêcênê, şîrit erzenê binê çengû, lone de verdanê ro. Tenê ke sono beno alçax, zirçeno vano:

–Mevindê mi weoncê!

Birayî êy oncenê we, anê cor; eke ard kî ci ra pers kenê, vanê:

–Bira se bî, ti qey honde zirça? O dot ra cuwav dano, vano:

–Birayêne, ez wertê kel û puxurî de vêsûne. Mi hen zona ke ez kewtûne wertê kila adirî.

Naye ser o birayê wertî vano:

–Mi roverdê, ez son cêr.

Çi esto ke tenê ke sono, zirçîne ginena dêy ro, o kî vano:

–Mi weoncê!

Ey kî oncenê we anê.

Naye ra dime sire endî êno birayê qizî. Birawo qiz, birawonê xo ra vano:

–Birayêne, ez honde ke zirçû mi va «ax ez vêsû», sima mi roverdê; key ke mi va «oox çiqasî serd o», aye de mevindê mi weoncêne.

Naye ser o şîrit erzenê binê çengûnê birayê xo, ronenê lone de. Her ke lazek sono cêr, ti vana adir û kile vorena. Lazek boyna zirçeno vano:

–Ax ez vêsûne!

O her ke zirça, ê verdanê ro, eve o tore sono reseno binê lone. Uza şîrit keno ra, gurzê xo onceno we, oda ve oda keno saye, teka hotîne de bilbilî ve hîrê çênû ra vîneno. Çênêy seke ey vînenê, hurêndîya xo ra tul benê vanê:

–Qe xof û tersê to çîno, ti çiturî ama zerrê na lone? Lazek cuwav dano, vano:

–Ez gere sima berîne. Çênêy vanê:

–Ma îta mekûmê destê Dêvê Hotcanî me. Dêv naye de sayd der o, hama waxt nêmendo ke bêrone. Nika ke ame to sare birneno.

Lazek pers keno, vano:

–Key êno, kamecî het ra êno?

Çênêy raya Dêvî salixê ci danê, vanê zerrê lone de, falan ca de raye esta, uza ra êno.

Lazek sono raya Dêvî ser o, cayêde teng de vindeno. Xêlê ke maneno, nîyadano ke gurrayîşê Dêvî êno. Zêde waxt ranêvêreno, Dêv dot ra vejîno. Çiturî ke dot ra êno, boya îsanî cêno, gineno piro ke zu amo lone, qîreno vano:

–Wêyê, boya îsanî êna! O kam o wadê xo bîyo temam, amo îta mekanê mi?

Aye de lazek vano «Ya Xizir!» gurzê xo çerexneno, ede wertê sarê Dêvî de dano piro. Dêv levetîno ke lazekî bicêro hama bese nêkeno. Cayê xo teng beno, bese nêkeno rehet hereket bikero. Lazek kî qe mezal ci nêdano, gurzê xo pêser o, pêser o, dano Dêvî ro Dêvî kîseno.

Naye ra têpîya kî sono lewê çênû, vano:

–Çimê sima ve roştî bê, mi dêv kîst! Ez bilbilî ben, eke wazenê sima kî mi de bêrê.

Çêney nêvindenê, hama eve esq û çêf kunê ra lazekî dime. Lazek venga birawûnê xo dano, birayî îne tek û tek

oncenê we, benê cor. O ra dime kî her bira çênêkê erzeno pêyê xo, terknenê sonê. Tavî çêneka pîle birayê pîlî der a, awa wertîye birayê wertî der a, qize kî birayê qizî der a.

Tayê ca ke sonê, çêneka qize sona gosê birayê qizî, vana:

–Ti birawo qiz a, ez texmîn ken ke birayê to to de qarînê. Nê beno ke rozê to rê xayînîyê bikerê.

Heto zu ra nîya vana, heto bîn ra kî pistûnê xo ra di perrûnê sipêyû vezena dana ci, vana:

–Ti ke rozê kewta tenge, nînû têra soyne, zuvinî ra soyne, o waxt di vosnî vêjînê; eke to bese kerd vozda ra mîyanê vosnê sipêyî ser, to vezeno ro silametîye. Xora ke to vozda ra mîyanê vosnê qerî ser, to hot qatî keno binê hardî. Naye kî xo vîr ra meke, na vosnî têyna roza ênîye ênê.

Tayê ca ke ênê, rastê quya uwe ênê. Uza benê pêyayî, hurdemêna birayê pîlî vanê ke:

–Ma kî têsan îme, astorê ma kî têsan ê. Ti hem birawo qiz a, hem kî tecrubê to esto. To verdame ro, so binê quye, awe pirr ke, to pêyser onceme we.

Birawo qiz vano:

–Ya, tawa nêbeno.

Lazekî şîrit ra girê danê, quye de verdanê ro, sono bine. Uza qavê uwe keno pirr, o ra dime kî veng dano vano:

–Temam o, boncê we!

Eve o tore awe oncenê we, tayê eve xo simenê, tayê kî danê astorûnê xo. Eke karê xo qedenenê kî birayê xo quye de ca verdanê, kunê ra raye, terknenê sonê. Çêneka qize berbena, vana:

–Sima Heqî ra nêtersenê, çiturî birayê xo binê quye de ca verdanê? Ê vanê:

–Ti qarisê karê ma mebe! Ti ke fekê xo mecêrê, vilê to dame piro! Çêneke naye ser o vengê xo birnena, eve o tore

terknenê sonê. Birawo qiz, bêçare tayê waxt binê quye de vindeno. Roza ênîye ke amê bî ra sû, perrû cêvê xo ra vezeno, keno têra; nîyadano ke di vosnû vake «çirp» lewe de vêjîyayî. Vosnî ke uza tenê fetelînê, lazek xo keno hazir, çinga serê vosnê sipî dono; çi esto ke o vêreno ra, vosno sîya ênо ra ver, beno hot qatî binê hardî, uza ca verdano. Eke tenê maneno, lazek ênо ra xo ser, urzeno ra nat-dot fetelîno, pênîye de nîyadano ke nêzdî de sûkê esta. Nêvindeno, terkneno sono a sûke. Sûke de xêlê fetelîno, çerexîno hama ca nêvîneno, kes ca cinêdano. Teselîya xo ke kuna sono çê pîrêda kokime. Pîre de qesêy keno, vano: Pîrê, hal-mezal nîya. Birawonê mi mi re nîya, nîya kerd. Ez bêca wû. Ca bide mi, îta lewê to de vinderîne.

Pîre vana:

–Cayê mi çîno, ez bese nêken to ca kêrî.

Lazek pêleke ra tayê zernû vezeno dano Pîre, naye ser o Pîre lewê xo de ca dana ci, uza maneno.

Lazek ve Pîre ra a roze ra têpîya her roz sonê ko, barê kolîyû birrnenê, cênê ênê. Rozê ke oncîya sonê ko, Pîre qefelîna, sare nana ro, tenê kuna ra. Lazek kî nêvindeno, kolîyû birrneno. Pêyê conî nîyadano ke teyr û tur darê ser o bîyo top, qîre-qîre û çîfte-çîfta xo ya. Xeleşîno ra sono lewê dare, nîyadano ke morê pileşîyo ro dare, avor ro (piro) sono ke halên kuyone, lêyronê teyre buro; nêvindeno vano:

–Ya Xizir û torzênê xo bar keno dano morî ro, morî keno di letêy. Aye ra dime oncîya ênо kolîyû birrneno. Waxto ke karê xo bas keno kî venga Pîre dano, aye hesar keno.

Siro ke kunê ra raye ke şêrê çê, teyrê êna, virenîya Pîre û lazekî de nîsena, raye ci nêdana. Lazek vano:

–Ya teyre, raya ma ra weda, ma xo rê şîme. Ti ma ra çi wazena? Aye de teyre êna ra zon, vana:

–Qulê Heqî, namê mi Zumrudu Anqa wa. Hot serrî yo ez îta halên virazen. Waxto ke son fetelîn ke lêyronê xo rê werd pêyda kerî, mor êno lêyîronê mi weno, sono. Ewro ez amûne ke mor binê dare de bêcan war ro ginawo. Mi lêyîrûnê xo ra pers kerd, înû mi ra vake ke falan qulê Heqî mor kîst, ma xelesnayîme. To mirodê mi kerdo, Heq kî ê to bikero. Mirodê to çik o, ti gere mi ra vazê.

Lazek vano:

–Ti nêşkîna mirodé mi bikerê. Weda, ez raya xo ra şêrî. Çi esto ke têy çare nêvîneno. Anqa vana:

–Ya ti mirodê xo mi ra vana ya kî mi kîsena, hen vêrena ra. Lazek ke têy çare nêvîneno, dest nano pira ci rê meselê xo qesêy keno; pênîye de kî vano ke:

–Mirodê mi u yo ke ez pêyser şêrîne hardê dewrêşî ser. Teyre vana:

–Mi rê lîterê gost, lîterê kî uwe hazir ke.

Lazek tidarekê xo vîneno, lîterê gost ve lîterê uwe ra keno hazirî, Pîre ra xatir wazeno, sono lewê Zumrudu Anqa. Çiturî ke sono a vana:

–Ero wertê mîyanê mi nîse. Mi ke vake «waq» tenê gost fekê mi erze, mike vake «wîq» na ra kî tenê uwe berze fekê mi. Na qesî ra dime lazek nîseno ro wertê mîyanî, teyre perrena ra sona.

Anqa vana «waq» o gost erzeno fek, a vana «wîq» o uwe dano ci. Siro ke kunê nêzdîyê hardî, lazek endî zof sa beno. O werte de Anqa vana «waq», lazek nîyadano ke gost qedîyo, kardî erzeno ra qorê xo, tîkeyê gost ci ra keno, erzeno fek. Anqa qayît kena ke tamê gostî zovî ro, nêwena, erzena binê zonê xo.

Eve çi hal û çi kulî, pênîye de vêjînê ro rîyê hardî. Anqa lazekî nana ro vana:

–De endî to rê oxir bo. Lazek vano:

–To rê kî oxir bo. Mevinde rast be so ke ez kî şêrîne. Anqa qayîl nêbena, vana:

–Nê, sivte ti rast be so.

Lazek beno ra rast hama Anqa nîyadana ke lengeno. Aye de pers kena, vana:

–Ti qey lengena? O vano:

–Tuwa çîno, xora hen lengen.

Anqa aye de gost binê zonê xo ra vezena, dana ci, vana:

–No gostê qorrê tu yo, bize, pane, bipîse. Na ra têpîya kî juyo ke to de zerro pak alvojîye keno, eyî de dayîma eve rastîye qesêy bike.

Lazek gostê xo nano qorê xo ra; o ve Anqa ra rêyna zuvinî ra xatir wazenê, xo sanêno raye sono.

Zof sono, senik sono, pênîye de sûka pîyê xo de vejîno. Tavî werte de xêlê waxt vêrdo ra, por û hêrdîsa xo bîya derge, nas nêbeno. Uza sûke de, lewê hostayê de beno çirax, gureyeno. Rozê xo xo de vano «Sarayîya pîyê mi kewta ra mi vîrî, xo rê şêrî rêyê têy nîyadîne». Eke na qese nîya vano, urzeno ra terkneno sono verê sarayîya pîyê xo ra vêreno ra, têy nîyadano. Çiturî ke vêreno ra, yek de veng kuno ra bilbilî, waneno.

Pasa kî seke vengê bilbilî hesneno, eve sabîyayêne êno lewê bilbilî. Çi esto ke zêde ranêvêreno, bilbil oncîya beno bêveng.

Pasa aye de xizmetkara bilbilî ra pers keno, vano:

–Se bî ke na bilbilî nîya wend? No, hot serrî yo bêveng û bêvaz o, ewro qey wend? Ça wend, ça çapik a bî bêveng?

A vana:

–Pasayê mi, siro ke bilbilî wend mi nîyada ke mordemê na wo na ver ra vêreno ra. O mordemek ke şî kewt tolde, bilbilî kî vengê xo birrna.

Pasa emir dano, vano:

–Sarê na sûke bîyarê, tek ve tek verê sarayîye ra ravîyarrnêne. Naye ser o sarê sûke tek û tek anê vîyarnenê ra hama bilbil nêwaneno. Pasa pers keno, vano:

–Kes mend?

Vanê Pasa, çiraxê falan mordemî mendo, se keme nîno. Pasa emir dano vano:

–Şêrê vaze «emrê Pasay o», bîyarê. Eke ame, ame, nêamê kî sare piro dêne!

Naye ra dime çirax mecbur maneno êno. Seke êno kuno verê sarayîye, bîlbîl dest keno ci waneno. Pasa mêrikî dano ardene, ci ra pers keno vano:

–Birayê mi, ti kam a, çiya wa, çik a? No bilbil hot serrî yo sarayîya mi de bêveng o; çiturî ke ti ama, wend. No senê çîyo nîyanên o?

Mordemek keno ke înkar bikero, nîyadano ke qiza hîrê wawû ha wa têy nîyadana, berbena. Endî damîş nêbeno, hal û mezalê xo û birawone xo, cêr ra ve cor qesêy keno.

Naye ser o Pasa virare fîno lazê xo ra. Hurdemêna lazonê xo yê bînû kî dimê astorû ra gîrê dano, eve o tore dano kîstene.

O ra têpîya kî çewres roze vêyvê lazê xo keno. Ê restê mirodê xo, ma kî mendîme hurêndîya xo de[50].

Çime: Vate, Nr. 3, r. 85

50-Na sanike Mûnzûr Çemî hetê îmla ra kerda raste, seva çapkerdişî amade kerda.

BIRAYÊNA HERÎ Û DEVÎ

Erdal ER

Nejdîyê aşmê ra raverî ez şîyo Frankfurt, çêyê de bîyo meyman. Wayîrê çêyî dormê şêştay[51] serre de bî. Nê mordemekî 1968 de vato "Xatir bi to welat" û amo Almanya. Di-hîrê serî şîyo welat îzne, pêyser amo, aye ra têpîya domanê xo kerdê topî ardê leyê xo. Çi esto ke eyî welat dêyme xo vîr ra nêkerdo. Eke qalê welatî êno ra, zerrê xo beno pirr, îstîrî[52] kunê çiman, vano:

Ax leminê ax, îyê (ayê) ke kirmancan rê zulim kenê,
Heq az înan rê meverdo, pers kero.

Mi bi na mêrikî ra ke nat-dot ra tenê qesey kerd, yek de vat:

–Vinde ez to rê qesê qesey bikerî.

Ez şa bîyo, mi goş na ro ser. Mêrikî dest kerd ci, mi rê na qese qesey kerd:

–Cayê welatêde karvancîyê[53] karvanî fîno ra raye beno. Rojê, di rojî, hîrê rojî ke xêlê waxt hênî sono, her bi devî ya zaf zar[54] kunê, nêşkînê bar biancêne. Kervancî nîyadano ke halê înan xiravin o, hurdimîne[55] verdano ra ko, terikneno sono. Her bi devî ra di-hîrê aşmî ke ko ra çerenê, henî benê tawlî, henî benê rindî ke qe meperse.

Rozê her devî ra vano:

51-şêştay: şeştî
52-îstîrî: hesrî
53-karvancî: kervancî, karbançî, kewrancî
54-zar: zeîf, şahtiyaye
55-hurdimîne: her diyan

–Bê min û to bira bîm.

Devi vano:

–Ya, bira bîm.

Hurdimîna bi no tore birayênî cênê pê.

Xeyle waxt ke vêreno ra, karvancî rozê oncîya bi karvanê xo ya oza[56] ro vêreno ra. Eke vêreno ra, her karvanî vîneno, cêreno ya devî ser, vano:

–Bira deve, ez zirren.

Devi cewab dano, vano:

–Bira her, ça zirrena? Na wo çêfê ma rind o. Nika ke ti zirra, karvancî êno ma cêno beno, oncîya bar nano ro ma. O waxt kî ma bela xo vîneme. Ça zirrena? Mezirri.

Her vano:

–Nê, ez zirren.

Devi oncîya îtîraz keno, vano:

–Bira her, ça zirren, zorê to çik o? Mezirri.

Eke her reyna vano "Ez zirren", deve na ra kî vano ki:

–Ma ez to rê van mezirri, eke zirrena kî bizirri. Naye ser o her veng dano xo ro zirreno.

Karvancî ke veng hesneno, êno sêr keno ke çi sêr kero! Devi bi herî ra hen bîyê tawlî hen bîye rindî ke qe meperse.

Nêvindeno, hurdemîne cêno, beno keno binê barî. Xeylê raye ke sonê, her devî rê vano:

–Bira ez qefelîyo[57], nêşikîn şêrî. Ez xo erzen herd. Devi vano:

–Ma mi to rê vat "mezirri", ti zirra. O wo ke ti zirra, gere[58] ti qehrê xo kî biancê. Nika ke ti xo berzê herd, kafiro bênamûso karvancî ma rê ezîyet keno.

56-oza: oca, wica, weyca, wija, uja, weyra, ewra, owra

57-qefeliyayene: betiliyayîş, eciziyayîş

58-gere (bi tirkî "gerek"): ganî

Her vano:

–Nê, ez xo erzen herd.

Devi oncîya dust de vêjîno, vano "Nê!", hama her goş pa nêkuno, israr keno, vano:

–Ez xo erzen herd.

Devi naye ser o vano:

–Ti zana.

Her nêvindeno xo erzeno herd.

Karvancî naye ser o êno herî cêno, zê barî nano devî ro. Naye ra tepîya çêfê[59] herî êno hurendî, piştîya devî ser o nat-dotê[60] xo de nîyadano, canê xo ke wast kî zirreno.

Bi o tore xeylê raye ke sonê, devi vano:

–Bira her!

O vano:

–Vaze![61]

–Ma birayî me, hen nîyo?

Her vano:

–Wîşşş! Asmên lete bo, herd yaqilaşîyo, kemer bivoro, ez kî çiman ra kor bî, ma a senê qesa ya? Tabî kî ma bira yîme. Bira yîme hem kî senê birayî! Ma birayê henên îme ke, ne na dîna di kesî dîya ne a dîna di.

Naye ser o devi vano:

–Eke henî yo, to rê zamet beno bê war, tenê kî ez to nisî bira her. Her cewab dano ci, vano:

–Wî bira! Ti nizana ke ez nêwes o, nêşikîn. Dezî[62] esto ci, manê mi zaf dezeno.

Devi nîyadano ke her qe nêwazeno ke piştî ra bêro war,

59-çêf: kêf

60-nat-dot: nahet-dohet, naşt-daşt

61-vaze: vace

62-dez: dej

vengê xo birneno. Bi o hal tenîna ke rayê sonê, raye ser o cayêde asêyo çetin rast êno. Cayêde hen xirav o, hen zîndan o ke mordem ke tede sêr keno, hîrê xo êno-sono. Devi aye de vano:

–Bira her!

Her vano:

–Vaze bira qurbanê to bo! Çik o?

–Ez tenê xo sanen ra.

Her terseno, vano:

–Oşşşş, laqan meke[63]. Xo rasanayêne çik a?

Devi vano:

–Bira, canê mi wazeno, ez tenê xo sanen ra.

Her vano:

–Bira, ez qurbanê binê ninganê to, kay meke. Binîya ma zîndan o. Ti ke xo rasanê, ez son ben paranparçe.

Devi oncîya vano:

–Nê, ez xo sanen ra.

Her cêreno ver o, vano:

–Ez bextê to der o. Ez to rê vejîyo dare, xo ramesane. Ti nika xo rasanê, ez tirr ro son, ben parçe-parçe.

Devi vano:

–To vat "birayî bîme", mi vat "ya". To vat "ez zirren", mi vat "meke", to goş ro mi ser nêna. To vat "ez xo erzen herd", mi vat "meke" to oncîya goş ro mi nêna. Mi va "Bira bê war tenê kî ti mi pişti ke", to a kî qebul nêkerde. Nika kî ez goş ro to nênan, ez vatena xo kon, xo sanen ra.

Her bi ters vano:

63-laqan meke (laqo meke): laxî meke, yarenîye meke, henekî meke, kuşat meke

–Bira meke!

Pere nêkeno. Devi xo saneno ra, her tirr de sono, beno parçe û pirtileyî.

Wayîrê çêyî ke qesa xo nîya kerdi temam, vat:

–Nika halê ma û tirkan kî na wo. Hala vindi ma kirmancî key xo saneme ra?

Çime: Vate, Nr. 5, r. 67

HIRÇ Û PIRÇ

Arêkerdox: Dewij ŞÎYAR

No heşo ke ma vanîme, wextê wextan de, wextê bav û kalan de wayîrê bêlanê (bolanê) mêşinan beno. Heş dewlemend beno. Rojê heş şuwanî ra vano:

–Malî top ke.

Şuwane malî kom keno, wayîrê malî êno vano:

–Şuwano! Ti ewro pirçê nî mîyan bibirnê ha!

Şuwane viringê (hevringê) xo gêno, pirçê mîyan birneno, kîşta xo de loda pirçî virazeno. Vanê wayîrê malî, yanî heş jî zaf nekes beno. Dormê şuwanî de êno-şono, xo xo de qesî keno, vano:

–Aha îta de pirç mend, aha uja de pirç mend.

Uja nizdî ra jû mordemo feqîr vêreno ra. Mordemo feqîr qayît keno ke çi qayît kêro! Ho hooo! Pirç zaf o! Heyanî nika honday pirç jû ca de jî nêdîyo. Roştî kuna çimê mordemê feqîrî, xo xo de vano:

–Çimê mi roştî bê. Ez şorî, no dewletlî yo. Ez nî mêrikî ra saba (seba) namê Heqî tayê pirç biwazî. Saba namê Heqî no helande (herhalde) tayê pirç dano mi.

Verê xo dano pirçî, hêdî-hêdî şono, Şono, qayît keno.

No mabên de wayîrê malî qayît keno ke çi qayît kero! Wille jû mordem ha wo cêr ra êno. Ca de lerzneno, şuwanî ra vano:

–Şuwano, şuwano! Qayîtê nî mordemî bike, ha wo cêr ra êno. Ez zana ke saba pirçî êno. Eke ame to ra pirç waşt, ti vaje "Wille bavo, ez wazena tayê pirç bidî to hama wayîrê malî îta de nîyo; ez şuwane wa, ez nêşkîna pirç to dî".

Şuwane vano:

–De ti şona kotî? Mêrik ha wo ame! Wayîr vano:

–Ez kuna binê pirçî. Eke ame, ti vaje "Wayîr îta nîyo". Wayîrê malî kuno binê pirçî, xo binê pirçî de nimneno.

Tabî feqîr ke cêr de êno, vîneno ke jû mordem kewt binê pirçî. Mordemo feqîr êno, silam dano şuwanî vano:

–Ma be xêr bira.

Şuwane vano:

–Xêr ama. Ti xêr a? Ti çi kes a.

Feqîr vano:

–Bira şuwane, ez feqîr a. Eke ti dana, ez tayê pirç wazena.

Şuwane vano:

–Wille bira, ez wazena ke pirç bidî to hama wayîr îta de nîyo, ez nêşkîna bidî to.

Feqîr vano:

–Mi cêr de qayît kerd îta bî, no şî kotî nîya xafil de?

Vano û xo çarneno pirçî ser. Dest de jû çogane esta, pê çogane hîrêçar dorî (rey) dano pirçî ro.

Vano:

–Hirç (heş) û pirç! Hirç û pirç! Hirç û pirç!

Wayîr bi jandayena canî binê pirçî ra wurzeno û vazdano. Tayê pirç zeleqîno mîyanê wayîrî ra têy îy (ê) pirçî zê buruske vazdano. Vanê o wext zanîye (çokê) însanî çinî bîyê. Coka însan o wext zaf leze remênê (vazdênê).

Kes nêşkîno bireso wayîrê pirçî. Feqîr qayît keno ke wayîrê pirçî zaf leze vazdano, çimê xo nêbirneno bireso ci. O qar (qehr) ra hard ra jû kemere gêno pê wayîrê pirçî de erzeno. Kemere şona cayê zanîyî de ginena ninge (linge) ra. Jû çîkîye kuna wayîrî, o dej ra vazdano şono ko. Vanê koyan de beno koyî, beno heş (hirç), Pirço ke wexto ke vazdo

zeleqîyo pira, o jî bîyo pirçê heşî. Ay ra bîyo heşê koyan şîyo. Ay ra tepîya pêro heşî nî wayîrê malê mêşinan ra pêda bîyê.

Na mesele ra dime, însanan de, cawo ke kemere gina piro de zanî pêda bîyo. O wext ra tepîya zanî kewto însanan. Coka însanî nêşkînê leze vazdê, nêşkînê xirabîye ra xo rew bixelesnê ra; ya jî nêşkînê zaf leze hucumê dişmenî kerê.

Nika saba mordemê feqîrî jî vanê "No mordem helande Xizir bîyo". Nika jî eke heşî ra bas (behs) kenê, vanê "Heş wextê wextan de, wextê bav û kalan de însan bîyo."[64]

Çime: Vate, Nr. 14, r. 105

64-Emîna Alan a çewlîgije (bîngolije) mi rê na mesela vate.

V-GÊL RA

HEZO Û HEŞ[65]

Arêkerdox: Receb DILDAR

Hezo, yew keyneka zaf rindi bena. Eslê ca Gêl ra Mehlada Cêrî ra yo. Hezo rojê şona êzimî. Êzimanê xo arê kena, şalaga xo bestena; wexto ki şalagi wegîro, yew heşo nêrî peyê ca di vejîyeno. Hezo gêno, beno qulda xo. Pî û birayê Hezoy, maya ca, hetanî şan rayirê ca pawenî. Şan beno Hezo nîna. Çi ki Gêl esto, çilay panano ew (û) ko di, daristan di, Hezoy geyrenî. Hezoy ra yew xeber nêgênî.

Serre û serrî vêrenî. Hezo ay serran mîyan di heşî rê cenîyê kena, yew gedey cîn (înan) zî beno. Heş kura di yew fêkîyo rind esto, kura di hingimêno weş esto, şono Hezoy rê ano. Hezoy ra zaf hes keno ew (û) tim zî ca (aye) paweno, bêwayir nêverdeno. Tersê heşî o yo ki Hezo biremo, şêro kêy pêrdê xo. Wexto ki gede beno, Heş wano[66] ki Hezo hinî nêremena, gedey xo ca nêverdena. Heş asan-asan, bêxem şono geyreno.

Hezo rojê hewnêna ki Heş dûrî kewt, hema gedey xo ca verdena, ew bi lez û bez şona key pêrdê xo. Ma û pîy Hezoy zaf keyf kenî.

Hezoy, çi serî ser de amo se, pêro wato. Temamê Gêlî şaş mendo. Şan bîyo, Heş ameyo qulda xo, dîyo ki gede bermeno, Hezoy çin a.

65-Mi na sanike payîzê 2006î de, Dîyarbekir de, fekê Barış Akolî ra arê kerda. Ey zî fekê pîyê xo ra eşnawita. Barış Akol zereyê Gêlî ra û 52 serre bi.

66-wano: vano.

Gêlijî "vatiş" ra vanî "watiş".

Zanayo ki Hezo remaya. Gede giroto ameyo vera Gêlî, Qoqê Pîlî ser o veyn dayo, wato: "Hezo! Çêle bermeno, çicik wazeno."

Heta nêmeydê şew veyn dano, hewnêno ki Hezo nêewtona şêro gedî bigîro. Heş gedî yew kerra ser o roneno û şono. Hezoy û çend hebî merdimê bînî dar û çiwayan gênî, şonî gedî anî. Heş dûrî ra cîn ra hewnêno; inî gedî anî, Heş şono.

Her şan di, badê mexrebî, vera Gêlî di yew veng yeno, wano: "Hezo! Çêle bermeno, çicik wazeno."

Çunkî ay serrê ki Hezoy de (ey) rî cenîyê kerda, Heş inî qalan vêşêr qalê bonder nêbîyo. Çend serrî ino hawa şîyo, ti (ci) ra pey Heş nîyamo, nêveyndayo.

Hezo, zanayo ki Heş merdo. Hezoy zî ronişta bermaya.

Çime: Vate, Nr. 28, r. 121

VI-PÎRAN RA

CANÊ Û LAJÊ LENGI

Arêkerdox: C. ZERDUŞT

Dewan ra yew dewi di yew baytaro zanaye û jîyat bîyo û hewt hebî zî lajê jey bîy. Labelê inê lajan ra yewer zî hindasî pî xo nêşîyo. Rojê kerway lajan ra yewerî yeno meymaney. Demo ki sifre di roşenê, kerwa gedan ra hewnîyeno, vano:

–Kerwa, ez to ra yew çî vano labelê gereka ti nê bişikîyê nê zî bicigirîyê.

Baytar vano:

–Vaji kerwa, çi cigirîyayîş o çi ti yî!

Kerwa vano:

–Willa kerwa, hiş û aqildê min gore, inê lajandê to di yewerî di zî çî çinî yo; pêro zî sey mêşnan î, siba-disibay yew çî bêro to serî ser ez bawer nêkeno ki inê to rê paştî vejîy, paştîya to bigîrê.

Baytar nê qalan ser o gelek fikirîyeno (dişmişîyeno). Yew deme ra pey, raştê yew cenî yeno. Cenêki qam û qilafet bê xo tam a labelê yew qisurê ja esto ki lengena (topal a). Badê se beno beno, baytar ina cenêki reyda zewjîno û ti ra yew lajê jey beno.

Rojan ra yew roj, yew axayê çend dewan, venganê inê baytarî eşnaweno û mêrdimanê xo erşaweno, jey remneno. Ew wirdî çimanê jey zî mîl keno ki wa pey nêremo. Raşta zî hewt lajandê jey ra yewerî ra zî qet veng-meng nêvejîyêno, nêewtanê wayîrey bide (ey) bikê. Beyntar ra çend serrî vêrenê. Lajo ki Lengi ra bîyo hinî bîyo pîl. Gulaş-milaş di çew nişto (nişno) jey ver di vindo, kam ki raştê jey yeno Lajê Lengi jey er ra keno.

Rojê ancîna Lajê Lengi yewerî gulaş di dano er ro. Eyla ayo ki er ro gineno him zor bê jey şono him zî hêrs beno û vano:

–Lila qey ti şarî rê ana nîy?! Eyla ki ti hindasî camêrd î, qey ti nêşonê pî xo hêsîrey ra nêxelisnenê?

Ina qali lajekî ginena û a gami vazdano şono keye, marda xo ra vano:

–Dayê, ina çi mesela ya? Mi rê vaji.

–Lajê mi, de goş pa mekuwi.

Vano:

–Ney, ti gereka eslê ina mesela mi rê vaja. Vana willa lajê mi, hal mesela inhewa ya.

Vano:

–Dayê, ez şono pî xo xelisneno.

May vana:

–Eman, hewar!

Vano:

–Ney, ez qetîyen şono.

Û şono estora pêrdê xo axûr ra gêno, kuweno rayir.

Wexto ki dewan ra geyreno, yew dewi heti estora jey nêweş kuwena. Estora xo gêno beno baytardê a dewi heti. Baytar senê ki destê xo estori ra çarneno, vano:

–Canê (estori) canêya belek a, laj lajê kulek o; eki ana ya, ez zî pî to ya.

A gami pî û laj yewbînan verradî kenê. Pî vano:

–Lajê mi, ti yû inê cay!

Laj vano:

–Bawo, ez ameya ki to wita ra biremna.

Pî vano:

–Lajê mi, ti raşta jey persê, ino gure ana asan nîyo; zaf zor o, mêrdimanê axay rayirî pêro girotî.

Laj vano:

–Se beno wa bibo, ez qet bê to nêşono!

Pî vano:

–Madama ki ana ya, inka mi rind goştari. Estora xo beri şeş aşmî deki yew axur, wa qetîyen şewq nêveyna. Û gereka ti ja pey eşkijan û şekerî weye kê. Ti ra pey, çend rojî awki yew hêgayê filhanî ra ni û estori fîni a linc û lêzi man (mîyan), eki nigandê (linganê) ja ver ra herra ziway (toz) şî, bê, ti şenê mi berê.

Laj şono, hewawo ki pî jey vato eynî ayhewa keno û peya yeno, vano: -Bawo, ez hedre yo!

Pî estori ra hewnîyeno, vano:

–Lajê mi, ti hedre yê labelê estora to hema hedre nîya; estori hinda qulda derzîni şewq dîyo, ma nohewa nişte (nişnê) şorê. Ti şo, ay hewawo ki mi to ra va eynî ayhewa biki ew hewna bê; hela ma veynê ma se kenê.

Lajek şono, na ray pî jey se vato eynî ayhewa keno û şeş aşmî ra pey hewna yeno. Pî estori ra hewnîyeno, vano:

–Lajê mi, eki ez xelet nêbo na ray temam o. De xo hedre ki, ma rayir kuwê.

Ew pî û laj rayir kuwenê labelê esparê axay zî jînî dima kuwenê. Demewo ki pê dima yî laj vano:

–Bawo, estora beleki ma resay, ma se kê?

Pî vano:

–Lajê mi, ay fîni remilî ser! Badê estora erebî jînî resena.

Pî vano:

–Lajê mi, bidi kaş ro!

Neysena, ê ver de esparî jînî dima, de de xo fînenê çemdê ma (Çemê Pîranî) ver. De jînî yew toz û tebaxi vista xo ser ki, kê vanê qey Herbê Şêx Seîdî yo. Şaney ki Daxan

ra, Hopi ra, Beyndiran ra, Malmîsan[67] ra amey, amey awki ser, pêro bi dîqqet temaşeyê jînî kenê. Eyla esparî ha-han ki jînî ser resenê. Laj vano:

–Bawo, ma se kê?

Pî vano:

–Lajê mi, goşê jayê çepî gaz ki, goşê jayê çepî!

Lajek goşê estori gaz keno nêkeno estori a gami perrena boverdê çemî. Ayê ki jînî dim a yê hinî teslîya jînî kuwena û vanê:

–Lila de şorê, şorê; şima xo ra xelisîyay, barê bêrê ma inê estoranê xo bibedilnê.

Laj vano:

–Bawo, ti vanê se?

Pî destanê xo pîzedê canê ra çarneno, vano:

–Bider di (bide înan) lajê mi, bider di. Çi heyf ki destikla (loqela, loqra) ja qerifîyaya, ti bewnî ki jînî gamîna cila ja wegiroto.

Û raşta zî mêrdimê axay estori gênê, enî tikê şonê nêşonê estori kuwena ew ê zî cila ja wegênê şonê.

Inî hedîsî ra pey venganê Canê û Lajê Lengi şono heta pey hewt diwêlan[68].

Çime: Vate, Nr. 10, r. 37

67-Daxan û Hopi nameyê di dewanê Pîranî, Beyndiran nameyê yew gomeyî, Malmîsan zî nameyê yew koyî yo.

68-Mi na mesela maya xo ra eşnawita.

VENGBÛREK

Arêkerdox: Jêhatî ZENGELAN

Yew dostê cenêrda yew mêrikî beno, cenêrda yey dim a geyreno. Yew lajê inê mêrikî zî beno, namey yey Vengbûrek beno. Yew roj Vengbûrek ewnîno ki yarê dayki honî yo dayki heti yo. Ewnîno tera (tira), dindono seqêneno; şûno. Yarê dayki, dayki ra vono:

–Ti se kena kena, ti serey inê wena. Nêki ma tehm yemnon ra nêveynenî. Inê vinî ki.

May Vengbûrekî şûna patîron pewjena, xo kîşton ra bestena. Hetonî lajê yay yeno, patîrey wişkî benî. Cenêki xo kîşton ser o tadona, patîrey wirdi benî û xirt-xirt kenî, veng vejenî. Lajê yay vono:

–Dayê, qey se bîyo to? Ino çi veng o yeno?

May yey vona:

–Lajê mi, inê caxê mi şikênî. Ez nêweş o, halê mi çinî yo.

Lajê yay vono:

–Qeyî, çina ra, çi bîyo to?

Vona:

–Lajê mi, ez şîya hekîmon, mi ra va "Ti qesbay ay estorî bûra ti weş bena, nêki xelasa to çinî ya".

Lajê yay vono:

–Dayê, ez estorî qirbonê to keno; ez inkay şûno sere birneno.

Dono piro şûno hewş, ewnîno ki estor "kirr-kirr" binê xo keneno, vono:

–Ya heywon, to çi zona ki ez yeno to sere birneno?

Estor vono:

–Vengbûrek, ez zono ti mi sere birnenî. Hima bizoni ki may to rîy xo sîya kena. Patîrey xo kîşti ra bestî, xo qelebnena, patîron ra veng vejîyêno, vona "Caxê mi şikênî". Vona "Ma estorî zeh kerî", tera pey zî to zeh kenî.

Namey estorî zî Vengbûzek o.

Vengbûrek wardeno yeno keye. Kalmey (şimşêrê) xo besteno, toy altunon xo rî gêno, wenîşeno estorê xo û terkî dîna keno.

Şûno yew ca, mavajî seki bêro Pîrajmon[69]. Yeno eyelmeyelî kavirî berdî Bîrekê Qerî ser, çerînenî. Yew gedeyî ra vono:

–Ho to rî yew altun, yew kavirî bidi mi; ez kelley yey vejeno û wa ayo bîn pêrû (pêro) to rî bo!

Yew altunî dono bede. Yew kavirî gêno, sere birneno; kelley yey gêno, veng keno, meqlûb keno û xo sere ra ceneno û ayê bînî ca verdono. Di hebî muyon zî estorê xo ra kaş keno, estorê xo veradono, estor şûno.

Dono piro yeno, yew kuça ra şûno, ewnîno ki yew wistawo zêvker ha serê kuça di gîştirîyon û bazinon verazeno. Xo yew hûkda bonî ya nono, ewnîno zêvkerî ra la zêvker yey nêaqilîno. Hima çend seetî ra pey bide aqilîno. Ewnîno ki hetonî yerey ewca di vindeno, şûno yey gêno ono xo het, vono:

–Keçeleko pintî, to şefeqî ra xo ewca têpiringnawo, ti ewca di çi vindertî?

Vengbûrek vono:

–Wista, ez nêewtawo bêro to het la ez wazeno xo rî yew wistayê sey to het şagirdey biko.

69-Pîrajmon (Pîrajman): Yew dewa Pîranî ya.

Wista vono:

–Bê mi het!

Şûno mêrikî het, weyra xebetîno.

Yew roj ewnîno keynay yew keşîşî omeyi, di çimon dîya di çimon nêdîya. Yew gîştiri ha tedire wo, dona wistay, vona:

–Wista, mi rî iney verazi.

Vengbûrek vono:

–Wista heyro, ti inê gîştirîy bidî mi, ez verazo.

Wista dono bide. Yû ay gîştirîy gêno verazeno, temoın keno. Yew roj keynay keşîşî yena, vona:

–Gîştirîy mi temom bîyo? Bidi mi.

Vengbûrek vono:

–Sêmê to qelp bi, yemnon (yewbînan) nêtepîşt. Keyneki dona piro şûna.

Abihewa vêreno.

* * *

Yew roj dêwî hîrê hebî keynonê padîşay benî. Delal vên (vėng) dono vono:

–Padîşay vato "Kom bêro şêro keynonê mi dêwon ra bigîro û bîyaro, ez xelay yey zî dono û keynonê xo zî dono bede".

Kom û kom şûnî? Vonî "Lajê qazîy û lajê miftîy şûnî". Vengbûrek dono piro şûno padîlay het, vono:

–Padîşay mi, ez zî şûno.

Vono:

–De (der) gêrê wa ino keçelo pîs zî tedir şêro. De rî estoron tepîşeno. Vengbûrek şûno wistay xo het. Wista yew kuz dono bede, vono:

–Şû ma rî awk bîyeri.

Kuzê xo gêno, şûno eynîy ver. Pûsteyî (posteyî) xo sere ra vejeno, pêşeno, yey û kuzî weyra dekeno binê yew dirrik û nimneno. Ay di hebî muyonê estorê xo pêra şûneno, estorê yey yeno. Cilonê cengî pera gêno, kalmey xo besteno, wenîşeno estorî û şûno. Ay wir dî (her di) ver di, yû zî yini dima şûno. Seki şêro Eynîyo Sipî, weyra yini reseno. Silam dono yini, perseno vono:

–Şima se ra şûnî?

Vonî:

–Willay dêwon keyney padîşay ma berdî, ha Qesra Tucêr de yî, ma şûnî bede.

Vengbûrek vono:

–Keyney padîşay ma zî berdî, ez zî şima dir yeno, ma pîya şêrî. Heme hîrê têrey kuwnî û acêr ginenî. Seki bêrî Pîron (Pîran). Şûnî yew kureçî het. Çelîg ra çewres hebî sîkkeyon verazenî. Dekenî heqbon, estoronê xo wenonî û şûnî. Şûnî bindê qesri, estoronê xo ra yenî war, heqbon ra sîkkeyon vejenî û vonî "De ma bikuwî".

Yew şûno yew zinarî xo kift a nono ono, dono piro; req û req seki terû (tiro) şêro. Vengbûrek vono:

–Ona mekê kutikzay kutikon!

Vonî:

–Qeyî?

Vono:

–Yew wa vajo "tirt" yew zî vajo "pirt", rehet tera şûno.

Ewnînê ki nêbeno, şûnî heqbe ra morjon gênî onî. Yû gêno hetonî cor dono dêson ro û tepîşenî şûnî dêsî ser. Ewnînî ki dêw ha tembor (tembur) ceneno û heme hîrê keyney reqesênî. Keynekî ewnînî cor û Vengbûrekî veynenî, vonî:

–Ti se kenî? Mela ti iney bikişî!

Keynekî dêwî ra vonî:

–Ti vonî "Reqsê şima reqs nîyo". Temborê to tembor nîyo ki reqsê ma reqs bo! Ona milê xo bidereynî, weş tembor bikuw!

Yû ki milê xo dereyneno, Vengbûrek kalme dono piro, milê yey dera keno.

Dima keynon gêno yeno serê qesri, vono:

–Bewnî, ina keyna lajê qazîy rî! Wa erd ro nêgina.

Û keyna veradono. Toy erd ro ginena, toy hewa ra tepîşenî. Keynaya bîni zî veradono, vono:

–Ina zî lajê miftîy rî!

Keynaya şiniki (şeniki) zî xo rî verdono, vono:

–Bewnî, ina waştay min a! Sew erd ro bigino, ez şima parçe keno! Ez şima gonî nêverdono!

Di muyonê estorê xo dono aya keynaya şiniki, vono:

–Ti ki şîya war, inê muyon têra ker; yew estor yeno, wenîş û şû heyonî binê dewi. Ay muyon bigîri bierzi û estorî veradi, wa şêro.

Yê ki şûnî, yû zî yeno war la se keno nêkeno nêşêno berê qesri akero. Dêwî mêxê nalon û sîyê mişûnon dekerdî tewredê estoron, estoron ver a kerdî. Vengbûrek ewnîno ki estorî tewron têşonenî, mêxî û sîy vonî "xirt" û "xirt". Şûno berê emarî (embarî) akeno, ewnîno ki eskijî û findiqî ha dekerde yî. Eskijon û findiqon nono estoron ver, estorî yew hefte wenî û xo yenî.

Zîn erzeno yew estorî ser, wenîşeno û ay bînî zî pa besteno. Qesri ra vejîno, vono "Ma lez şêrî, wa dêw ma nêreso".

Yeno binê dewi, muyon estoron ra kaş keno û yini zî veradono, şûno. Yeno dewi la nêewtono şêro keye, wistay

het. Xo het vono "Ez inkay şêro, wista mi ra vono 'Ti şîy kura, qewason (eskeran) ti berdî kura pey to kar kerd?' Mi vîr di nîyo ino çend rojî yo ki ez şîya". Şûno eynîy ser. Binê dirrik ra pûsteyê xo vejeno, xo sere ra besteno, ay pertalon pera gêno, kuzê xo gêno, awk dekeno û şûno.

Şûno xo hûka dêsî ya nono, wista yey veyneno, vono:

–Keçelo pintî, eyrû (ewro) des û hîrê rojî yo ki ti şîy. Ti kura mendî?

Qewason ti berdî kura, pey to çi sixre kerd?

Vono:

–Wistay mi, ez se kero! Qewason ez tepîşto, ez vera nêdawo. Mi toley daron xo kift di kaş kerdî, paşta mi pêrû rêş bîya.

Wista vono:

–Qey çi heqê yini esto ki inahewa ezêt bikî to? Ez hey şêro tera perso.

Vengbûrek vono:

–Wista, heyronê to beno, gûş pa mekuw, fek tera veradi. Ti şêrî ina hew yenî mi benî kişenî.

Yû ki ona vono, wista fek tera veradono.

* * *

Wexto ki Vengbûrek şibi qesra dêwî, weyra ra yew erbêşo (hargûşo) zerrên, yew tozîyo (tajîyo) zerrên û yew zî zerenco zerrên xo dir erdibi, hergû yini ra yew bi.

Toy zemon ra pey, yew roj padîşa nêweş kuwno. Hekîmon ser ra geyreno, hekîmî tera vonî:

–Ti şitê şêri û Saya Xelatî bûrî, ti weş benî; nêki weşîya to çinî ya.

Delalî hewna vên donî vonî:

–Padîşay gerrê devon (deveyan) veto, dermonê yey şitê

şêri û Saya Xelatî ya. Kom şêro ino (nînan) bîyero, çina ki biwazo padîşa dono bede.

Vengbûrek eşnaweno, wistay ra vono:

–Wista, ay çina wo, çi veng o?

Wista vono:

–De Keçelek to rî çi lazim o! Ti pey se kenî? De şaristonê Hindîstonî yo, hinzar heb delal vên donî. Ez çi zono vono se!

Vengbûrek vono:

–Wista, heyronê to beno, vono se, mi rî vaji.

Wista de rî vono:

–Egîtî şonî şitê şêri û Saya Xelatî onî. Padîşa nêweş o, pey ino weş beno; kom şêro ino bîyero, yew keynay padîşaya şiniki esta, ayay de rî mare keno.

Vengbûrek vono:

–Wista, zonî ez zî emazê (embazê) yini wo.

Hewna vono:

–Ez qestî kena, qestî.

Vengbûrek dono piro ki egîtî ha xo hazir kenî, estoron wenîşenî. Yû zî muyonê estorê xo têra dono, estorê yey yeno, wenîşeno û yini dima kuwno. Şûno, seki bêro binê Eynîy Sipîyî. Ta reseno. Egîtî weyra vindertî. Nêzonî hetê kom kîşt a şêrî. Perseno vono:

–Şima se ra şûnî?

Vonî:

–Willay padîşay ma gerrê devon veto. Ma şûnî de rî şitê şêri û Saya Xelatî onî la ma nêzonî ma hetê kuray a şêrî.

Vengbûrek vono:

–Ax bênomisînî! Wa yew vajo "tirt" yew vajo "pirt", rayer şima ver di abeno.

Yû zî binekî yini ra aqitîno, ewnîno ki yew extîyar ha tera ver o. Extîyarî ra perseno vono:

–Bawkal, ma şûnî şitê şêri û Saya Xelatî onî, ma se kerî?

Extîyar tera vono:

–Ewtîya ra hîrê hebî rayerî şonî: Ino yew rayerê nêageyrayîşî yo, ino yew mavajî şûno Suki (Dîyarbekir), yew zî şûno Pîron.

Yeno ay wir dî bînon ra vono:

–Bewnî mi ra. Wa inê yew rayerî ra lajê qazîy şêro, wa inê bînî ra lajê miftîy şêro û inê rayerî ra zî ez şûno. Ma komî dîy ma hewna yenî ewtîya û ay bîno pawenî. De şêrî.

* * *

Ay wir dî şîy, binekî geyrayî, va "Ma kura ra şitê şêri û Saya Xelatî onî!" û şîy yew aşxone.

Vengbûrek ome extîyarî het, va:

–Bawkal de mi rî vaji, ez se kero?

Bawkalî tera va:

–Ti şûnî, yew laya awk to ra ver esta. Lay bûyin a, rêm û gilêji tera yenî. Yew wirdêsi bûri û vaji "Oxx, çi awka weşi!" Ti binekî vêrenî, yew bexçe to ver di vejîno; sayî, alunçî, mişmişî tede zaf î. Yew sayeri zî sayonê tirşon û kateyînon gêna. Şû aya sayer ra zî yew say bûri û vaji "Oxx, çi saya weşi!" Tera pey şû Qesra Beleki. Xonima qesri ha weyra hewn di ya, ti şû bîyeri. Yew eyni esto. Linga şêri qesîyaya. Taştare ki bi yena eyni, awk ser. Linga xo têşonena. Comêrd bi, rind nîşon bigîri, hin tîrsing bierzi, wa linga yay bigino. Yew darba linga yay esta, wa veradîyo. To ki tîrkemon eşt, xo binimni, wa to nêveyno. Key ki dejê yay nişt, şebatê (şewatê) yay nişt, ay çax şû het, vaji "Mi ina rêşa to veraday".

Vengbûrek dono piro şûno, ya Ella ya Fettah! Şûno lay

ra weno, vîyereno. Bexçe ra say weno. Şûno qesri. Xonima qesri hewn di bena, yay zî werezneno. Keyna vona "Ti şû, ez ewtîya vindeno; ti ki ageyrayî ma pîya şêrî".

Dono piro şûno eynîy ser. Taştare beno, şûno xo nimneno. Yew şêri yena, linga yay qesîyaya bena. Çizî û barîya yay bena. Şûna awk wena, yew paşt a xo fînena. Vengbûrek nîşon gêno, tîrkemon erzeno; dono aya rêşa linga yay ro, darbi veradono. Şêri barena, vona:

–Komî ki dawo ina linga mi ro, inkay mi dest kuwo, ez yey parçe keno.

Rêm û rêja ki tera amey û dejê yay ki nişt, vona:

–Komî ki mi rî ina hewli kerda, mi ra çina biwazo ez bişîyo, mi dest ra bêro, ez ono ca.

Vengbûrek kûzik (kozik) ra wardeno, vono:

–Willay mi to rî ina hewli kerda.

Şêri persena vona:

–Miradê to çina wo?

Vengbûrek vono:

–Miradê mi şitê to wo.

Şêri vona:

–Şitê mi pûstedê mi ra vêşêr çîy di nêedelîyeno. Madem ki to mi rî ina hewli kerda û mi zî soz dawo to; lajê mi beri pey hewt koyon di sere bibirni, pûste ki û pûstey yey bîyeri.

Vengbûrek gedî beno. Seki bero Kaşê Cemalon ra sere bibirno. Barî û nalîya yey ewcayon ser kuwna. Yey pûste keno, pûstey yey gêno ono.

Şêri tera vona:

–Mi to ra va "Beri pey hewt koyon, to berd pey hewt lemon". Ez ka to bûro la mi soz dawo to. Çijedê xo ra şit dona bede. Ay pûstî pirrê şit kena. Vengbûrek şitê xo gêno, yeno bexçe ra Saya Xelatî zî gêno. Heqbey xo pirr sayon keno, weneno estorî û rayer kuwno.

Yeno extîyarî het. Ayno weyra pawebî extîyarî verdono, yeno suki. Ewnîno ki ay emazonê yey ra yew ha selexoneyî ver de wo yew zî ha kellexoneyî ver de wo. Yew kellon vejeno, temîz keno, ay bîn zî pewjeno.

Vengbûrek vọno:

–Herênî şima se kerd?

Vonî:

–Ma se kerî? Ma kura ra şitê şêri û Saya Xelatî onî?

Vengbûrek vono:

–Ê la sew ez şitê şêri û Saya Xelatî bido şima, şima vistewredê xo rî berî, şima mi rî se kenî?

Vonî:

–Willay ti çina biwazî ma to rî kenî.

Naley estorê xo beno kure di sur keno ono, yini ra vono:

–Timnonê xo acêr dê!

Yê timnonê xo acêr donî, Vengbûrek nalewo sur dono piro. Toy şitê heri û toy sayonê sey çaxilî dono bede. Yê gênî şûnî. Yû zî şûno kalî het. Estorê xo û waştay xo gêno, şûno dewi. Yê zî yenî dewi.

Yê şitê heri û sayonê sey çaxilî donî padîşay, padîşa weno ki pey weş bibo. La ewnînî ki ihi weşîya çina ya, yû hînîya xirab beno.

Vengbûrek zî yew tasa şitî û yew say beno dono padîşay. Padîşa ki weno, yeno xo, weş û war beno.

Padîşa keynaya şiniki dono Vengbûrekî la keynaya xişni (pîli) vona:

-Şirtê ma estî. Gere tozîya zerrîni sênîya zerrîni di bireqesîyo. Vonî:

–Ma se kerî?

Vengbûrek vono:

–Bênomisînî, yew vajî "tirt" yew zî vajî "pirt", bes o, tozî û sênî yenî.

Yê vonî:

–Axay ma, ma heyronê to benî, ti inê belay ma ser ra vîyarni! Vengbûrek şûno aya tozîy û aya sênîya ki keydê dêwi ra erdîbî, ono dono bede. Keynaya pîli donî yewî.

Keynaya bîni zî erbêşo zerrên wazena. Vengbûrek yay rî zî erbêşo zerrên ono, yay zî donî ay bînî.

Vengbûrek û keynaya şiniki monenî. Ya vona:

–La zonî yew şertê mi zî esto: Gere zerenco zerrên yew sênîya zerrêni di kay bikero.

Vengbûrek de rî zerencê zerrênî ono. Keynaya şiniki zî donî yey. Yû lajeko keçelek o, xişney pey kenî. Yû zî bira hetê yay a nêşûno.

Yew piney kergon di moneno.

Yew roj vonî "Herb vejîyawo". Yû zî wardeno yew qatê cilon pera gêno, muyon têra keno, estorê yey yeno. Estorê xo wenîşeno, şûno dişmenonê padîşay fetelneno, hergû yewî hetê yew kîşt a velay (vila) keno.

Padîşa vênda bede dono, vono:

–Ti kom î, konca ra yî? Yew keynay mi esta, mi daya yew keçeldê pîsî. Bê, ez tera bigîro û to rî mare kero.

Vono:

–Kom roj?

Padîşa vono:

–Rojo yene bê!

Rojo yene yeno. Vengbûrek kalmeyî destê xo ra nono, destê xo birneno. Dismala cenîya xo wazeno, cenîya yey de rî ona, gêno destê xo ra besteno û şûno pinikdê xo.

Padîşa zî yeno keye, vono:

–Cenêki, eyrû yew ome, ay dişmenî pêrû vela kerdî û ma yini dest ra xelesnay. Mi soz da bede, mi va "Bê, ez keynay xo dono to".

Cenîya padîşay vona:

–Namey yey çina wo? Ti namey yey nêpersayî?

Padîşa vono:

–Va "Namey mi Axayê Qorçon o".

Cenêki vona:

–Key yeno?

Vono:

–Rojo yene yeno.

Cenêki vênda keynay xo dona vona:

–Keynay mi, no keçel çina wo ti het vindena! Bê xo bişû, rojo yene Axayê Qorçon yeno, pîy to to dono bede. Fek inê keçelî ra veradi.

Keyneki tencireyî ser nona, awk germ kena. Yû zî destê yey dejeno, destî ver nêweş o; pinikê kergon di paştî ser kewto û naleno. Destê xo gêno seredê xo ser nono. Keyneki ewnîna, vona:

–Dayê, dayê, cilê ma ha veşenî! Ez vono qey Keçelekî adir panawo! Û vazdona şona fekê berê pinikî, ewnîna ki yû paştî ser o qelebîyaye wo. Aya dismali veta, cilê newey pera girewtî û destê xo rîdê xo ser nawo, ha naleno. Keyneki vona:

–Qey mêrdek to hetonî inkay xo ona nêkerd?

Yû vono:

–Jinik, min ji te ra nego "Ser axayê te tu Axayê Qorçon tune ye"?

Keyneki vazdona şûna vona:

–Dayê, min ji te ra nego "Ser axayê min tu Axayê Qorçon tune ye?" Were mêze ke halê axayê min çawa ye!

Vistewrîya yey yena, ewnîna tera, vona:

–Ino xorto delal, ma xişney pey kenî!

Yewî erşawenî, şûno padîşay ra perseno vono:

–Axayê Qorçon nêome?

Padîşa vono:

–Meşti yeno.

Nimajê (şodir) Vengbûrek cilonê xo pera gêno, cenîya yey vernî di yû zî dim a, şûnî key padîşay.

Padîşa ver ra wardeno, vono:

–Axayê Qorçon ti yî?

Vono:

–E.

Marey yini hema nêbirnawo. Padîşa vono:

–Ti gere tozîya zerrên bîyerî maseyî ser nî, ma hima mare birnenî.

Vono:

–Kom tozîya zerrên verazeno?

Vonî:

–Wa wista verazo.

Vengbûrek şûno wistay het, vono:

–Wista, min îşev xewnek dî. Du heb qewas hatin, wistayê min girtin û birin mala padîşê.

Wista vono:

–Bêmira, qey çi karê mi key padîşay di esto?

Vono:

–De gurey hewnî yo, ez çi zono!

Binekî moneno, di hebî qewasî yenî, wistayî benî. Wista padîşay ra vono:

–Padîşay mi, ti mi ra se vonî?

Padîşa vono:

–Ti gere yew tozîya zerrên virazî, sênîya zerrên ser nî, bîyarî; ma marey keynay mi birnî.

Rojo bîn Vengbûrek ewnîno ki wistay destî kalekon a bestî, ona vinderto, vono:

–Wistayê min, çi ye, çi qewimîye? Ezê rabim serê şaristanî bikim bin, binê wî jî bikim ser!

Wista vono:

–Keçelek, rojo ki ti omey mi het, mi zona ki to ra mi rî xêr nîyno. Mi yew nefhet to ra nêdî. Ne ti bî ne nomey to bo! Padîşa vono "Ti gere yew tozîya zerrên, sênîya zerrên ser o bîyerî ki ma marey keynay mi bibirnî".

Vengbûrek vono:

–Ti çi donî mi ez inê gureyî to ser ra dehf (def) bikero.

Wista vono:

–Yew keynay mi esta, çavreş a; çe (çi) ray çimê nomheromî bede nêginawo. Ti inê belay mi ser ra dehf bikerî, ez dono to.

Vengbûrek vono:

–Ti yew telîsa findiqon bîyeri û şû. Nimajê bê, tozî û sênîya zerrêni beri.

Ay çîyo ki yey waştbi, wista de rî ono. Yû zî muyonê xo têra dono, heme hîrê estorî yenî. Ay findiqon estoron ver di rokeno, estorî wenî.

Wista keynay xo ra vono:

–Keynay mi, hey şû bewnî Keçelek ha se keno!

Keyna yena, tirkdê berî ra ewnîna eki yey dawo balikon, ha vên dono û yew çîy zî vono "kirt", "kirt" çîy weno, tehneno. Keyneki şûna vona:

–Bawo, yû ha balikon vên dono, seki çîy zî yew çî bûro, ona "kirt-kirt" keno.

Wista vono:

–Keynay mi, ez vono zerrîya yey waşt, yey va "Wa findiqon bîyero ki ez bûro".

Nimaj beno, wista şûno. Vengbûrek vono:

–Wistay mi, bê.

Û estoron veradono. Tozîya zerrên û sênîya zerrên gêno xo sereyî ser nono, teber kuwnî. Vono:

–Wistay mi, ti nêvajî ha!

Wista vono:

–Nê, nê, ez nêvono.

Donî piro şûnî berê padîşay ver di ronenî. Vengbûrek vênda keyneki dono, keyneki yena. Yû dest erzeno pey milê keyneki û vono "milç" yew lewi keyneki ra dono. Wista terseno vazdono, şûno xo yew xirbi di nimneno.

Altunon dekenî yew dismali, donî Keçelekî. Keçelek gêno û nerdûnon ro acêr gineno. Ewnîno ki wistay xo xirbi di derênawo. Vono:

–Wistay mi, ti çi rî perrayî? Bewnî, ina yew dismala altunon daya mi, sew ti nêperraynî daynî to zî.

Wista vono:

–Keçelek, Keçelek, bêmcal! To ay egîton het lewi aya keyna ra day, ez ewtaynî vindo.

Vono:

–Le-la egît ez o, ez o!

* * *

Keyneka wertîn zî ayhewa erbêşo zerrên wazena. Hewna vênda wistay donî.

Monena keyneka şiniki. Vengbûrek wistay ra vono:

–Wistay mi, nimajê delal vên dono vono "Çi esparê ki inê şaristonî di estî, wa bêrî binê qesri ra vêrî, keynay padîşay say day seredê komî ro, padîşa keynay xo dono adeyî". Bê ma zî şêrî.

Vono:

-Wa bo.

Ina hew Vengbûrek ay cilonê xonê rindon pera gêno û aya dismala keyna padîşay gêno destê xo ra besteno, şûnî. Şûnî binê qesri ra vêrenî. Keyneki destê yeyo ki dismali tera pîşta ya veynena, vona "şeerq" say dona piro.

Vonî:

–Yoniş, xelet! Hewna bêrî!

Hîrê dûnimî hin kenî, heme hîrê dûnimon zî dona yey ro. Wista wardeno vono:

–Ne yoniş ne xelet! Hîrê dûnimon di zî daya Keçelekê mi ro. Şima gere ina keyna bidî Keçelekê mi!

Welhasilê kelom yay zî onî donî Keçelekî.

* * *

Yew roj vonî "Esparî şûnî estoron veradonî". Wista vono:

–Keçelekê mi, de ti ewtîya dikon di vinderi, ez şûno temaşe. Şûno yew dari ser o vindeno. Tera pey Vengbûrek zî şûno. Muyonê xo têra keno, estor yeno; wenîşeno bede. Kalmey xo kaş keno, lajê qazîy û lajê miftîy fetelneno. Mavajî yewî beno dekeno Gûlda Tuyereki yewî zî beno dekeno Gûlda Nehmeton. Ewnîno ki wista ha dar ra wo, şûno binê dari. Kalmey xo weşoneno, yew ina kîşti di yew aya kîşti di, wista dari ra kuwno; wir dî lingê yey şikênî.

Vengbûrek ageyreno şûno dikon. Xeberi yena, vonî "Lingê wistay şikîyayî, şar dekewto binê pûlonê yey, ha onî".

Onî, Vengbûrek vono:

–Wista, çi bûye? Ezê rabim şaristanî wistayê xu ra qurban bikim, sedeqe bikim!

Wista vono.

–Keçeleko bêmcal! Rojo ki ti omeyî mi het, mi to ra yew xêr nêdîyo!

Vono:

–Wistay mi, qey se bi?

Wista vono:

–Willay ez dari ra bîyo, yew egît ome; kalmewo yew ina kîşti ra yew zî aya kîşti ra da dari ro; mi xo vist, lingê mi şikîyayî.

Aya ser ra wistay weş keno. Xo bi padîşayî dono şinasnayîş. Heme hîrê keynon zî gêno; keynay Qesra Beleki, keynay Qesra Tucêri û keynay wistay. Yû û inê hîrê keynekî espar benî û verê xo donî acêr.

Zaf şûnî, toy şûnî, keynay Qesra Beleki vona:

–To verê ez mare kerdo. Çimê pîy to roşna ra şîyî. Ez rûyo (roba), lingonê estorê to ver ra yew wirdêsa herri bigîro, dekero yew dismali, ma berî. Ma xo bede bidî şinasnayîş. Wa yû destê xo ina herri ra kero û rîy xo ra do, çimê yey abenî.

Vengbûrek vono:

–Wa bo.

Keyneki "çing" û peya bena, yew dismala herri dekena û hewna wenîşena estorî, rar kuwnî. Şûnî key pêrdê Vengbûrekî. Berî ver di vindenî, Vengbûrek vono:

–Ez şûno zerre, mi vênda şima komî da, wa aya bêro!

Şûno zerre. Ewnîno ki may yey ha yarê xo reyra kay û kêf kena û pîy yey zî çimon ra şîyo. Vênda keyneka Qesra Tucêri dono, vono:

–Min ji te ra nego "Ez heyanî bavê xu yê kal nebînim, li vê dinyayê miradê min tune ye"? Hele were mêze ke halê bavê kal çawa ye!

Keyneki peya bena, yena zerre.

Ina hewi vênda keyneka Qesra Beleki dono vono:

–Qîzê, min ji te ra nego . . .

Ya zî yena peydê yey di vindena.

Vênda keynay wistay, keyneka çavreşi dono, ya zî yena. Heme hîrê pey yey di vindenî. Aya dismala herri gêno, pîy xo ver di, erd di roneno. Pîy yey vono:

–Ya rebbî, şikir! Lajê mi ome. Mi vengê yey eşnawit la çimê mi nêveynenî ki ez yey veyno.

Destonê xo aya herri ra dono û çimonê xo ra dono, çimê yey abenî. Vengbûrek, mara xo û yarê yay pîy xo nawneno, vono:

–Bawo, bewnî ez ino ver ra şîyo! Semedo ki mara mi şit dawo mi, ez nêşêna yay bikişo la ez inê kişeno!

Kalmey xo kaş keno, milê yarê may xo perrneno. Mara xo veradono. Ya şûna, teber ra estorî yay cêra kenî, parçe-parçe kenî.

Yê zî miradê xo şa benî[70].

Çime: Vate, Nr. 16, r. 82

70-Mi na sanike (estaneke) sey vatişê Dat Mistê Zeyni yê Pîrajmanijî nuşta.

ŞAH ÎSMAYÎL

Arêkerdox: Jêhatî ZENGELAN

Yew şahê Îronî (Îranî) beno, hîrê hebî lajê yey benî. Heme hîrê omeyî wextê zewajî. Çarnenî nêçarnenî pîy yînî yînî nêzewejneno.

Wardenî heme hîrê şûnî çarşu. Veynenî ki hindîyî (qerpûzî) roşîyênî. Hergû yew yew hindî gêno (gîno) û şûno. Hindîyon (hindîyû) donî wezîrî, wezîr zî beno dono padîşayî û vono:

–Padîşayê mi, hîrê lajonê tû (to) inê hirê hebî hindî erdî (ardî). Menaya (manaya) yînî çina (çi) ya?

Hindîya verêni şeqnenî ki zerreyê yay bîyo se gêrmî (germî), heremîyaya, nêwerîna. Ey dîyini şeqnenî ki nêmewo yew werîna nêmewo yew nêwerîna. Ey hîrini şeqnenî ki tam wextê yay ê werdîşî yo. Padîşa eylonê (gedanê) xo (xu) ra vono:

–Oxilnê, ez zono nête şima zewaj o.

Lajo xişin (pîl) vono:

–Ez hinî zewajî ra kewto, wextê mi vîyerto. Ino bîn zî ha-ha vîyereno. La ino şinik hewlê yeyê zewajî yo.

Padîşa vono:

–De wardî şêrî (şîrî) yew şaristonê (şaristanê) sey Dîyarbekîrî. Bigeyrî yew padîşayî veynî ki wa hîrê hebî keyney yey bibî, ez zî şêro (şîro) şima rî biwazo.

* * *

Heme hîrê biray wardenî şûnî, persenî, şûnî key yew walîy. Walîy veynenî. Walî perseno, vono:

–Şima kom î? Şima çi geyrenî?

Vonî:

–Ma Îron ra yî. Ma geyrenî ki xo rî hîrê hebî keynon (keyno) veynî, wa pîy ma bêro û ma rî biwazo.

Walî vono:

–Oxil, hîrê keyney mi estî.

Birawo şinik vono:

–Bewnî, ino birawo pîl o; ino birawo ki yey dima wo, ez zî şinik o.

Keynaya pîli donî lajê pîlî, keynaya wertîy donî lajê wertîy. Vênda (venga) melay donî, mela yeno marey wir dî (her di) keynekon wir dî lajekon reyra birneno. Keynaya şiniki ageyrena vona:

–Bawo, sew ti mi bidî bede (ey), tede behs biki, vaji "Bewnî, şima gere (ganî) inê lajê şinikî mi het verdî". Meşti ti kor û kerr benî, yew warey (wayîrey) tû nêkeno.

Yû (o) vono:

–Temom, keynay mi.

Lajê Padîşayî qebul kenî. Mela marey keyneka şiniki zî lajekê şinikî rî birneno.

Ay wir dî pîlî cenîyonê xo gênî (gînî) espar kenî û şûnî.

* * *

Lajeko şinik şew şûno cilda xo. Linga xo erzeno dûrda (zerreyê) berî, ca di mireno.

Pawenî, pawenî, di rojê (rûjê) yey qedîyênî, nîyno teber. Wardenî şûnî persenî. Keyneki ra vonî:

–Herê, hey berî akeri!

Keyneki berî akena. Veynenî ki mêrik ha berî ver di merde kewte wo. Vonî:

–Keyxerepîyaya, tû se kerd?

Vona:

–Willay mi çîyekî nêkerd. Ber akerd, linga xo eşti zerre, kewt û ona (wina) ca di merd.

Walî vono:

–De bêrî ma inê tirmî (termî) berşawî pêrdê yey rî. Tirmo merde ma pey se kerî. Komî Îron dîyo?

Vonî:

–Yew qatirçî esto, yey dîyo.

Lajekî defînenî yew tabit, qordê qatiri wenenî û ay qatirçî ra vonî:

–Ti rayerê (rayîrê) Îronî zonî. Iney beri Îron, teslimê pêrdê yey ki û bê!

* * *

Qatirçî qatiri xo ver şey (şanay), di-hîrê rojî şi; betelîya, yew awki ver di bineykî vindert. Ay tabit qordê qatiri ser ra girewt binê yew xerebêr di rûna. Awki werdi, dest û rîyê xo şitî. Hindi dîy ki yew teyri omey, nequr da pirû (piro), ayo meyît girewt hewa na û tim û tim şîy. Lajekî tabit girewt, duşmîş bi, va "Ez inkay (nika) şêro walîy ra vajo hal û hewal ona wo, bawer nêkeno. La ez se kerû ya Rebbî?"

Qatirê xo girewt, ageyra şi walîy het. Walîy va:

–Qey ti lez omeyî? Rayerê poncês-şîyês rojon o, ti gere hema rayer ra bibînî. Êro (ewro) ponc o ti şîyî û ti ageyrayî.

Lajek vono hal û hewal ona wo. Vono:

–Willay ez yew awki ver di bîyo, yew teyri omeyi, nequr da pirû tirm hewa na berd.

Walî vono:

–La keyxerepîyaye! Qey senê teyri meyîtî hewa nona bena? Çîyo inahewa senê beno?

Lajek vono:

–Willay walîy mi, teyri hewa na, berd; tabit veng mend, mi zî girewt ez omewo.

Qatirçî şûno.

* * *

Keyneki vona:

–Bawo, mi rî çetaldê rayeron di yew wede (oda) verazi û binê yey biki aşxone.

Walî de rî yew wede virazeno, binê yey zî keno aşxone. Keyneki ser o vindena, kom ki ome şi non dona bede (ey), bede persena û şûno.

Ya xizimkaron (xizmetkaran) ra persena vona:

–Eyeleyda (gedeyîya) xo ra heyonî êro, şima çina dîyo, mi rî vajî!

Yew vono:

–Willay ez xo rî eyel bîyo, ez şîyo bizêkon dir; ez pîl bîyo, ez şîyo mi xizimkarey kerdi.

Yewna vono:

–Ez eyel bîyo mi bizêkî berdî çere, ez pîl bîyo mi citi kerdi. Hergû yew yew hewa vono.

* * *

Inahew yew kor û yew topal, -mavajîDîyarbekir di eşnawenî ki yew tekka (tekkîya) abîya; kom şêro weyra (uca) nonê xo weno û rakuwno (rakeweno). Kor û topal vonî: De ma heyonî yerey (êreyî) inî berê Wele Comîy (Ulu Camîyî) ver di destê xo akenî, ponj qurişî perey ma dest nêkuwnî (nêkewenê). Hadî ma pirû dî xo rî şêrî weyra.

Wir dî pîya wardenî şûnî, ha witîya (tîya) ha weyra, ha witîya ha weyra, seki bêrî fekê Berayîy[71]. Weyra mexreb pede yeno, rayer şaş kenî. Qayme ginenî, seki şêrî Lewedê Salî[72]. Şûnî Lewedê Salî, weyra xo rî qelebînî (rakewenî). Nimajî (şodir) dîna zelal bena, ewnînî nûr û dûra (nor û dora) xo. Veynenî ki seki Wişkila[73] di yew bexçe wo, heme tewir ra dar aseno û yew bîna zî ha ver d' a.

Lajeko topal korî ra vono:

–Willay yew şêlik ha ma ra ver. Ma xo rî şêrî weyra persî, mela ma bonder (bander) bîy rayer kura (kotî) wo. Ma rayerê xo veynî û şêrî.

Têrey kuwnî şûnî ki çi tihom (team) ki dîna di xeleq bîyo ha bexçe de wo. Şûnî ay bonî ra geyrenî ki bon ha xir û xalî yo, çewek (çi kes) tede çinî yo. Vonî "Hella hella! Ino çi hal o? Wayerê (wayîrê) inî bexçeyî û inî bonî çinî yo?"

Weyra roşenî. Topal korî ra vono:

–Bê ma xo binimnî. Wayerê inî bexçeyî miheqeq yeno, warey inî bexçeyî keno.

Şûnî bindê yew dirriki di xo nimnenî. Ewnînî ki di hebî teyrî omeyî yew hewzi het. Teyron xo bone (bane, rut) kerd û aya hewzi di xo şit. Dima, şîy binê yewna dirriki ra yew tabit kaş kerd vet û yew dari ra yew pel qerefna, berd pirnosê yey ver; ayo meyît bi gonî. Pîya şîy zerredê a bîna. Topal korî ra vono hal û hewal ona wa. Vono:

–Korew, hela vengê xo meki, ma vindî; ma hey veynî deray (hela) se beno.

71-Berayî (Heşberayî): Nêzdîyê Pîrajmonî de nameyê yew cayî yo. (Pîrajmon yew dewa Pîranî ya.)

72-Lewey Salî (Lewey Salon): Nêzdîyê Pîrajmonî de nameyê yew cayî yo.

73-Wişkila: Yew dewa Palî ya.

Teyron eki zerredê bîna di se kerd çi kerd, hewna (reyna) omey teber. Yew pel berd vinîya (zincîya, pirnika) yey ver, hewna merd. Hewna dekerd tabit, berd binê dirriki di nimit. Pûstey xo pera (pira) girewtî, pel da xo û firay şîy.

Kor û topal şûnî çetaldê rayeron, ewnînî ki yew bîna ha çetaldê rayeron d' a. Persenî vonî:

–Cay yew tekka û aşxone ewtîya (tîya) estî?

Te ra vonî:

–Willay tekka ina ya. Aşxone ewtîya wo.

Kor û topalî gênî benî zerre. Çîy donî bede, mird kenî, te ra vonî:

–Xonimi ha qatê serênî di. Şima gere şêrî weyra.

Yê şûnî weyra. Keyneki te ra persena, vona:

–Hafiz, şima konca (kamca) ra yî?

Hafiz vono:

–Ma welatê Dîyarbekir ra yî. Ma eşnawit ki şima witîya tekka akerda, ma omeyî. Ma şîynî heyonî yerey berdê Wele Comîy ver di destê xo akerdinî, ma oncîna zî veyşon (vêşan) mendinî. Ma omeyî ki ma xo rî ewtîya çîy bûrî (biwerî) û rakuwî.

Ya vona:

–De bewnî mi ra, ez şima ra yew sewal (pers) perseno.

Vono:

–Persi xonimi.

Vona:

–Şima eyeleyda xo ra hetonî ina seeti çina dîyo? Mi rî vajî.

Vono:

–Willay, de eyeleyda xo di ma bizêkî çerênayî, golikî çerênayî; ma şoneyey (şiwaneyîye) û gawoney kerda. Ma se

kerd, çi kerd; ez topal bîyo, ino zî kor bîyo. Ma xo rî şîy berê Wele Comîy ver di vindertî. Ma dest akerd, xo rî parse arê kerd. Ma eşnawit ki ewtîya yew tekka abîya, ma da pirû omeyî. Ma verê Berayîy di rayer şaş kerd. Ma şîy yew kûy (koy) ser. Dîna zelal bîy, ma ewnîyayî ki yew bexçe aseno. Ma veyşon zî bîbîy. Ma va "Ma hey şêrî weyra". Ma xo verra da, ma şîy weyra. Ma ewnîyayî ne omeyox esto ne zî şeyox (şîyayox). Bexçe di zî çi tihomo ki dîna di esto bi. Ma fêkîy xo, say, alonçeyî, mişmişî, xoxî, engûri, incilî werdî. Ma awka honiki werdi. Ma heme çî werd, xo mird kerd. Weyra yew hewzi bîy, ma aya hewzi di xo şit, xo temîz kerd. Ma cilê xo pera girewtî û şîy xo binê yew dirriki di nimit. Ma va "Hela ma veynî deray warî (wayîrê) inî bexçeyî esto, yeno nê nîyno". Ma şîy xo nimit, ma dîy ki di hebî teyrî omey hewzi ver di nişti. Pûstey xo vetî, xo zit (rut, bane) kerd eki di hebî keyne yî. Zit û zilit şîy xo hewzi di şit. Hewzi ra vejîyay, xo zuwa kerd. Şîy binê yew dirriki ra yew tabit vet, girewt erd teber. Yew dari ra yew pel qerefna, berd pirnosê yey ver; ayo meyît bi gonî, yew xort bi. Têrey kewtî, şîy zerredê bîna di kêf kerd. Wextê yînî ki debi, girewt erd, yew pel hewna berd vinîya yey ver, merd. Hewna dekerd tabit, berd binê dirriki di nimit. Pûstey xo pera girewtî û pel da, şîy.

Xonimi vona:

–Temom. Sew inkay ez vajo "Ma şêrî weyra", şima zonî şêrî?

Vonî:

–E, ma zonî şêrî.

Nimajî estoron kaş kenî teber, yew heqbe pirr perey kenî, erzenî estori ser û wenîşenî. Ay kor û ay topal zî kuwnî yînî ver.

Xonimi vona:

–Ma şêrî ay cay mi nawnî (bimusnî).

Ha ewtîya ha ewja (uca), ha ewtîya ha ewja, şew pede yena. De keynay walî ya, çe ray (çi rey, caran) nêgeyraya, hewnê yay yeno. Vona:

–Ez hilêkî (yew hele) rakuwno. Ya rakuwna.

Topal korî ra vono:

–Korew, de ya rakewta; bê ma estori bigirî û wenîşî "yella". Wardenî estori gênî û wenîşenî "yella", şûnî.

* * *

Xonimi nimajî xo aqîlîna ki ne estori asena ne zî kor û topal. Ne hewl ne xerab. Vona "Ya Rebbî, ez se kero?" Dona pirû ha ewtîya ha ewja, ha ewtîya ha ewja, rayer gêna şûna. Şûna, şûna, ay bexçe di vejîna. Şûna aya hewzi ser o awki wena, toy (tayê) çîy-mîy wena, vona "Ya Rebbî, ino qederê mi çi xerab o!"

Şûna geyrena, ewnîna ki yew kûşka (koşka) xir û xalî ha weyra, çewek tede çinî yo. Yena teber, xo nimnena. Hindi veynena ki ay wir dî teyrî vejîyay omey.

Teyrî yenî hewzi ser o awka xo wenî, xo zit kenî, xo şuwenî. Dima şûnî ay tabitî binê dirriki ra vejenî, kaş kenî onî duz. Yew dari ra yew pel dera (ci) kenî, benî vinîyonê ay meyîtî ver, yû beno gonî.

Xonimi ewnîna te ra ki ay waştey yay o. Teyrî yey gênî hewna benî bîna, zewqê xo kenî. Zemonê yînî ki debeno hewna onî, yewna pel dera kenî, benî pirnosê yey ver, yû mireno. Dekenî tabit û benî binê dirriki di nimnenî, pel donî, firenî şûnî.

Wextonû ki yi şûnî, cenêki zî wardena, şûna aya dari ra

yew pel dera kena. Dima tabitî akena, pelî bena vinîya yey ver. Lajek gonî beno. Yê pîya şûnî, bîna di miradê xo şa benî. Lajek vono:

–Bewnî, mi hewna sey verî biki! Nêki ina hew (rey) mi hewa nonî benî, şima çe ray mi nêveynenî.

Yew bazin destê yey di beno. Vejeno dono cenêki, vono:

–Eki laj bû (bibo), ti inî bazinî deki destê yey, nomey yey zî Şah Îsmayîl pani. Eki teyrî mi berî, yû mi veyneno. La eki keyna bû, xeyrê bazinî çinî yo.

Cenêki hewna dari ra yew pel dera kena, ona pirnika yey ver, yû mireno. Cenêki yey dekena tabit, tabitî zî bena sey verê dekena binê dirriki û şûna xo cay nimnena.

Rojo bîn ewnîna ay wir dî teyron hewna pelî pîya nayî, omeyî. Yenî hewzi di xo şuwenî, hewzi ra vejînî şûnî ewnînî tabitî ra. Pê ra vonî:

–Ehe! Willay yewerî tabit akerdo! Tabitî hewa nonî, xo reyra (reydè) benî. Cenêki teyna (tenya) monena.

* * *

Rojê cenêki temom benî, de (aye) rî yew laj beno. Nomey yey Şah Îsmayîl pa nonî. Nomey mêrdedê yay zî Şah Mehmed o. Gede weyra beno hewt-heştserre. Wardena vona:

–Lajê mi, ma xo rî ewtîya ra şêrî.

Yû vono:

–Dayey, pîy mi esto çinî yo? Tû ez kura ra erdo? Tû ez komî ra peyda kerdo?

Cenêki vona:

–Lajê mi, pîy tû ino bazin da mi. Va "Eki laj bi, inî ba-

zinî deki destê yey, nomey yey zî Şah Îsmayîl pani. Yû mi veyneno."

Bazinî gêna dekena polê yey û vona:

–Pîy tû şîyo, ma hinî yey nêveynenî.

Wardenî rayer kuwnî, ha witîya ha weyra, ha witîya ha weyra, yenî yew dere. Dere di raştê toy kerron (kemeran, sîyan) yenî. Kerrey sey yaqutî û mirjonon bereqîyaye yî. Lajê yay vono:

–Willay dayey, ez ha toyîno (tayêne) arê keno, gêno.

Vona:

–Lajê mi, fek te ra vera di! Ti cay yew bela onî ma serî ser. Yû vîst heb arê keno, dekeno yew dismali, rayer kuwnî.

Te ra pey raştî yew şaristonî yenî. Şûnî yew goşedê şaristonî di yew keye ki ha rayerî ser o. Destê xo ber kuwenî, ber abeno, şûnî zerre ki yew cenî ha zerre d' a. Cenî vona:

–Ya hurmey, şima çi yî, çikare yî?

Xonimi vona:

–Willay dayey, ti may mi, ez keynay tû û ino zî wa tûrnê (tornê) tû bû. Ma feqîr î, ma xo rî geyrenî. Ma omeyî ino şariston di destê xo berê tû kut û omeyî zerre ki ti ma rî warey bika.

Vona:

–Bêrî, keynay mi. Mêrdey mi merdo, ez zî cenîya vîya wo. Key cenêki di monenî.

Nomey cenêki Fatma wo. Cenêki bi xo zaf rind a. Walîy ay şaristonî zî zerri devista Fatma, vono "Gere ti mi bigîra". Ya zî vona "Ez tû nêgêno".

* * *

Yew roj wezîr ewjayon ra geyreno, Şah Îsmayîl zî pey ay

kerron berî ver di kay keno. Wezîr yey veyneno. Şûno padîşayî ra vono:

–Tûrnê yay ha berî ver di pey kerron kay keno, kerrey yey sey ebirsimî (îpegî) bereqînî.

Padîşa erşaweno ay lajekî dono ardiş, perseno vono:

–Tû inê kerrey kura ra erdî?

Vono:

–Ay dere ra. Dere ha pirr o.

Padîşa vono:

–Ti şînî ma rî inahewa da-vîst heb kerron bîyerî (bîyarî)?

Şah Îsmayîl vono:

–E.

Padîşa vono:

–Şo bîyeri.

Yû şûno keye ra ay kerronê xo gêno ono, dono padîşay. Dima şûno keye, may xo ra vono:

–Dayey, willay ay kerrey ki mi xo dir erdî, padîşay mi ra waştî, mi day yey.

May yey vona:

–Lajê mi, mi tû ra nêva "Ti pey kerron yew bela onî ma serî ser"?

Te (ti, ci) ra pey padîşa wezîrî erşaweno, vono:

–Ti gere înon ra vîst hebna bîyerî! Şah Îsmayîl Fatma ra vono:

–Ez xo rî se kero?

Fatma vona:

–Estorê mêrdedê mi ha axur di beste wo. Wenîşi û şû de rî bîyeri. Şah Îsmayîl kalmey xo besteno, heqbey xo gêno, estorî wenîşeno, dono pirû şûno. Geyreno, geyreno welhasilî nêveyneno. Duşmîş beno vono "Inî kura bîy!" Peynî di

ay derî veyneno. Ay kerron ra dekeno heqbey xo, pirr keno, erzeno estorî ser, şûno şariston.

Wezîr yeno, vono:

-Ti omeyî?

Padîşa tû wazeno. Vono:

–Ez omewo.

Wardeno şûno padîşay het. Padîşa vono:

–Ti omeyî?

Vono:

–Ez omewo.

Kerronê bereqeyayon dono bede, vono:

–Ho (han) tû rî vîst heb nê, hîris heb!

* * *

Zemon tede şûno. Gede hinî beno xişin. Padişa xeberi erşaweno, vono:

–Şah Îsmayîl, ez yew çî tû ra wazeno; ti onî bîyeri, nêki ez serey tû dera keno.

Vono:

–Ti çina wazenî?

Vono:

–Gere ti şêrî mi rî cenîya paşadê perîyon bîyerî!

Vono:

–Cenîya paşadê perîyon çina ya? Çi ca d' a? Ez çi zono? Yeno keye, may xo ra vono hal û hewal ona wo.

Vono:

–Dayey, padîşa mi ra vono "Gere ti şêrî mi rî cenîya paşadê perîyon bîyerî".

May yey vona:

–Lajê mi, cenîya paşadê perîyon damêrîya tû ya, la perî ya. Ti kura veynenî? Ti kura ra onî? Mi tû ra nêva "Inî kerron meyeri, ti ma rî dehwa (dewa) erînenî"? Tû erdî!

Şah Îsmayîl wardeno kalmey xo besteno, estorê xo wenîşeno şûno.

Şûno, şûno, yew şaristonî reseno. Ewnîno ki şarê ay şaristonî yew hewa xemêr (xemgîr) o, yew hewa xemêr o! Perseno vono:

–Qey se bîyo? Çi esto, şima ona xemin î?

Vonî:

–Dêwî omeyî û keynay walîdê ma berda.

Vono:

–Konca? Berda kura?

Vonî:

–Ino rayer ra berda yew kû.

Wardeno, dono pirû şûno. Şûno, yû û ay dêwî yemno (yewbînan) gênî. Dêwî yey tepîşenî benî ki ay bazin ha destê yey de wo. Bazin ra yey şinasnenî, vonî:

–Ooo, ino lajê Şah Mehmedî yo!

Tede lebîyênî, vonî:

–Heyronê tû bû, keyna beri, ti çina wazenî beri.

Keyna te ra gêno ki şêro, vonî:

–Ti se ra şûnî?

Vono:

–Ez şûno cenêra (cenîyera) paşayê perîyon ono.

Vonî:

–Cenêya paşayê perîyon? Paşay perîyon Şah Mehmed, pîy tû wo! Aya keyna beno teslîmê pêrdê yay keno, şûno keye.

Yew dêw zî yeno berê yey ver di vindeno, vono:

–Ti şû, ez inî berî ver di vindeno, ez nêverdono yew gonî

bêro zerre. Wezîr yeno, ewnîno ki yew dêw ha berî ver di wo. Şûno padîşay ra vono:

–Padîşay mi, yew dêw ha berî ver di wo û yû zî nêaseno.

* * *

Şah Îsmayîl dono pirû şûno. Ha ewtîya ha ewja, şûno yew mergi. Neşi dona çûk ro û yew kûşki zî ha ver de viraşta ya. Estorê xo vera dono mergi. Estor ha çereno, yû hindi veyneno ki kûşki ra yew vejîyêno yeno, vono:

–La ez gonî bû û ti bêrî estorê xo vera dî mergi, biçereynî!

Vono:

–La ez rayon (raywan) o, estorê mi veyşon o; mi vera dawo, wa bineyki biçero. Toy vaş bûro se beno? Ez rayon o, ez şûno.

Vono:

–Nê (ney), ez qebul nêkeno!

Wir dî gulaş gênî. Heta yerey yew nêşêno zorê ay bînî bero. Mexreb beno, pê ra vonî "Ma nimajî hewna gulaş gênî".

Ay dono pirû şûno keye. Şah Îsmayîl zî dima şûno. Ay vono:

–Ti mey!

Yû vono:

–La ez se ra şêro?

Neysene, wir dî şûnî rûşenî, nonê xo wenî. Ay şûno yew wede di rakuwno, yû zî yew wede di rakuwno.

Nimaj (şodir) beno, hewna cilonê cengî pera gênî, yenî

ay meydon di gulaş gênî. Şah Îsmayîl yey fîneno, kalme milê yey ser nono, yû sêney xo akenû, vonû:

–Bewnî, ez cenî yo; ez ey tû, ti zî ey mi bi! Ewnîno ki raşta cenî ya, ser ra wardeno.

Vona:

–Ti se ra şûnî?

Vono hal û hewalê mi inahewa wo.

Vono:

–Ez geyrena cenîya paşadê perîyon.

Vona:

–De şû. Ti ki daşta omeyî, bê mi zî xo dir beri.

Dono pirû şûno.

* * *

Şûno yew deşti ki çayîr dêre (derya) û dengiz o, awki zaf a. Estorê xo vera dono. Ewnîno ki di tenon xo cor di vera dawo, ha yenî. Yenî, vonî:

–Qey teyr teyrey ba xo nêewtono bêro ina mergi, ti kom î, ti senê yenî ina mergi di estorê xo çerînenî?

Yê û yû heta yerey gulaş gênî. Aynon ra yew vono:

–Wey, wey! Ma rî vonî lajê Şah Mehmedî!

Yû vono:

–Mi ra zî vonî Şah Îsmayîlê Şah Mehmedî! Şon di cê ra aqitînî, vonî "Ma nimajî hewna bêrî".

Ay wir dî şûnî keye, pîy yînî vono:

–Şima se kerd?

Vonî hal û hewal ona. Vonî:

–Yewî estorê xo erd, mergi di çerêna; ma şî bede, ma gulaş girewt.

Ma va "Ma eyelê Şah Mehmedî yî", yey zî va "Mi ra vonî Şah Îsmayîlê Şah Mehmedî".

Şah Mehmed vono:

–Lajê mi, ay birayê şima wo!

Nimajî wardenî, tê rey kuwnî, yenî deşti. Şah Mehmed bazinê yey ra ewnîno, zono ki raşta lajê yey o, vono:

–Zonî ti lajê min î!

Weyra pê şa benî. Kêf û halê yemno persenî. Şah Mehmed vono:

–Lajê mi, tû xeyr o? Ti çi geyrenî?

Vono hal û muşkulatê mi inahewa wo. Vono:

–Baba, ez û may xo şîy yew keye. Ma miqayt kerdî, ez bîyo pîl. Yew walîy ma esto. Mi ra va "Gere ti mi rî cenîya paşadê perîyon bîyerî". May mi zî mi ra va "Cenîya paşadê perîyon damêrîya tû ya".

Vono:

–Lajê mi, çîy nêbeno!

Aya şew weyra benî. Rojo bîn yew pûste onî rûnenî, şûnî ser. Perîy yew şeyti (şewti) donî pirû, berî ver di peye benî.

Yû pîy xo û aya keynaya ki deşti di pawebî yey vinderta bî, beno keye. May yey yînî veynena, xeberi erşaweno padîşayî rî, vono:

–De bê! Cenîya paşay perîyon damêrîya min a, mi erda; de bê bigîri! Paşa û wezîr pîya yenî, tedir (tede) lebîyênî. Şah Mehmed lajê xo ra vono:

–Lajê mi, ina damêrîya xo ra bipersi; eki zerrîya yay esta, inê bênomisî gêna sew, beder di. Nêki yew kalme mildê yay ser ni.

Şah Îsmayîl vono:

–Ti inî bênomisî gêna, nêgêna? Ina çend serrî ya belay xo tû sawito.

Ya vona:

–Lajê mi, willay ez nêgêno la ez qaydê xatirê tû gêno.

Marey yay de rî birnenî. Yû û pîy xo zî donî pirû şûnî keye[74].

Çime: Vate, Nr. 17, r. 57

74. Mi na estaneke (sanike) sey vatişê Dat Mistê Zeyni yê pîrajmonijî nuşte.

LUYE Û XALÊ XUNO (XUYO) PISÎNG

Arêkerdox: Cewdet DEMÎRTAŞ

Cayke beno, cayke nibeno, yew ko di yew verg, yew luye û yew heş benê. Inî yew roj benê embazê cê, vanê "Ma eşmo xu rî yew zîyafet bidê". Verg Vano:

–Ez şina şuwanî ra yew bizi tirewena.

Luye vana:

–Ez şina dew ra kergan tirewena.

Heş zî vano:

–Ez zî şina hêgadê lazutî ra lazut tirawena. Vanê "temam", her kes yew het a şino.

Çend seetî ra pey hîri hemey yenê pêser. Biza xu birnenê, qazikî nanê ser, kerganê xu sur kenê. Lazutê xu zî qilênenê. Heme çî hadire beno, vanê "Ma hînî sifre ronini".

Luye vana:

–Vindî ez şira venda (venga) xaldê xu da, wa we zî bêro ma hema nan borî.

Vanê:

–Xalê to kam o, kora wo?

Luye vana:

–Xalê mino pisîng. Kê yî koy mîyan di yo.

Heş vergî ra vano:

–Ti zî luye reyra şo, pîya venda xaldê ya dî. Wa we zî bêro, ma hema nan borî.

Verg û luye koy mîyan di epey şinê, şinê berdê xaldê luye ver. Pisîng hewn di yo, pixîya yî yena teber. Verg vano:

–Ino çi veng o?

Luye vana:

–Hişi! Xalê mi Quran waneno.

Neyse, pisîng xu aqilîyeno û yeno teber. Luye vana xalo, mesela inohewa ya. Ti zî bê ma şirê nan borî. Pisîng tikê nazî keno, vano:

–Ez veyşan nîya, ez mird a.

Halbukî veyşaney ver di taqet tey nimendo.

Kiwenê rayîr, pisîng kêfan ra nizano se ko. Vir beno ina kişti, vir beno aya kişti. Rayîr ra şinê, inî milçikê şewi ki fir-fira hîna (înan) ya, pisîng xu hewl (hol) keno, hawa ra yew milçiki tepşeno. Senî ki pisîng hawa ra milçiki tepşeno, qirtê vergî qerifîyeno, vano "Ino xalê luye eşmo min û heşî weno".

Tikê nizdî benê, verg vano:

–Şima yabaş-yabaş bêrê, ez şina ma nan hadire kenî, şima heta bêrê. Verg vazdano şino heşî het. Tersan ver repişîyeno (recifîyêno). Heş vano:

–Xêr o, se bîyo ti ana tersayî?

Vano:

–Bira qal meki, yew xalê luye esto hawa ra milçikan tepşeno. Inikay bêro, min û to pîya weno. Ma xu rî biremî, belkî ma bixelisîyî.

Deşta duz a. Ne yew kerra ya ne yew dere wo. Şaş benê ki se ra biremê. Verg vano:

–Ez kiwena bindê qazanî, ez xu uja liminena.

Heş zî onîyeno orte di yew dara qebax esta. We zî vejîyeno a dara qebax ser.

Luye û pisîng yenê, ber ra kiwenê zere. Ven (veng) danê vanê:

–Birawo heş! Birawo verg!

Onîyenê çew çin o. Verg tersan ver bindê qazanî di repişîyeno. Pisîng boça vergî bindê qazanî di veyneno, vano

belkî merre wo; yew ray di vazdano xu erzena boçta vergî ser. Verg vano belkî pisîng hî (ey) weno, yew ray di vazdano şino teber.

Verg teber a çend gamî şino, tersan ver kiweno, geber beno. Pisîng zî aw ters di nizano se ko, vazdano teber. Onîyeno ca çinî yo biremo, vejîyeno qebax ser.

Heş onîyeno pisîng ha vejîyeno qebax ser, terseno vano "Pisîngî verg werdo, inikay zî yeno mi weno; ez xu berza war, belkî ez birema bixelisîya".

Heş xu cor di qebax ra erzeno war. Ca di beno kerra, geber beno. Luye û pisîng agêrenê şinê goştê xu no (û) kerganê xu mirdî wenê û yew xu leşda heşî ser o yew zî leşda vergî ser o derg kenê, rakiwenê.

Çime: Vate, Nr. 24, r. 164

VII-PALI RA

ŞERATKERDIŞÎ KEYNEY QADÎ

Arêkerdoxe: Xezala ŞARIKÎ

Zemûnyek yew paşa û hîrye (hîrê) hebî lacî yi (ey) benî. Yew ruec paşa benû niweş, ven (veng) denû lac pîl dûnû ardiş. Ci rî wisyetî xwi (xwu) kenû, vûnû:

–Lacî mi, hîrye hebî xilî altunûnî mi estî. Key ku (go) ez merda, şima hîrye hemi birarûn ra her yewî rî yew xil altunû mûnenû. Pîye (pê) ra bar bikiryen.

Çend ruecî ra pey paşa ginenû purye mirenû. Tezîye vîyarnîn ra, yew deme (mude) şinû, lac' pîl vûnû "Dey ez şîr ey altunû bîyarî, ma xwi rî pîye ra bar kir". Şinû geyrenû ci, veynenû ek di hebî xilî hey uca, yew xil uca nîyû, neysenû (nêaseno). Yenû wir dî birarûn ra vûnû:

–Bireyên, di hebî xilî altunûn ma hey uca, yew neysenû. Cê altunû, bîye (bê) ma çew (çi kes) pey nîyozûn (nêzano). Kûm yenû benû?

Biraw mîyûnyen (mîyanên) sûnd wûnenû vûnû:

–Ez qariş pey nibîya, mi niberdû.

Biraw qic (qij) zî sûnd wûnenû vûnû:

–Ez zî qariş pey nibîya, mi zî niberdû.

Wir dî birarûn ra çew xwi ser nigenû. Biraw pîl vûnû:

–Yew dew di yew qadî (qazî) estû. Ma şîn eyî het şerat (şeriet).

Hîrye hemi birey kuwîn pîye, dûnî ra şîn. Şîn, yîn ra ver yew deva ew (ê) rahar ra şîya, herindey payûn yê (aye) veynîn. Biraw pîl vûnû:

–Kî vûnî direy ina deva yew çimî yê kuar (kor) û! Tîkey (tay) ca şîn, biraw mîyûnyen vûnû:

–Ez vûnû qey ku (gi) ina deva pîr a!

Tîkeyna ca şîn, biraw qic vûnû:

–Ina deva yew perr ra sîrke (siske) ho (how) barkerde, yew perr ra helow (aqît) ha barkerde y.

Hama hey ûna (wina) qal kenî, veynîn yew merdim ho dima yenû, ven denû, vûnû:

–Heey! Şima çî y, çi kes î? Dey vindiryen!

Yi vindîn, mîyerik yenû rasenû ci, vûnû:

–Şima hey şîn ça (kotî)?

Yî vûnî:

–Ma hey şîn ina dew, qadî het şerat.

Mîyerik vûnû:

–Yew devey mi bîya vîn, çey şima nidîya?

Yî vûnî:

–Nîye (ney), ma nidîya.

Biraw pîl vûnû:

–Ez vûnû devey tu yew çimî yê kuar û (o).

Mîyerik vûnû:

–E, devey mi yew çimî yê kuar û.

Biraw mîyûnyen vûnû:

–Ez vûnû devey tu pîr a, hi? Wi vûnû:

–E, devey mi pîr a.

Biraw qic vûnû:

–Ez vûnû devey tu yew perr ra sîrke ho barkerde, yew perr ra helow ha barkerde y.

Mîyerik vûnû:

–E. Otir o (winî yo) se devey mi şima berda!

Yî vûnî:

–Nîye, devey tu ma niberda.

Mîyerik uca xwi nûn qeda, vûnû:

–Devey mi şima berda.

Yî vûnî:

–Lîya emûn, yemûn, devey tu ma niberda! Ma deva tawey nidîya.

Wi vûnû:

–La qey şima otir vûnî? Devey mi şima berda. Ez zî şima di yen şerat. Pîya dûnî ra şîn key qadî. "Silûm eleyk", "eleykum silûm", nişenî rue. Qadî vûnû:

–Şima çi y, çi kes î? Şima hey ça ra yenî?

Waharî deva vûnû:

–Devey mi bîya vîn.

Qadî vûnû:

–Devey tu bîya vîn, la ti vûnî se?

Mîyerik vûnû:

–Devey mi inînû berda.

Qadî hîrye hemi birarûn ra persenû vûnû:

–Qey şima devey inî merdimî berda?

Yî vûnî:

–Çey ma devey yî niberda.

Qadî vûnû:

–Ey la ho otir vûnû.

Mîyerik vûnû:

–Devey mi pîr a, yew çimî yê kuar û. Yew perr ra sîrke ho barkerde, yew perr ra helow ha barkerde y. Rahar ra ez in merdimûn ra persa, yewî mi ra va "Devey tu kuar a", yewî va "Devey tu pîr a", yewî zî va "Devey tu yew perr ra sîrke ho barkerde, yew perr ra helow ha barkerde y". In ri ra ez vûnû devey mi yîn berda.

Biraw pîl vûnû:

Sek ma rahar ra ûmeyni (ameynî), yew deva ma ra ver

şîbî, ma herindey payûn yê dî. Linga yew binî raharî di neybî rue, linga yew lewey raharî di neybî rue. Eyê ra mi va "Ina deva kuar a".

Biraw mîyûnyen vûnû:

–Zerguen (zergûn) bi, deva kîştûn raharî ra çerdibî la pak niçerdibî. Dindûnî yê kotî (kewtî), nişka hol (hewl) biçerû. Eyê ra mi va "Pîr a".

Biraw qic vûnû:

–Lewey raharî ya yew ca di kewtibî rue. Herindey ruekewtîş yê di yew perr melşe nîştibi pa, melşe çîy tirşî ra hes kenû. Yew perr zî meyês nîştibî pa, meyês zî çîy şîreyîn ra hes kenî. Eyê ra mi va "Yew perr sîrke, yew perr helow ha barkerde y".

Qadî mîyerîk ra vûnû:

–Devey tu inînû niberda. Şû ceyna devey xwi bigeyri. Qadî mîyerîk kenû rey (ray keno), mîyerik şinû. Qadî şinû zerre, meymanûn bînû rî nûn dûn hedrekerdiş. Nûn benû hedre, nîyenû rue; hîrye hemi birey nişîn rue, nûn wenî. Qadî şinû teber a pey berî di gueştarî (goştarî) kenû. Biraw pîl vûnû:

–In nûn yîn buyê (boya) meyîtûn dûnû!

Biraw mîyûnyen vûnû:

–In gueştî (goştê) yîn buyê gueştî kutîk dûnû!

Biraw qic vûnû:

–In qadî nîyû, welêdît (kutikî) o, duelî zînya (dolê zîna) wo!

Qadî ûna gueştarî kenû û şinû hêt daykey xwi wa, vûnû:

–Day!

Ya vûna:

–Hew.

Qadî nengû (nenûg) şûnenû qirrikê daykey xwi, vûnû:

–Raşt vac! Ez bawkî xwi ra wa, nîyû (nê) bawkî xwi ra nîya?

Ya vûna:

–Wilay bawk tu şîyû rehmet la ti bawkî xwi ra nî y. Yew wezîrî bawkî tu bi, heşa erzîya mi, ti tira ûmey dinya.

Qadî erzîyenû şinû ew merdim ku tira xele girotibi, eyî ra vûnû:

–Raşt vac! Ew xele ku mi tu ra êrna (erîna) tu ça ra ardibi, tu ça rûmitibi? Waharî xelî vûnû:

–Yew cey mezelûn verînû bi, uca ma xele eşt ci, rûmit.

Qadî, ew şûne ku tira tuşk êrnabi, ina rey erzîyenû şinû eyî het; eyî ra vûnû:

–Ew tuşk ku tu da mi buyê gueşt kutîk dûnû. Raşt vac, qeyî?

Şûne vûnû:

–Wilay ez nîyozûn la eya yew rey mi dî heşa kutik erzîya biz ser, qey ew bizyê (bizêkê) eya biz o.

Qadî duşmîş benû, vûnû "Temûm wilay, her gure sê (sey) yîn o û inî ûmey mi het şerat. Inkey hîn ez nişken inînû rî şerat bikîr. Ez se kîr?" Hîrye hemi birey pawîn qadî bîyerû zerre la nînû. Weseynîn vûnî "Wa bîyerû", nişinû. Yew keynê qadî esta, vûna:

–Baw, ti qey nişîn?

Qadî keyney xwi ra vûnû hal-hewal ûna. Ya vûna:

–Ez şin.

Qadî vûnû:

–Ey la ti şina şû. Werrîkna tu inî mi ser bivistîyen.

Keyna dûna ra şina, nişena rue, vûna:

–Ew şerat şima çinê wû? Ez şima rî şerat ken.

Biraw pîl vûnû hal-hewal ûna. Vûnû:

–Inkey ma ûmey, qadî ho ma het nînû. Ez nîyozûn qeyî.

Keyney qadî vûna:

–Ez şima rî şerat ken.

Biraw pîl vûnû:

–Ê di bik, wa ti bî.

Keynê qadî vûna:

–Zemûnyek yew lacek û keynek zêrrî kotibî (kewtîbî) pîye.

Lacek şinû keynek wazenû, bawk keyna ci nidûnû, dûnû yewna (yûna) lacekî. Keynek desgîrûn kenî. Bacî veywe (veyve) kenî, vêw (veyveke) benî kîye. Şewê veywî zûma (zama) vêw ra vûnû:

–Ez tu ra yew qal pers ken, ti mi ra raşt vûna?

Ya vûna:

–Ez tu ra raşt vûnû.

Zûma vûnû:

–Ti mi ra hes kena, nîyû ti waştî xwi yî verîn ra hes kena?

Ya vûna:

–Ez waştî xwi yî verîn ra hes ken.

Wi vûnû:

–Otir o se ti dayk û wayê min a.

Ti ça ra ûmeya se hûney (reyna) uca ra şû.

Keynek genû kenû rey. Heta nîyemê (nêmeyê) raharî zî tey şinû, vûnû:

–Şû key bawkî xwi, tu rî oxir bû.

Keynek şina heta dualêk (yew dole), uca hîrye hebî dizdî şîn vernî, vûnî:

–Ti çi ya, çi kes a?

Ya vûna:

–Ez zî yew quley Hûmay a.

Yî vûnî:

–Raşt vac! Ti ha ûna ça ra yena, se ra şina?

Ya vûna:

–Zemûnyek ez û yew lacek ma zêrrî kotî pîye. Bawkî mi ez ci nida, ez da yewna lacekî. Eyî êr (ewro) veywe kerd, ez berda. Imiş (emşo) mi ra persa va "Ti mi ra hes kena, nîyû waştî xwi yî verîn ra hes kena?". Mi va "Ez waştî xwi yî verîn ra hes ken". Mi ra va "Otir o se ti dayk û wayê min a. Ti ça ra ûmeya se hûney uca ra şû". Ez arda kerda rey. Inkey ez ha şin key bawkî xwi.

Hîrye hemi dizdî ûnîyîn (ewnênê) yewbînû ra, yew dizd vûnû:

–Bîryen (bêrênê) ma in xişir yê (aye) tira genî, hama kenî rey.

Ew yewna dizd vûnû:

–Ma xişir yê tira genî, yê zî xwi rî benî.

Dizd' hîrin vûnû:

–Ewi ku mîyerikî veywe kerdû, end hey çî zeh kerdû, xişir kerdû pa û hûney pa in xişir a peyser kerda rey, ma zî kenî rey wa şîyerû.

Hîrye hemi dizdî vatey xwi kenî yew, keynek verra dûnî, şina. Keyney qadî hîrye hemi birarûn ra pers kena, vûna:

–Şima ey hîrye hemi dizdûn ra heq dûnî kûmî?

Biraw pîl vûnû:

–Xişir yê zî pa tira nikerdû, otir verra da. Zaf hol kerdû.

Biraw mîyûnyen zî sê birey pîlî vûnû. La biraw qic vûnû:

–Mi estey bawkî yîn ra kerdû! Xwira dizd î, ega (ka) ew xişir yê pîyor (pêro) tira bigîrî. Tim in qeyde çî raşt nînû. Keyney qadî warzena we, vûna:

–Gêl (gelî) birarûn, xilî altunûnî şima birey qicî berdû. Qalkerdiş yî ra beyl' û. Qalûn bîyeînsafûn kenû.

Birey pîl ra zî vûna:

–Inkey di hebî xilî altunûnî şima hey kîye di. Yew xil tu rî, yew zî birey mîyûnyen rî. Ew bîn xwira birey qicî berdû, ew zî yî r'.

Keyney qadî in qeyde şerat kena û birey warzîn şîn kîye[75].

Çime: Vate, Nr. 17, r. 91

75-Na sanike sey vatişê yew dewijê Palî nusîyaya.

GÛLALA GULXATUN

Arêkerdoxe: Xezala ŞARIKÎ

Yew gûlal bena. Yew ruec ser' sibay warzena we, vûna "vinnng" Kuçey Evdûn ri kena war. Emîn Evdûn ho ser bûn ya, bûn kuwenû; vûnû:

–Gûlala Gulxatun, ti ha sera şina?

Gûlal vûna:

–Ez ha şin cey zewcîyeni.

Emîn vûnû:

–La nibenû ti mi bigîr?

Gûlal vûna:

–Ti pey çiney mi kuwenî?

Emîn vûnû:

–Bûnî (bo) pey in dimî bûnkuy xu ez tu kuwen.

Gûlal vûna:

–Tow! Tu yewda tek dey mi r' se, ez dusyen erd ri. Wilay ez tu nigen.

Û vûna "vinnng" bineyna ca şina, yew cityer ho uca cit kenû. Vûnû:

–Gûlala Gulxatun, sera?

Ya vûna:

–Ez ha şin cey zewcîyeni.

Cityer vûnû:

–La nibenû ti mi bigîr?

Gûlal vûna:

–Ti pey çiney mi kuwenî?

Cityer vûnû:

–Pey ina mesasey xu tu kuwen.

Gûlal vûna:

–Tow! Tu yew mesas dey mi r' se, ez dusyen erd ri. Wilay ez tu nigen.

Huney vûna "vinnng" şina bineyna cîyer. Uca yew quley dîyes ra yew merre yenû teber, vûnû:

–Gûlala Gulxatun, ti ha şina ça?

Gûlal vûna:

–Ez ha şin cey zewcîyeni.

Merre vûnû:

–La nibenû ti mi bigîr?

Gûlal vûna:

–Ti pey çiney mi kuwenî?

Merre vûnû:

–Pey ina bueçey xu wa ez tu kuwen.

Gûlal vûna:

–Otir o se ez tu gen.

Gûlal û merre kenî yew, şinî yew quley dîyesî. Benû ser' sibay, merre vûnû:

–Êr veywey lacî paşey o. Ez ha şin ey zerrûn ra geyren, çey yew estey gueştî ma r' veynî.

Gûlal vûna:

–Ez zî êr şin verî derî.

Dûna purye şina ver derî. Uca adilgûn virazena, adir kena we, lîyenî xu nûna ser. Desta (nişka ve ra) benû hora, varûn varenû, laser yenû. Gûlal kuwena awk ser, pede şina.

Şina, şina, dusyena pûncey pird ya. Uca vindena, veynena yew merdim ho astuar nişte, weta ra yenû. Gûlal ven[g] dena, astuarî yî ra vûna:

–Astuareko, pûrçareko! Ti hey şinî veywey lacî paşey,

Merrey Merzîz ra vac "Gûlala Gulxatun awk di şîya, dusya pûncey Pird Palî ya".

Mîyerik vindenû, nat-wet xu ûnîyenû, çew neysenû. Bineyna ca şinû, huney Gûlal ven dena, vûna:

–Astuareko, pûrçareko! Ti hey şinî veywey lacî paşey, Merrey Merzîz ra vac "Gûlala Gulxatun awk di şîya, dusya pûncey Pird Palî ya".

Mîyerik huney vindenû, nat-wet xu ûnîyenû, çew kes neysenû. Dûn purye şinû veywe.

Wahar veywî sifre ûn kenû ra. Meymûn nişinî rue, nûn wenî. Mîyerik lacî paşey ra vûnû:

–Lîya mi êr yew ecêb dî. Lac paşey vûnû:

–Qey bira, se bi?

Mîyerik vûnû:

–Seg ez lewey Pird ra ûmeyni, yewî ven da va: "Astuareko, pûrçareko! Ti hey şinî veywey lacî paşey, Merrey Merzîz ra vac 'Gûlala Gulxatun awk di şîya, dusya pûncey Pird Palî ya' ". Ez vinderta nat-wet xu ûnîya, mi tawey nidî. Ez bineyna ca ûmeya, huney yewî ven da.

Hama hey ûna qal kenî, Merrey Merzîz yenû ey zerrûn ra geyrenû, veng şinû ci. Vûnû:

–Wilay Gûlala Gulxatun awk di şîya!

Û vazdenû şinû kîye, eg uca nîya. Uca ra vazdenû şinû verî derî, eg uca di zî nîya. Uca ra vazdenû şinû verî Pirdî. Ûnîyenû, ey, eg ha uca; dusya pûncey pird ya. Ven denû vûnû:

–Gûlala Gulxatuuun! Ez se kirî? Sinî tu biqedênî (bixelesnî)?

Ya vûna:

–Bueçey xu war kir, ez po yen dîyar.

Merre bueçey xu kenû war. Ya dusyena pa, po şina dîyar. Pîya dûnî ra şinî kîye.

Ma ra zur, Hûmay ra raşt Tîr eşt, we rî deşt Hîrye hebî say kotî Ma her yew rî yew[76].

Çime: Vate, Nr. 19, r. 87

76-Na sanike (estaneke) dewanê Palî de vajîyêna.

DARBANÎ Û HEŞ

Arêkerdoxe: Xezala ŞARIKÎ

Ruecyek yew darbanî şinû gem, kuelî bîyarû. Veynenû ku mîyûn (mîn) şulîyûn (şiliyûn) di yew heşa may (makî) ha keşê xu ûncena.

Darbanî tamaşe kenû. Heş veynena ku darbanî ho tamaşe kenû, yers (hêrs) bena. Warzena yena darbanî ser, vûna:

–Ti çewî (yewî) ra vacî se, ez tu wen. Ti çewî ra nivacî se, ez tu ri herg' şew yew biz ûn.

Darbanî vûn:

–Tu rî sûnd, ez çewî ra nivûn.

Heş darbanî verra dûna. Bena şew, heş yew biz bena, kena verî berî darbanî û şina sêr bûnî. Lewey luecin o gueştarî kena, vûna "dey darbanî çewî ra vûnû nîyû (yan) nivûnû".

Ruec' bîn cinîyê mîyerikî (mêrikî) pers kena, mîyerdey (mêrdey) xu ra vûna:

–Ina bizey kûmî ya, ça ra ûmeya mîyûnî diwarî ma?

Wi vûn:

–Cinîyek, eya hîn bizey ma wa, pers mekir.

Çend ruecû mîyûn d' hêf (hewê) heş yew biz ûna, kena verî go (gew) û şina.

Yew şew hûncî yew biz ûna û şina lewey luecin o gueştarî kena. Darbanî û cinîyê xu kotî mîyûn cilûn xu. Cinîyek vûna:

–Mîyerik, in çi hewal û? Herg' ruec ma warzênî ek (eg) yew biz ha mîyûn diwarî ma di.

Darbanî vûn:

–Cinîyek, pers mekir.

Cinîyê yî vûna:

–Wilay imiş (emşo) ti mi ra nivacî se, ez ranikuwen. Heq-niheq ti ge mi ra vacî. In biz hey ça ra yenî?

Mîyerik hîn nişkenû xu cinî dest id (di) biqedeynû (bixelisno), vûn hal-hewal ûna. Heş zî ha gueştarî kena. Heş vûna:

–Wa bû darbanî, ti inkey mi rî yenî gem.

Yew mude (mudet) ra pey, ruecyek darbanî rew ra warzenû, şinû gem kuelî. Heşa may darbanî veynena, geyrena vernî, vûna:

–Mi tu ra niva "mevaci, tu va se, ti mi dest ra niqedyenî (nêxelisîyênî)"? Û erzîyena darbanî ser, dûna erd ri, qirçikê (qirpiçika) yî gena, nengu şûnena qirçik.

De darbanî veyşûn û, aryê (arayîya) xu nikerda; zerrê yî xurrena. Heş vûna:

–Ew çine wû?

Darbanî zûnû ku heşî kutikû ra tersênî, vûn:

–Eyî bûyclîr (bocîleyîr) min ey, hey zerrey mi di. Vûnî "ma verra di, ma yenî teber".

Heş vûna:

–Nîye, verra medi; ti yîn tepiş heta ez şîr.

Darbanî vûn:

–Tamûm, ez ha yîn tepşen heta ti şîr. Heş şina, darbanî zî qedyenû[77].

Çime: Vate, Nr. 20, r. 85

77-Na mesela dewanê Palîyî de vajîyêna. Wexto ke ez qij bîya, gama ke zerrê mi xurreynî, bawkî mi vatyen "keynê mi, buyclîr tu hê ven denî" û na mesela vatyen.

GÛLALA GULXATUN

Arêkerdox: Mehmed Selîm UZUN

Ceyk benû, ceyk nibenû. Yo ca di yo gûlal esta. Ya xwi ra vûna, ez Gûlala Gulxatun a.

Gûlala Gulxatun Gûlala Gulxatun vûna, ez şin cey yo ca xwi rî zewcîyen. Dûna purî û şina. Rahar ra ûnîyena yo cityer ho cit kenû. Gûlala Gulxatun vûna:

–Cityer, cityer, ti mi nigenî?

Cityer vûnû:

–Willey ez xwi r' tu gen, la qey ez tu nigerî!

Gûlala Gulxatun vûna:

Ti pê çinê ya mi kişenî?

Cityer vûnû:

Ez pê mesasê xwi ya tu kişen.

Gûlal vûna:

Willey ez tu nigenû.

Gûlala Gulxatun dûna purî şina. Ina rey rahar a yo merre vera benû. Ya ti ra (ey ra) persena, vûna:

Merre, merre, ti xwi r' mi nigenî?

Merre vûnû:

Willey ez xwi r' tu gen.

Gûlala Gulxatun yi ra persena, vûna:

La ti pê çinê ya mi kişenî?

Merre vûnû:

Ez pê bueçê xwi ya tu kişen.

Gûlala Gulxatun vûna:

Nîye willey, ez tu nigen.

Gûlala Gulxatun hunê dûna purî û şina. Raharî ser o yo muejle vera benû. Ina rey muejle yê ra persenû, vûnû:

Gûlala Gulxatun, ti ça ra yena, se ra şina? Ti xwi r' mi nigena?

Gûlala Gulxatun vûna:

Ê de willey ez xwi r' tu gen.

Gûlala Gulxatun muejlî ra persena, vûna:

La ti pê çinê ya mi kişenî?

Muejle vûnû:

–Willey çê çîkê mi çinî yû ki ez pê tu bikişî.

Gûlal vûna:

Willey ez tu gen.

Muejle û Gûlala Gulxatun pîya zewcîyînî. Wur (her) dî pîya dûnî purî şinî yo do (dewe), yo bûn di pîya cuwîyînî.

Yo ruec varûn .varenû Gûlal vûna:

–Mêro, de şui biney bûn biçarn!

Muejle vûnû:

–Lîya ez qicik a, ez nişken bûn biçarnî. Cey qes ginenû mi lingi ri, ez merenû.

Gûlal vûna:

Lîya de şui, tewey tu nibenû. Bûnî ma honî yû dalpey kenû.

Muejle mecbur varzenû wi şinû serî bûnî, bûnî çarnenû. Çend girûngî şinû yenû, hama qes dûnû xwi ling ri û ca di merenû.

Gûlal pawena, pawena, muejle nînû. Ya şina ki muejlî qes do xwi ling ir û merdû. Gûlal nişenû rui û ven dena, vûna:

Heywax!. . . Heywax!. . . Heywax!. . . Telikî tarzûn, muejley sey mîr xarzûn, muxtarî no (new) dewûn, qes gina ling ir; willey şi û şi!. . .

Gûlala Gulxatun hunê zî kuwena rahar şina. Vûna, willey ina do hinî mi rî herûm a. Şina, şina, serî yo ruî di rêşt

yo pirdî yena. Wexto ki serî pirdî ra vîyerena ra, hama yo gijlikê hawêy yena û yê erzena war. Gûlal pûncey pirdî ya aleqîyena. Ûnîyena ki yo suwarî ho yenû. Gûlal ven dena, vûna:

–Suwaro!. . . Suwaro!. . . Çingir-mingir hatîler, deve dîşî tirkîler. Seyra Peyra Xanim gina dengiz ir, xenqîler.

Suwarî ûnîyenû ki yo gûlal hanî ya pûncey pirdî ya. Wi hama mesasê xwi dûnû pa û vir kenû o warye (raşte). Vûnû:

Herê, Seyra Peyra Xanim ti ya?

Ya vûna:

Ê, ez a.

Suwarî hama ca di mesasê xwi dûnû purî, Gûlal kişenû. Vûnû:

Herê, Seyra Peyra Xanim ti ya hi! Ti xwi rî yo gûlal a la ti hend zî dehbê ya[78].

Çime: Vate, Nr. 30, r. 60

78-Mi na sanik, dewê Palî Ardurêk ra fekî Semê Amûn ra nuşta.

AKSARAY RA
WEYKI W HUWT BIRÎ

KAYSERÎ RA
ŞANIKA ŞÎNI

LICÊ RA
BÊMALE
KANÇ Û PÎRE
ELO DIZD

DÊRSIM Û GIMGIM RA
DEWIJ Û DIZDÎ
ŞUYANÎYA MORDEMÊ KOSEYÎ
CÊRAYÎŞ
ŞARTÊ PAŞAY
SANIKA PASAY Û HÎRÊ LAZONÊ XO
BIRAYÊNA HERÎ Û DEVÎ
HIRÇ Û PIRÇ

GÊL RA
HEZO Û HEŞ

PÎRAN RA
CANÊ Û LAJÊ LENGI
VENGBÛREK
ŞAH ÎSMAYÎL
LUYE Û XALÊ XUNO (XUYO) PISÎNG

PALI RA
ŞERATKERDIŞÎ KEYNEY QADÎ
GÛLALA GULXATUN
DARBANÎ Û HEŞ
GÛLALA GULXATUN

€ -10.00

ISBN 975627832-3
9 789756 278321

Vate